

**MINDSZENTY JÓZSEF
BIBOROS ÉRSEK-PRIMÁS ÚR
LÁTOGATÁSA 1974 TAVASZÁN
CLEVELAND EGYHÁZMEGYÉBEN**

Vienna, Austria
Holy Thursday, 1974

Friends,

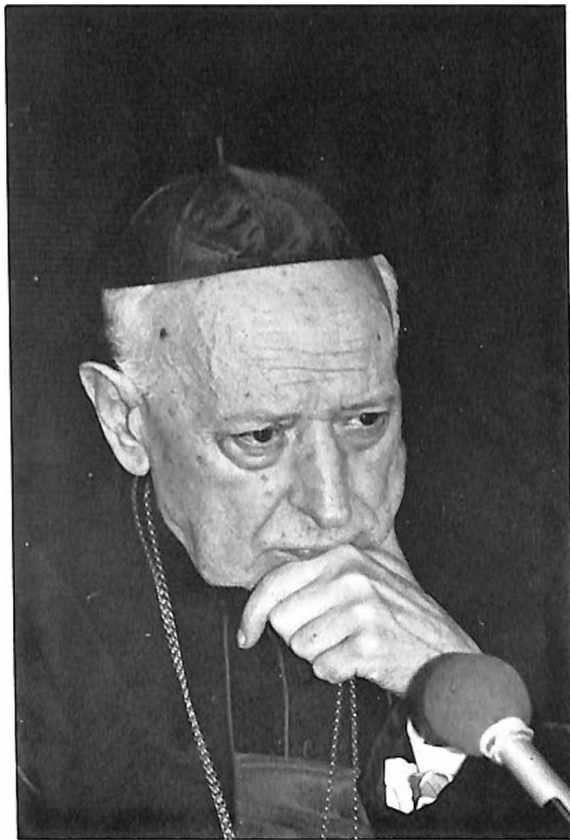
It is a labor of love for me to visit Cleveland and northern Ohio. Here I find the oldest and densest concentration of Hungarians in the United States. In this region Hungarians in early years settled and suffered the bitter pangs of rootlessness. Their will to live, bravely and industriously, created a new world for the old one left behind. Three and four generations have made of this their adopted home.

With joy do I come to urge civic and religious leaders to strengthen the ties already forged in this harmonious community. Descendants of Hungarian descent are an integral part of this great area. I ask their leaders to help, support and cultivate the rich multi-racial and strains found here. Thus will the ancient Christian and cultural heritage of the Hungarians endure and flourish in virtue, faith and moral stamina.

God bless all those who have worked ceaselessly through their lifetimes for the realization of a more humane, a freer, a better life among men who are all called to be sons of God.

With my blessing

+ Joseph Carol Minivsek

Régi latin közmondás állapítja meg: "Édes az elmúlt dolgok emlékezete". Ha a latinok oly igyekvő fényképezők lettek volna, mint az 1970-es évek amerikai magyar bujdosói, még édesebbnek mondanák a múlt emlékezetét.

Számomra feledhetetlen az amerikai magyarok 1973-74-es meglátogatása. Az az óhajom, hogy amerikai magyarjaim az Album képeivel élénkítsék emlékezetüket erre; de még inkább emlékezzetek azokra, amiket utamon hallottatok /Judás apostol, 17/, főként hitben és magyarságban!

Bécs, 1974. aug. 10.

Áldásommal

+ Miklós György Lőrincz

A SZABADSÁG ESZMÉJÉNEK MEGTESTESÍTŐJE

ESZTERGOM ÉRSEKE

Esztergom érseke 974 esztendeje áll őrt Európa közepén, a Dunakönyök sziklafalán, ahol Szent István, a magyarok első keresztény királya, az ország akkori székhelyén, az Úr 1001. évében alapított új érsekséget, amely az egész Kárpát-medencében a legelső volt. Áll — ahogy Mindszenty bíboros mondta — Istenért, Egyházért, Hazáért, mert ezt rója rá a nagy világon legárvább népének történelmi szolgálata. Áll a kereszténység századokon át viharvert védőbástyáján az eszmeáramlatok és korfordulók tajtékzó hullámverései felett mindenkor rendületlenül.

Befelé az alkotmány élő biztosítója. Királyt koronáz. 1172-ben III. Sándor pápa ezt a jogát különleges kiváltsággként erősíti meg. Trónkövetelők harcaiban dönt. Üldözötteket oltalmaz. Elesetteket pártfogol. Szabadságjogokért küzd. Az ország első zászlósura. Ebben a minőségében kifelé az ország és az Egyház védelmezője. Csapatokat gyűjt. A védelem költségeinek fedezéséről gondoskodik. Maga is fegyvert fog. Vitézül harcol hazájáért s a kereszténységért. Mátyás 1241-ben a betörő tatárokkal szemben Mohinál, Szalkai László 1526-ban a pusztító törökökkel szemben Mohácsnál hal hősi halált. Fráter György 1551-ben orgyilkosság áldozata lesz, mert két "pogány" — a török és a német — közt egy hazát, egységes országot akar.

Szerepe a kis ország határain túlra is gyakran kiterjed. Róbert például 1227 után a Kárpátoktól keletre élő kunok térítésén fáradozik. Kanizsai János 1412-ben a német-római szent birodalom kancellárja lesz. Vitéz János 1479-ben közép-európai tudományos akadémia megszervezését támogatja. Bakócz Tamás 1513-ban több ország területére vonatkozó különleges pápai megbízatást kap, hogy a török ellen kereszties hadjáratot szervezen.

MAGYARORSZAG PRÍMÁSA

Esztergom érseke már mindjárt a legelején Magyarország primása. Abban az időben ugyanis az egész világon az a szokás, hogy az ország székhelyének érseke az ország primása. 1001-ben Magyarország fővárosa Esztergom, Esztergom érseke tehát minden külön kinevezés, vagy megerősítés nélkül gyakorolhatja a primási előjogokat. Világosan kitűnik ez az 1279-ben Budán megtartott országos zsinat határozványaiból is.

IX. Bonifác pápa 1395-ben az esztergomi érsek természetes primási kiváltságait külön megerősíti. Erre talán azért van szükség, mert az ország fővárosa ekkor már — több évszázadon keresztül — nem Esztergom, hanem előbb Székesfehérvár, majd Buda. Ekkor kapja Kanizsai János érsek a "Primas Hungariae et legatus natus Sanctae Sedis Apostolicae" (Magyarország primása és az Apostoli Szentszék született követje) címet. Ettől kezdődően Esztergom érseke folytatólagosan és megszakítás nélkül gyakorolja Magyarország egész területén s a hozzá kapcsolt, vagy ideiglenesen magyar fennhatóság alá került más országrészek területén is az ország primásának minden jogát és kiváltságát. A püspöki karnak mindvégig feje s a püspökök tanácsának elnöke marad.

HERCEGPRÍMAS

Magyarország történelmi alkotmánya és a közel évezredes szokásjog értelmében Esztergom érseke, mint az ország primása méltóságával együttjáró rangja tekintetében mindenkor közvetlenül az uralkodó királyi család tagjai után következik, ezért valóságos hercegi megkülönböztetést élvez. A király közvetlen tanácsadója, később a koronatanács, 1606 után az országgyűlés főrendi, 1926 után pedig felsőházának örökös tagja, legutóbb a kormányzó méltóság megüresedése idején az államfői hatalom gyakorlására hivatott országtanács tagja. Az egész nemzet századokon keresztül az ország első zászlósúrának tekinti, holott a király alkotmányos helyettese és az ország főkapitánya 1848-ig a nádor. A primás első zászlósúri voltára mind a mai napig állandóan és gyakran történik hivatkozás.

1715 óta Magyarország primása a Római Szent Birodalomnak is hercege és ezen az alapon hercegprimás.

BÍBOROS

A bíboros eredetileg valamilyen egyházkormányzati főhivatal viselője a pápai udvarban. Később a bíborosi címet olyan kiváló — főként főpapi — egyéniségek is elnyerhették, akik Rómán kívül laktak. A bíborosok testülete a pápa legfőbb tanácsadó szerve és a megüresedett pápai trón — titkos szavazás útján történő — betöltője. A bíboros a katolikus Egyházban a pápa után következő legmagya-

sabb méltóság viselője. Világi vonatkozásban az uralkodó fejedelmek után következik. Magyarországon és Ausztriában a királyi hercegekkel és a császári főhercegekkel egyenrangú volt. Teljes címe: "eminentissimus princeps sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis" (a szent római Egyház Jómá-gasságú bíboros fejedelme).

Az első magyar főpap, aki a bíborosi méltóságot — közvetlenül az 1241-es tatárjárás után — elnyerte, *Bánca-nembeli István* prépost volt, aki a pápai kormányzat fontos szerepet betöltő udvari főtisztviselője lett és csak később került Esztergom érseki székébe. *Bakócz Tamás* érsek 1500-ban már nemcsak személy szerint magának, hanem minden későbbi utódjának is megszerezte a bíborosi méltóságot, amelyet a római pápák azóta megszakítás nélkül következetesen adományoznak minden eszmásának.

MINDSZENTY

Mindszenty József bíboros Esztergom érsekei és Magyarország hercegprímásai sorában a 79. 1892 március 29-én született Magyarországon, Vas vármegyében, Csehimindszenten régi gazdálkodó és katonáskodó magyar nemes család sarjaként. Atyja néhai Pehm János, anyja néhai Kovács Borbála. Elemi iskolába szülőfalujában járt. Középiskolai tanulmányait a csorna-premontrei kanonokrend főgimnáziumában, hittudományi főiskolai tanulmányait a püspöki papnevelő intézetben Szombathelyen végezte. Áldozópappá 1915-ben Zabolai Mikes János gróf dr. szombathelyi megyéspüspök szentelte fel. Első szentmiseáldozatát szülőfalujában mutatta be. Lelkészi működését a vasi Felsőpaty plébániáján kezdte meg. Innen kétévi káplánkodás után főpásztora Zalaegerszegre nevezte ki középiskolai hitoktatónak. 1919-ben, a magyarországi első kommunizmus idején bebörtönöztek. Püspöke 1921-ben Zalaegerszeg plébánosává, 1924-ben Pornó címzetes apátjává nevezte ki. Mint apátplébános 1944-ig működött Zalaegerszegen. Lelkipásztori, társadalmi és tudományos irodalmi munkásságával országos megbecsülést vívott ki magának, a Szentszék részéről pedig a pápai prelatusi méltóság adományozását érdemelte ki.

1944 őszén XII. Pius pápa a veszprémi egyházmegye püspökévé nevezte. Ezt a püspökséget ugyancsak Szent István király alapította az esztergomi érsekséggel egyidőben, tehát 1001-ben. Az akkori kormányzat helyi képviselője itt november 27-én a környezetében lévő papokkal együtt bebörtönözte. Fogságából csak a szovjet megszálló csa-

patok bevonulása után Sopronról szabadult ki. Alig vette át újra egyházmegyéje kormányzatát, amikor XII. Pius pápa 1945 október 2-án Esztergom 79. érsekévé és Magyarország hercegprímásává nevezte ki. Bíboros 1946 február 16-án lett. A bíborosi kalap átadásának szertartása közben XII. Pius pápa a következő szavakat intézte hozzá: "Lehet, fiam, hogy te leszel az első, aki ezt a vörös színt (tudniillik a bíborosi kalap színét) valóban vörös vérré látod válni".

Mindszenty József bíboros a következő években halálraszánt hősiességgel, szinte a vértanúság szent vágyával dacolt Kelet kiméletlen terrorjával és Nyugat képmutató megalkuvásával. Bátran szembeállt minden olyan törekvéssel, amely a szovjet megszálló csapatok fegyveres erejére támaszkodó kormányzat és a kommunista párt részéről a keresztény hit, az Egyház, a magyar nemzeti hagyományok és az ezer éves ország ellen irányult. A kormányzat minden igazságtalansága és törvénytelen intézkedése ellen személyesen, előszóban, vagy írásban tiltakozott. Országos zarándoklatokat vezetett, amelyeken százazrek vettek részt. 1948 július 3-án kiközösítette mindazokat, akik közreműködtek az egyházi iskolák, intézmények és birtokok államosításában.

November 21-én a kommunista hatóságok le tartóztatták titkárát, Zachár Andrást, majd hamis vádak alapján december 26-án őt magát is börtönbe hurcolták. 1949 február 5-én a kommunista néptörvényszék életfogytiglani szabadságvesztésre ítélte. Fogsága idején sokat szenvedett, súlyos betegség is gyötörte. 1956 októberének végén a szabadságharcosok kiszabadították, de néhány nappal később az orosz betörés következtében a bíboros hercegprímás arra kényszerült, hogy az amerikai követség budapesti székházában kérjen menedéket. Innen csak 15 évig tartó önkéntes száműzést követően 1971 szeptember 21-én távozott Rómába. Röviddel később a bécsi Pázmáneumban, annak a papnevelő intézetnek az épületében telepedett le, amelyet nagy elődje, Pázmány Péter bíboros esztergomi érsek 1623-ban alapított. Onnan látogatja sorra a nagy világon szétszóródott árva magyarjait.

Mindszenty József bíboros a történelmi magyar küldetés megszélyesítője, a rendületlen hősi helytállás örök példája, aki az egész emberiség számára mindenkor a szabadság eszméjének megtestesítője marad.

Somogyi Ferenc dr.

CLEVELAND, 1974. május 25

Kora hajnalban 4 motoros sheriffel Toledoba ment dr. Kótai Zoltán, a fogadási bizottság vezetője, Bochnár A. Lajos autóján, hogy a toledói magyar plébániáról Clevelandba hozza a látogató Mindszenty József bíboros hercegprímás urat.

Rövid pihenő a Turnpike rest area-jában.

Ft. Hernády Márton, toledói magyar plébános elbúcsúzik a Biborostól, akinek a kezében már ott van a clevelandiak albuma.

Ralph J. Perk az Ohio Turnpike kijáratánál beszélget Mrs. Eleonore Perch-csel, a Cleveland Press nemzetiségi riporterével, aki már előzőleg is sok részletet közölt újságjában a látogatásról.

RALPH J. PERK ÜDVÖZLETE:

Welcome to the Cleveland, on behalf of all of the greater Clevelanders, all of the Hungarians, all of the Americans and all of the Nationality Groups, and of all us and inspiration for freedom, and we hope, that your stay here will be a memorable one.

BIBOROS ÚR VÁLASZA:

Hálásan köszönöm a kedves szavakat.

I'm grateful for this reception and for your good voices and greetings. The continuation will come in these days.

Thank you.

A polgármester elkíséri a bíboros urat a polgármesteri autóhoz, amelyet egész héten a Vendég rendelkezésére bocsájtott.

Az út mentén több helyen lehetett magyar csoportot látni, amely lelkes örömmel köszöntötte a hosszú autókaravánban haladó Bíborost.

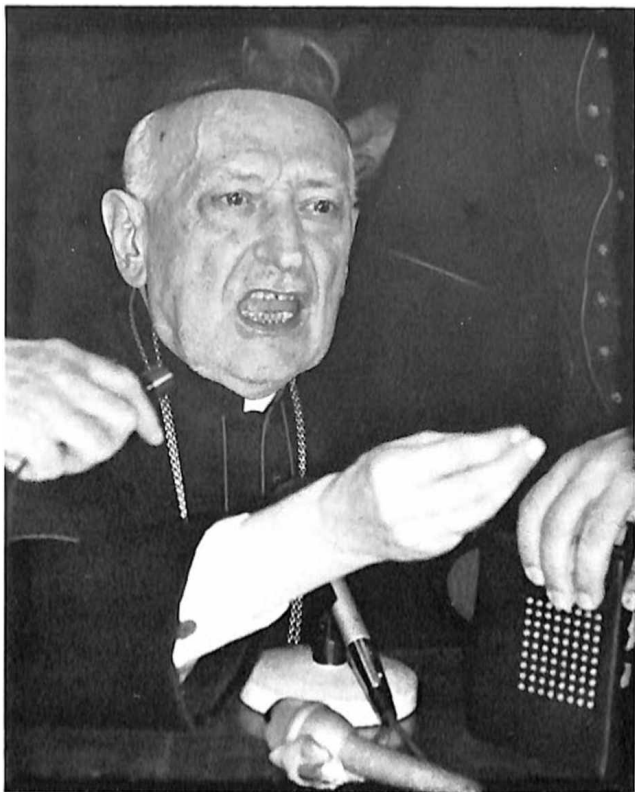
Az autó megérkezik a Városháza elé.

SAJTÓ-KONFERENCIA

Újságíró: Mi volt az oka, hogy ilyen nagy idő után Nyugatra jött?

Mindszenty: Nekem volt egy időpontom, amikor a Szent Szék, a Szent Atya kérésére felszólított, hogy menjek ki. Én az engedelmességet választottam, azért, mert nem volt más választásom. Elvégre 15 esztendeig voltam az amerikai követségen és vég nélkül nem akartam igénybevenni a vendég-

szeretetet. Ha most a Szent Atya hívott és azt mondotta, hogy szükség van rám nyugaton, akkor én meg akartam mutatni a magam engedelmességét. És egyébként nekem nemcsak magyar hazám volt és van, nekem az emigránsok is híveim és az emigránsok közel olyan árvák, mint amilyenek az otthoni magyarok. Ez volt az oka a kimenetelnek. A jövő Isten kezében van minden tekintetben. Isten keze játszik. — még ha megtagadják is az Istent, — a világtörténelem orgonáján. És Istennek semmi sem lehetetlen, még a legelképesztőbb helyzetekben sem.

Újságíró: Bizik a magyar vezetőségben, minden körülmények között?

Mindszenty: Mihelyt a magyar regime megér, azonnal bízom benne.

Újságíró: Mi a kisebbség magyarországi sorsa?

Mindszenty: Hát kérem, a kisebbség sorsa az volt, hogy a szovjet köveletle a németeknek minden országban való üldözését, elhurcolását. És akkor a magyar püspöki kar tiltakozott ez ellen és azt mondotta körlevelében: Bírói ítélet és kivizsgálás nélkül senkit nem lehet megfosztani sem házától, sem mezejétől, sem állataitól, sem pedig hazájától. Hát kérem ennek nem lett loganatlja a magyar rendszernél, mert a magyar rendszert nyomta a moszkvai rendszer. Azután nagy számban vitték ki őket Magyarországból, Romániából, Csehországból, s több helyekről. Most maradt egy kisebb szám ott. Hát azoknak a sorsa többé-kevésbé az, ami minden Magyarországon élő emberé. Hogy azután nem lesz-e egy újabb németellenes hullám megint keletről, azt emberileg látni nem lehet, de mindenesetre azt gondolom, hogy az ott maradt németek éppen úgy várják, mint a Magyarország területén lakó magyarok és más kisebbség a magyaron túl, hogy igenis Magyarország legyen szabad és független, mert akkor a területén élő minden embernek lesznek emberi jogai.

Rábízom az újságírókra, rábízom az olvasókra azt, mekkora enyhülés van abban, hogy 15 év alatt 3.150.000 magzatot pusztított el a rendszer Magyarországon. És most is folyik, az csak egy manőver, hogy beszélnek arról, hogy most lesznek intézkedések. A magzatirtás terén egyetlen intézkedés a fontos: törölnék el ezt a gyilkos törvényt. Ez az egyik. A másik a hitéleti dolog, de inkább erkölcsi vonalú. És a nemzetgyilkolás a körbe tartozik. A hitélet terén a következő a helyzet: A hitéletnek nem előnyére, hanem hátrányára van és napról napra erősödik ez a béke-papi mozgalom. És most már nyugatra is mennek az emigránsok után is, jó lesz vigyázni itt a megjelenésükre. Azután a hitoktatás terén van-e valami jó. Mert hiszen a gyermeknevelés beletartozik a hitbe. Ma már a legjelentősebb városokban nincs iskolai hittan. Ez a legújabb esemény is. És most próbálkoznak ezzel éppen a béke-papok, hogy templomi hitoktatással cseréeljék el az iskolai hitoktatást. Helytelen kezdeményezés, mert ha a kommunisták akkor, amikor a hitvallásos iskolákat elvették, kifejezetten kijelentették azt, hogy az iskolai hitoktatás megmarad és most a béke-papok segítenek abban, hogy ne tartsák meg a saját törvényüket, amikor a templomba viszik a hitoktatást. A templomi hitoktatás képtelenség.

Most is vannak egyházi tevékenységtől eltiltott papok Magyarországon, sőt emelkedőben van ezeknek a száma. Az egyik spanyol újságíró megírta a Neue Züricher Zeitung-ban, februárban, ez évben, hogy 2000 felett van a papi működéstől eltiltott papok száma. Lehetne még ezt folytatni, még vagy 10-12 esetben de azt hiszem, ez is elég annak a meglátására, van-e valláserkölcsei téren enyhülés Magyarországon, vagy nincs.

Kérdés: Szükség van-e arra, hogy a Szent Korona itt maradjon az Egyesült Államokban?

Mindszenty: Amiért szükség volt arra, hogy eddig itt legyen, annyira van szükség rá, hogy továbbra is itt legyen.

A Szentírásban benne van, hogy ne adjátok a drága gyöngyöket (nem mondom, hogy a Szentírásban mi van — keressék ki).

"Isten keze játszik a világtörténelem orgonáján . . ."

Ralph J. Perk polgármester megköszöni a sajtókonferenciát

DÖMÖTÖRFFY ZSOLT FOGADJA A BIBOROST:

Eminenciás Urunk! A Cleveland város közművek igazgatója és a nemzetiségi mozgalom vezetője, szeretném üdvözölni Eminenciádat a nemzetiségi csoportok nevében.

SIRCHICH LÁSZLÓ BESZÉDE:

Eminenciás Uram! Szívünk túláradó szeretetével most köszöntünk és emlékezünk. Pázmány Péter utódát üdvözöljük az érseki székben, az ezeréves magyar államszerkezet, a Szent Korona védelmében. Biboros Primásunk tudja, hogy a magyar kereszténység erőinek csodálatos áradása az egyetlen lehetőség, amely vérzivataros történelmünk talán legkataklizmásabb idején nemzetünk évezredek missziós apostoli küldetését biztosítja a letarolt Duna-tájon. Akkor is, ha a sátáni erők a katakombák felé szorítják a magyar kereszténységet, misericordia Domini quia non sumus consumpti — hangzik a siralmakban. Isten végtelen irgalma, hogy megvagyunk. S mit mond a leghívebb és legnagyobb magyar: Legyünk hívek történelmi múltunkhoz és a múltunkban lelénk ragyogó nagy páterünkhöz. Nagyasszonyunkhoz.

Isten tiszta, éles fegyvere Bíborosunk és hasító villám a fegyverünk Esztergom, a magyar Sion felett. A halál kapujában minden magyar századnak regiszterén felharsan a történelmi Magyarország. Hagyományaink lorradalmára ő. Ezer évünk ragyogó örökségéből semmit sem ad fel és a szovjet-orosz nihil ellen a megkínzott magyar milliók élére áll.

A romos, ősi primási székhelyről áttekint a Dunán. Párkányra, lájdalmas szeretettel szól, öleli magához a megpróbált magyar százezreket, milliókat szerte a világban. Bennünket is, százezer magyart, a hontalanok országútján. Ő minden magyar keserv, szenvedés meg nem alkuvó hangja. Szent István népe vagyunk. — mondja, — az ő nemzetnevelő tanításán a magyar nemzedék-sorok magyar (qualitását) szaporítsátok... Rákóczi régi hívását szólaltatja meg mindenütt Budapesttől Máriapócsig, Bécsről Párizsig, Los Angelesztől Torontoig: Pro Deo et libertate. Rendíthetetlen hittel, magyar hűséggel követjük kegyetlen korunk leghívebb és legnagyobb magyarját. Halálig híven őrzött édes anyanyelvünkön köszöntjük: Isten hozta, Isten áldja bíborosunkat, Magyarországot primását.

Hatalmas tömeg hallgatja a Hercegprimás beszédét.

A magyar művészet gyönyörű kiállítása. Az asztal mellett Dr. Rosta Lajosné.

Magyar asszonyok gondoskodnak
a vendégekről.

Patria ifjúsági egyesület a fogadáson.

A városháza nagy termében magyar ruhás lányok
és asszonyok várják az érkező Biborost.

RALPH J. PERK KÖSZÖNTŐJE

My Dear People.

Cleveland is honored today to have such a distinguished guest, one who is, in our opinion, a living saint, one who will go down in history as the greatest freedom fighter of our century. Continuing to fight for freedom, continuing to give us inspiration as only here in Cleveland with all his words. Cleveland is the second largest Hungarian city in the world. And your demonstration, your turning out in such large numbers today indicates to His Eminence the warmth we have in our hearts for him. And, as Mayor of Cleveland, I issue an official welcome in behalf of all the people of Cleveland, the greater Cleveland area, all Americans, all Hungarians, and all nationality groups. He is a great inspiration to us and he is a symbol of freedom all around the world. We hope that His Eminence's stay in Cleveland will be a memorable one, and I am sure that all of you will be participating in various events that will be taking place. You will make sure that he sees how you are continuing to perpetuate and preserve the Hungarian Culture here in America. He will be able to witness first-hand that America is not a melting pot, that America has a culture which is described as a beautiful mosaic where each of the nationalities, each heritage, has a part in the continuous design of that mosaic and it remains undiminished and unmelted and allows the heritage and culture of the Hungarian people to live on forever in

America. And you will be demonstrating that to him in the various events that will take place in the three days that are coming. I had the privilege of having His Eminence, Joseph Cardinal Mindszenty autograph the first program on which his likeness appears and he is truly our hero, one for God, Church, and Country and by the powers vested in me as the Mayor of this City, I would like to present to him as a token of our welcome, a token of our esteem, the key to the city of Cleveland which represents the key to your hearts, the key to the hearts of all our people.

MINDSZENTY BÍBOROS ÚR VÁLASZA:

Polgármester Úr, képviselő urak, kedves hallgatóim és nem utójára kedves magyarjaim!

Hálásan köszönöm Cleveland városának nemes gesztusát, amikor a város polgármestere átadta nekem a város kulcsait és én kifejezhettem azt a reményemet a Polgármester Úr előtt, hogy úgy remélem, hogy ez a kulcs nemcsak a városba segít be engem, hanem ez a kulcs megnyitja a városbelieknek a szívét is, akár magyarok, akár nem magyarok.

Meghatva lépek a város földjére és visszatekintek 100 esztendővel ezelőttre, amikor a magyar kivándorlók megjelentek ezen a tájon. Ezek a magyarok úgy érezték hogy ők hazát veszítettek, és itt alakítottak maguknak új otthonot. New Yorktól Clevelandig járok az ő lábuk nyomában, és látom mindenütt az ő verítékükből, áldozatukból létesült intézményeket. Amint Szent István elindította az

ő eleiket ezer évvel ezelőtt, ők most ugyanazt, amit Szent István adott nekik, létesítettek itt Amerikának is sok helyen üres földjén. Meghat engem a templomok egész sora idáig. Meghat az egyházközségeknek a létesítése. A magyar iskoláknak a sora. Sajnos újabban idegenesek kezdenek lenni, és meghat az a sok magyar egyesület és tevékenység, ami betöltötte ezt a földet. Én elmondhatom, hogy a magyar haza vesztett velük, ezekkel az első kivándorlókkal és állítani merem, hogy Amerikának földje nyert velük.

Nagyon fontos az, hogy az a magyarság, amelyik huszárságával, a 48-49-es szabadságharcnak idekerült katonaságával megmentette Washingtont déltől észak számára és amely harcban, katonáskodásba 5 magyar tábornok vonult és a végén, a háborúknak az utóján immár 10 amerikai tábornok lett a 5 magyar honvéd-tábornokból. És volt egy a tábornokok közül itt Amerikában egy magyar marsall is, tábornagy is, aki egyenlő rangot töltött be az Egyesült Államok hadügyminiszterével.

Kaptunk jó szívet, segítséget az idejövőknek, később egy kicsit mintha felhő borult volna a két népnek a megértésére. Mi most azt kérjük, hogy Amerika legyen a magyarsággal, az itteni állampolgárokkal szemben segít, fölemelő. Az Egyesült Nemzeteknél be vannak iktatva az emberi jogok. Az emberi jogokba beletartozik a kisebbségnek az anyanyelve is, és kérjük azt a polgároknak részéről, sűrűssek és segítsék Közép-Európának a felszabadulását.

Mégegyszer megköszönöm Cleveland városának, élén a Polgármester Úrnak, a városi képviselőknek az irányomban kimutatott melegséget és szívességet. Örülök, hogy ilyen szép számmal vannak együtt Cleveland városának a lakói és akikért elsősorban jöttem, ilyen szép számban jelentek meg az én magyarjaim.

Ewendtné, a Világhíradó szerkesztője Alapi Endrével a Szabad Magyar Kamara Kórus karmesterével beszélget a fogadásnál. A Kórust Mindszenty bíboros engedélyével Mindszenty Kórusnak nevezik el a látogatás után.

Mindszenty bíboros áldását adja a megjelentekre.

A polgármesteri szobában Mindszenty híboros úr
köszönetet mond a szeretetteljes fogadtatásért.

Egy kis pühenő a polgármesteri szobában.

Perk és Dudás polgármesterek átadják az emlék-plaketteket

Indulás a Hollenden House-ba.
Előtérben Msgr. Mészáros Tibor dr. prímási titkár.

Fent: A Hollenden House bejáratánál James M. Carney, a szálló tulajdonosa fogadja vendégét.

Középen: A Bíboros rendelkezésére bocsájtott lakosztályban.

Alul: Indulás a délutáni látogatásra

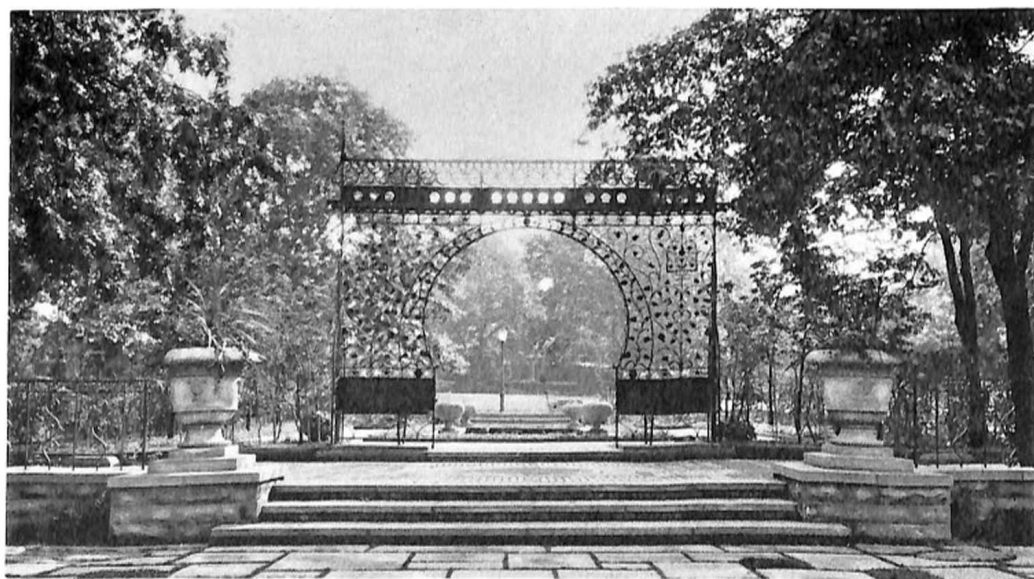
MAGYAR KULTURKERT, CLEVELAND, OHIO

A kert helyét 1934 október 21-én, Liszt Ferenc születésének 125. évfordulóján jelölték ki. A Kultúr kert vezetősége Liszt Ferenc nevét választotta, kinek zenei hírneve mindenki előtt ismeretes. A nagy zeneszerző 1886 július 31-én hunyt el.

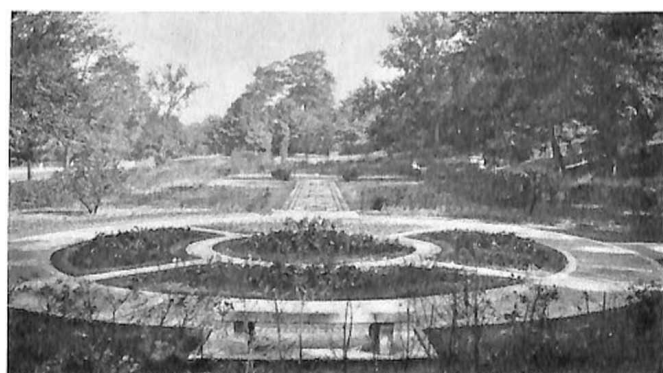
A Magyar Kertet hivatalosan 1938 július 10-én, 1950 július 23-án Madách Imre, a nagy filozófus költő bronz szobra, majd 1954 május 23-án Ady Endre bronz mellszobra került elhelyezésre.

A kert lépcsőzetesen, parkszerűen van rendezve. A bejáratot kovácsolt vasból készült székely stílusú kapubejárat díszíti. Középen négyszög alakú vízmedence látható szökőkúttal, körülötte a sétány márvány és cement lapokkal van kirakva. Számtalan díszbokr, virágok, hársfák, tiszafa díszítik.

Az első elnöke ennek a kulturális szervezetnek Petrash Lajos volt. Őt követte Kovácsy M. Gyula és a jelenlegi elnöke Volosin Lenke.

A Magyar Kulturkert székelykapuja.

Részletek a Magyar Kulturkertből.

VOLOSIN LENKE ELNÖK

Eminenciás Uram! Szeretettel üdvözljük itt a Kultúrkerthben. Sajnos a körülmények mostohák a vandalizmus miatt. Igyeckszünk arra, hogy jó körülmények legyenek és a magyar kultúremlékek újra hirdessék a magyar szellem nagyszerűségét és nagyságát. Kérjük Eminenciád imáját és áldását, hogy ez megvalósulhasson.

Mindszenty: Köszönöm, helyeslem a gondolatot. És örülök annak, ami történt a magyar kultúrkinccsek megmentéséért. Kérem, folytassák tovább munkájukat. — Kivánok további jó munkát az értékes munka terén.

Nt. Juhász Imre köszönti a Bátorost.

AZ ELSŐ MAGYAR PRESBYTERIAN EGYHÁZ, CLEVELAND, OHIO

Isten az egyházat azzal a céllal létesítette, hogy az a Krisztusban hívők testvéri közössége legyen. A szeretet meleg kötelékei kell, hogy összetartsák ezt a testvéri közösséget, amelynek Krisztus a Feje és a többi Krisztusban hívő egyházakkal is összetartó kapocsa. A Szentírás így ad dicsőséget az egyházban Istennek: "Annak pedig, aki véghetetlen bőséggel mindeneket megcselekedhetik, feljebb hogynem mint kérjük, vagy elgondoljuk, a mibenünk munkálkodó erő szerint, Annak legyen dicsőség az egyházban a Krisztus Jézusban nemzetségről nemzetségre örökkön örökké. Amen!" (Efezus 3:20, 21.)

Gyülekezetünket bevándorló református magyarok szervezték meg 1914-ben a Cleveland-i Presbyterian Egyházmegye kezdeményezésével és anyagi támogatásával. Először Istentiszteleteinket a Mayflower Presbyterian templomban tartottuk, a Woodland és az E. 93. utca sarkán. Nt. Kish Gyula, gyülekezetünk első lelkipásztora nagy odaadással végezte a gyülekezet megszervezését 1914-től fogva. Így 1915-ben saját templomunkat építettük meg az E. 103. utcán. Jelenlegi templomunk 1918-ban épült. Már akkor is tagjaink közül sokan ide közelebb laktak. Sok nehézséggel járt az építkezés, de Isten segítségével állandóan növekvő gyülekezetünk 1919 január 12-én szentelte fel templomunkat. Nt. Kish Gyuláné az egyházi ifjúsággal folytatott munkában, valamint Nőegyletünk megszervezésében aktívan vette ki részét és ezzel sokat segített.

Nt. Kish Gyula 1926-ig maradt gyülekezetünk-nél. Őt Nt. Bashó Béla követte, majd Nt. Csutoros István 1929-ben.

A depresszió nehéz éveiben egyházunknak komoly feladata volt a sok nincstelen élélményével segíteni. Nt. Csutoros István élen járt ebben a szolgálatban is, az élélmiszer beszerzésében és szétosztásában. Az ifjúsággal sokat foglalkozott, aminek meg is volt a kedvező eredménye. Nt. Csutoros István lelkeskedése alatt egyházunk tagjainak száma megháromszorozódott és az 1963. esztendő végével megközelítette az ezer lélekszámot. A Magyar Rádió Templom leadásait 19 éven át sugározta nagy odaadással. A háború után és az 1956-os szabadságharc után is a magyar menekültek elhelyezésével felejtethetetlen szolgálatot tett.

Még Ausztriába is elment, hogy a menekülteket segítse Amerikába kijönni. Nt. Csutoros István ideje alatt épült fel 1952-ben templomunknak egy

új szárnya is, melyre Ollók István igen bőkezű adománya törlesztette a hátralevő adósságot.

Nagy elismeréssel kell még megemlékeznünk énekkarunkról, amely Nt. Csutoros Istvánné szakavatott kitűnő vezetése mellett hosszú évtizedeken át Isten dicsőségét énekelte Istentiszteleteinken és sok más helyen.

Negyven évig tartó odaadó szolgálat után Nt. Csutoros István lelkipásztorunk 1969-ben nyugalomba vonult. A köszönet és elismerés őszinte jeléül Örökös Tiszteletbeli Lelkipásztorunknak választottuk meg őt. Azóta is számos alkalommal végez szolgálatot gyülekezetünkben.

Endrei Ferenc, lelkész 1969-ben lett a gyülekezet lelkipásztora. Az a kis magyar sziget, amelyben templomunk áll, azóta is kisebbedett, de a mi Urunk arra hívja gyülekezetünket, hogy a Krisztus Nevében most is szolgálatot végezzünk. E szolgálat jegyében elmondjuk időseknek és fiataloknak, betegeknek és egészségeseknek, hogy "Úgy szeretete Isten a világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen Őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen." (János 3:16.) E szolgálat jegyében most is helyt kell állnunk segítő kezét nyújtva a rászorulóknak és bajba jutottaknak. Mert a mi Urunk nem arra hívta az egyházat, hogy a maga hasznát nézze, hanem arra hogy a Krisztus Nevében önmagát adja. Krisztus Urunk is így cselekedett mivelünk szemben.

NT. ENDREI FERENC

Imádkozunk. Örökkévaló Isten, mennyei Atyánk, hálát adunk neked ezért a napért, amelyen együtt üdvözölhetjük a mi nemzetünknek nagy vezérét, lelkiatyját. Áldd meg a mi együttlétünket, a mi segedelmünk legyen az Úrtól, aki Atya, Fiú, Szentlélek egy örök Isten. Amen.

Hercegprímás Urunk! Eminenciád nagy örömet szerzett nekünk, hogy ellátogatott hozzánk, úgyszintén a kíséretében lévő lelkész urak, főtisztelendő urak. A mi számunkra ez a látogatás látható módon ábrázolja, hogy a Megváltó Krisztusban valóban testvérek vagyunk, függetlenül felekezeti hovatartozásunktól. Amint az Úr Jézus Krisztus mondotta, hogy mindnyájan egyek legyenek, amint te énbennem, Atyám és én tebenned, hogy ők is egyek legyenek mibennünk, hogy elhigye a világ, hogy te küldtél engem.

Megköszönjük Bíboros Urunknak hősiességét helytállását. Hogy egyedül Isten védő kegyelmére és segítségére támaszkodva mindent latba vetett, még életét is, hogy megvédje az egyházat a kommunista befolyástól, sőt uralomtól, az egyházi iskolákat az államosítástól és így a serdülő ifjúságot az atheista befolyástól. Tudjuk, hogy ezzel az ő kereszténységének is nagy szolgálatot tett. Megköszönjük Hercegprímás Urunknak, hogy magyar népünk emberi jogaiért is sikra mert szállni egy olyan háb-kormánnyal szemben, amely börtönnel, vagy halállal büntette az elnyomók taktikáinak a bírálását. Ezért

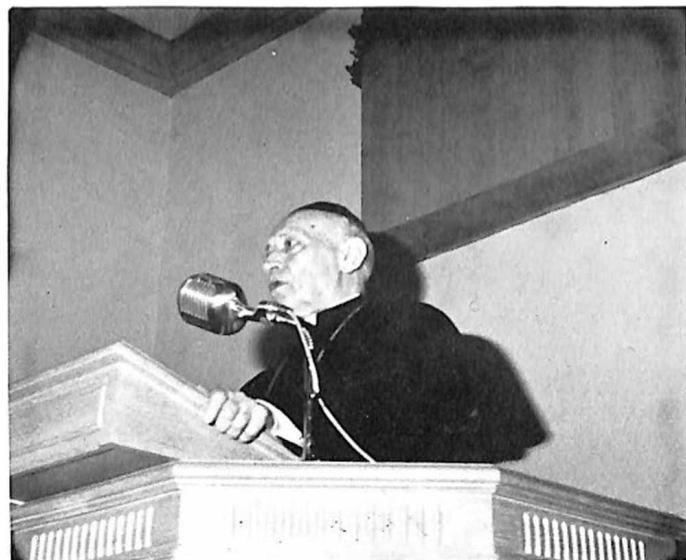
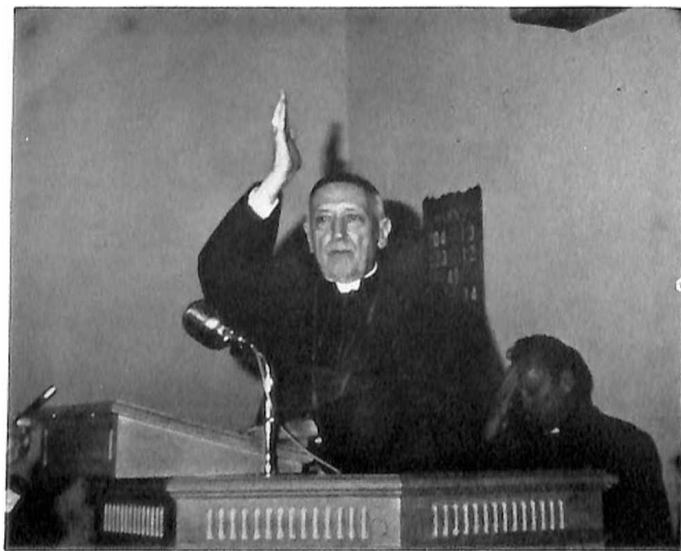
Mindszenty József Hercegprímás urunk minden kereszténynek védelmezője, vezére és minden szabadságszerető magyarnak nemzeti hőse. A mi mennyei Atyánk vezérelje tovább folytatandó szolgálattételében. Az Úr áldása kísérje útjain. Isten hozta.

CSUTOROS ISTVÁN, NYUGALMAZOTT LELKÉSZ:

Főtisztelendő Eminenciás Uram! Nekem jutott a szerencse és kitüntetés, hogy a mai emlékezetes napon néhány szóval köszöntsem Eminenciádat. Ez a kis templom, amelyet Eminenciád megtiszteletére látogatásával, egyike azoknak a kis virágoskerteknek, amelyekből hála Istennek sok van magyar Amerikában, amelyekben idegen földön magyar szívek virágai nyílnak. Ahol Isten ígését magyarul is hirdetik és ahonnan magyar imádságok is szállnak a mennyei Atyához. Köszönjük Eminenciádnak, hogy bennünk, egyszerű amerikai magyarokban is testvéreit látja, akik felé nyitott szívet és testvéri kezet nyújt. Köszönjük, hogy mint hatalmas katedrálisokhoz szokott főpap eljön kis egyszerű templomokba is, mert tudja, hogy ott is igaz keresztényeket és hű magyarokat talál. Mi is olyan magyarok vagyunk, akik — amint az egyik amerikai magyar költő mondta — kiborultak Göncöl szekereiből. Idegen föld lett a hazánk, de templomaink itt is, mint a magyar föld, olyan magyar keresztényeket szolgálnak és nevelnek, akik Isten országának eljöveteleért és egy boldogabb magyar jövőért imádkoznak. Eminenciád ezekben a kis templomokban látja meg és kapja a biztatást, hogy a magyar nép az óhazában és a nagy világon mindenütt tovább él. Mint egy másik amerikai költő mondta, Fáy Ferenc kanadai magyar költő: "Mert minket porba verhet, világgá szórhat büntető karod, de lent s mélyben, rög közé keverve, magyar test sarjaszt új magyar magot."

Isten hozta Eminenciádat és tegye misszióját áldásossá mindenkor.

HERCEGPRIMÁS ÚR BESZÉDE:

Kedves magyar testvéreim!

Amikor elindultam a kontinenseket látogató utamra, akkor keresni kívántam mindazokat, akikkel a kereszténységben és a magyarságban egy vagyok. Mindannyiunk amióta Szent István király idejében a pogányságból áttértünk a kereszténységre, azóta mindazoknak Istenről származó kötelessége, hogy legyenek egyek és legyenek hűségesek az evangéliumhoz és az isteni kinyilatkoztatáshoz általában, másodsor pedig: Hazádnak rendületlenül légy hűve, óh magyar!

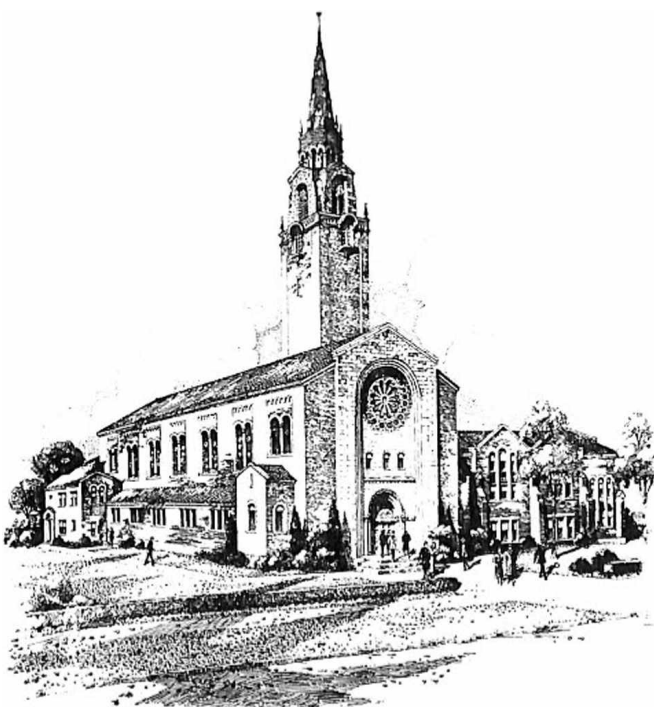
Ebben a kettőben, ebben a két jegyben jöttem ide kegyetek közé, hogy meglátogassam mindannyiukat és kérjem azt, hogy sem a kereszténységben, sem a hazaszeretletben, a magyar múltnak a felkarolásában el ne csüggedjünk, a kereszt, a megpróbáltatás közepette is legyünk hűségesek mindhalálig. Hiszen a Szentírásban az van írva: a mindvégig állhatatosaké lesz a korona.

Köszönöm kedves fogadtatásukat, és ha kívánják, áldásomat adom.

ELSŐ MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ, CLEVELAND, OHIO

LELKÉSZ: DR. SZABÓ ISTVÁN

A clevelandi magyar reformátusok temploma az elsők közé tartozik Amerikában. 1891. május 3-án alapította Nt. Jurányi Gusztáv 60 bizottsági taggal az East 79 szám alatt. 1894-ben a gyülekezet második pásztora Harsányi Sándor építette fából az első templomot. 1904-ben a fából való templom helyett a harmadik lelkész, Nt. Csutoros Elek egy téglából való építetett.

A gyülekezetnek eseményben gazdag történetében a legnagyobb teljesítmény kétségtelenül a katedrálisnak is beillő templom építése, mely Isten dicsőségére 1949 év őszén befejeződött. A román stílusban épült templom építésére fordított összeg a legnagyobb volt, ami gyülekezetünk történetében szerepel és a legrövidebb idő alatt lett kifizetve.

A történelem ezen nehéz idejében nagyon célszerű idézni logadalmunk klasszikus szavait, amelyek a szentélynek alapkövében van letéve a tisztes gyülekezet névsorával.

FŐGONDNOK: PIRI JÓZSEF

A századunk második évtizedében a magyar-amerikaiaknak ez a gyülekezete volt egész Amerikában a legnagyobb. Nt. Tóth Sándor idejében a közösség kettészakadt és az elégedetlenkedők megalapították az Első Magyar Presbiteriánus Egyházat az amerikai presbiteriánus egyház fennhatósága alatt.

Az ötödik lelkész Nt. dr. Herczeg József ideje alatt költözött át a gyülekezet a mai helyére (East Boulevard és Buckeye sarok) és felépült a tanítási központ a Bethlen teremmel. A gyülekezet tanítója és az építő bizottság elnöke Király Imre volt.

1947-ben dr. Herczeg József egy californiai gyülekezet vezetését vette át és utóda Nt. dr. Szabó István lett.

"We do solemnly pledge and vow that we will preserve and treasure the faith of our fathers in our souls and in the souls of our children with such an undying loyalty that is becoming to the memory of our ancestors, who endured imprisonment and death for our true and noble faith.

We solemnly pledge and vow that in this great cathedral we will build the living house of God . . . putting aside all the petty little jealousies and human strifes. We will strive to carry the light and the healing balm of the Gospel of Christ to all needy souls struggling in the unfaithfulness, sin and darkness of our present world: always preserving the happy lot of freedom, which became our heritage by the grace of God in this new land of the free and the home of the brave."

ELSŐ MAGYAR LUTHERÁNUS EGYHÁZ, CLEVELAND, OHIO

A kezdet mindig nagy emberekkel indul. Olyan emberekkel, akiknek van hite és látomása.

Az első hivatalos jegyzőkönyv, mely az egyház szervezésével foglalkozik 1905. október 9-ről keletkezett. A törvényes bejegyzésről szóló alapító levél 1906. április 23-i keletkezésű. 1909-ben felszenteli első harangját, melyet Kossuth harangnak neveznek el. A megkonduló harang hirdeti a gyülekezet népének háláját és elindítja a kis sereget ajkán hő imával: "Segélj mi Krisztusunk, mivel mi csak benned bízunk".

1913-ban szentelik fel az Árvaházat, amelyik egész Amerika földjén, mint intézmény, először nyújtott oltalmat és menedéket a kivándorlók árváinak.

A század második évtizede ismét a megpróbáltatások ideje lett, amit azonban a gyülekezet lelki fejlődésére használt fel ELSŐ LELKIPÁSZTORUK Nt. Ruzsa István. Ekkor történt, hogy Magyarország feldarabolás következtében az Eperjesi Teológiának menekülnie kellett. A megcsönkített ország és megszegényedett Magyarhoni Egyetemes Egyházunk kénytelen lett volna a Budapestre menekült Teológia kapuit egy egész évre becsukni. Ettől a szomorúságtól mentette meg a Clevelandi Első Ev. Egyház népének nagylelkűsége, amikor 300.000 koronás ajándékával (6000 dollár) sietett hazai Anyaszentegyházának a megsegítésére, mely egy esztendőnek teljes fenntartási költségét fedezte.

1925-ban Nt. Ruzsa László követte testvérbátyját, mint a gyülekezet új lelkipásztora.

Mint bátyját, őt is nagyobb tervek foglalkoztatják, de a sok reménységet, mint őszi fagy, szinte a tehetetlenségig tette meddővé a nagy depresszió. Otthonok, intézmények sőt az egész nemzet a csüggedés és reménytelenség hangulatában tengődött. Azután, valahogy biztatóbb hajnalok születtek. Ézt az új hangot tette élővé a gyülekezet új lelkipásztora Nt. Leffler Andor. Először is Isten Igéjét hozta a szívek közelségébe.

Majd a Fiala Asszonykört hozta létre Lutheran Ladies League néven. 1936-ban megindult a vasárnapi iskola intenzív munkája, s az aktív, felnőtt egyháztagek száma 700 fölé növekedik.

Alighogy pirkadt, ismét vihar szállott a földre s a szerencsétlen világ megindult a II. Világháború felé. Ennek a sötét jövőnek árnyékában, az egyház népe megépíti új templomát a Buckeye Rd. és East Boulevard sarkán. Az új templom, új lehetőségek

meglátatásában nyitja meg kapuit, de bécultan tudja csak betölteni a jövő reményét: ifjúságából 66-an vonulnak be a hadsereg szolgálatába, akik közül 13-an életüket adják a nemzet oltárán.

Az egyháztagság ismét tovább fejlődik, amikor úrvacsorázók száma eléri a 800-at. Bevezetik a rendszeres angolnyelvű istentiszteleteket.

Az 1951. január 14. egyházi közgyűlés felhatalmazást adott egy közművelődést szolgáló épület felállításának terveire. A következő évben Nt. Brachna Gábort iktatták be lelkészi állásába.

A beiktatás és a Clevelandi Első Magyar Evangélikus Egyház 50 éves jubileuma együttes ünnepévé vált a gyülekezetnek.

Új igények jelentkeztek. Új arcok és új nemzedék igénye kopogtatott az egyház ajtaján. Új hang, új prófétai meglátások és parancsok találtak megvilágítást a szószéki igehirdetésben, új egyházi vezetőség vette át a felelőség hordozását. Az egyház világvizonylatban is nyert meglátásokat, amikor egymást váltották szószékünkön híres látogató vendégek, köztük magyarországi püspökök.

A gyülekezetnek adatott meg az a kegyelem, hogy Isten Igéjének a hirdetője legyen. A Clevelandi Első Evangélikus Egyház ennek az áldott mának volt bőséges és önzetlen vetője... Hívaink, ha elsőródtak is és új gyülekezeti életbe kapcsolódtak be, mindig hálásan gondolnak vissza az "anya-gyülekezetre".

KELETOLDALI REFORMÁTUS — EVANGÉLIKUS EGYHÁZ
(KÖZÖS FOGADÁS)

FT. SZABÓ ISTVÁN REFORMÁTUS LEKÉSZ

Eminenciás Urunk! A harangok még hangzanak a szomszédos egyház tornyában a magyar zászló fölött. Az a harang, amely a legmélyebben kong, a Bocskai Istvánról elnevezett harang. Mikor most, ebben az ünnepi órában itt állunk mi, Istennek magyarjai, a szabad föld magyarjai, a mi lelkünk megtelik sok boldogsággal, sok örömmel annak a szent hitnek a bizonyosságában, amelynek jelképe Eminenciád, aki most közöttünk van. Az a Bocskai István, akiről a harang el van nevezve, azzal a jellegével, zászlóra írt jellegével harcolt a szabadságért, amelyre az volt írva: "Pro Deo et libertate". Amikor most Eminenciád itt, a 2 szomszédvárbán közöttünk megjelenik, mi úgy tekintünk Eminenciádra, mint egy zászlóra, Mint egy fogalomra, amelyikre pontosan az van írva, ami a Bocskai zászlóra volt írva: Istenért és a szabadságért. Mi mással köszönhetnénk és mi egyéb tolna elben a pillanatban először az agyamba, mint a költő szép mondása: Méltó látni a csodát az, aki a csodát magában hordja.

Mi most csodát látunk és azért látjuk a csodát, mert magunkban hordtuk mi, amerikai magyarok, a szabadságszerető népe Istennek, akik szívvel-

lélekkel mindig odatapadtak ahhoz a szabadsághoz, amelynek a jelképévé vált Eminenciád. A mi korunkban és már életében beírta nevét a történelembe. Éppen ezért Istennek adunk hálát ezért a pillanatért.

Bánlly Decső, Magyarország egykori miniszterelnöke mondta egyszer, hogy a magyar kálvinista ember olyan, mint a cölöp. Minél jobban ütik, annál mélyebben megy a földbe és annál erősebben áll. Eppen ezért mi, kálvinisták most úgy ünnepeljük Eminenciádat, mint annak a kálvinista léleknek a megtestesítőjét a mi korszakunkban, aki cövek a mi életünkben. Aki az üldözésben minél jobban ütötték, annál mélyebben ment a lába a földbe és annál erősebben állt a szabadságért és Istenért. Amely a mi közös tulajdonunk.

Néhány héttel ezelőtt iktatták be tisztebe Esztergom új érseket. A magyarországi tudósítások szerint, mikor beiktatták az érseki székbe, büszkén mondotta el, hogy milyen kiváló elődöknek az utóda ő és felsorolta az érsekeket Bakócz Tamástól egészen a mai napig, de a hosszú sorban nem volt ott Mindszenty neve. Fájdalmasan érthető okoknál fogva tudjuk, hogy miért nem volt ott. Amikor azt

A két lelkész-házaspár

kérdezték tőle, hogy mi az ő jeligéje, mikor az érseki széket átveszi Esztergomban, latin jeligét választott magának, amelynek a magyar fordítása az, hogy szelidséggel párosult határozottság. Tudjuk, hogy a szelidség, amely határozottsággal párosul ma szolgaföldön, elnyomott hazánkban, az inkább meghunyászkodás és határozatlanság. Aki az esztergomi érseki székből valóban a szelidséggel párosult határozottság volt, az Eminenciád és éppen ezért örömmel köszöntjük mi kálvinista és luteránus magyarok is, nekünk örömnapp az, hogy saját szemünkkel láthatjuk az élharcosát, a zászlósurát annak a zászlónak, amely mögött ott voltak a Bocskaiak és büszkén mondhatjuk, hogy ott volt Eminenciád mögött három a mi püspökeink közül: Ravasz, Révész, Enyedi, és kettő a luteránus püspökök közül: Turóczy és Ordas. Mindezeknek a tudatában köszöntöm Önt közöttünk, Eminenciás Urunk, a mi egyházunknak a képviselőjével. A mi egyházunk volt a legelső magyar egyház Amerikában 1891-ben; ahol most vagyunk, az az első magyar evangélikus egyház Amerikában, ahonnan most indul Eminenciád a Szent Erzsébet egyházhoz, amely 82 esztendő. Magyar Debrecenbe, arra a földre érkezett közénk, ahol minden magyar egyház elsőként alakult és amely bölcsője volt az amerikai magyar életünknek. Éppen azért meleg köszöntéssel, igaz magyar szívvel Istennek az áldását kérjük továbbra is életére. Éltesse Isten az emberi élet legvégső határáig, hogy sokáig lehessen szimbóluma és inspirálója az isteni szabadságért folytatott harcnak, amelyre nagyobb szükség van, mint a mindennapi betevő kenyérre.

NT. BRACHNA GÁBOR EVANGÉLIKUS LELKÉSZ

Az Első Magyar Evangélikus magyaroknak a templomába lépett be Eminenciád, akiknek egyházi elődeivel talán a legtöbb harca, vitája volt a róm. kath. egyháznak. Ez a hosszú harc kialakította a kettős egyházi kegyességet. A római katolikus és a protestáns egyházi kegyességet, és kettős utat szabott meg. Ezt nevezi talán a történelem az egyház szőgyenének, egyben az ember büszkeségének és dicsőségének. Szőgyen abban az értelemben, hogy mi, akik egy atyának gyermekeinek valljuk magunkat, nem élünk egy atyai házban. De dicsősége az emberi jellemnek, hogy meggyőződésünk kikristályosodott hitünkhöz, elvi álláspontunkhoz meggyőződéssel tud mindkét oldal ragaszkodni, bár sajnáljuk azt, hogy a testvérközösség nem tökéletes a Krisztusban. Akkor indult el ez a vita a keresztények között, mikor még szokatlan volt feltenni lelkiismereti kérdéseket. Ma már talán túl vagyunk azon az időn, amikor sértőnek lehetne tartani egy olyan kérdést, mint pl. a pápa csalatkozhatatlanságának kérdését, vagy pedig, amely már nem szokatlan, hogy valaki a maga lelkiismereti szabadságáért és emberi jogáért síkra száll és nem tud megalkudni akkor, mikor a lelkiismerete, vagy a hamis vádak egy megalkuvást követelnek. Eminenciás Úr adott arra legszebb példát az egész világnak, hogy Isten és ember előtt a lelkiismeret és az igazság mindennél drágább, még az emberi szabadságnál, sőt talán az emberi életnél is. Ma én úgy érzem, hogy ezzel a lépéssel ebben a sok-sok ezer kötetre tevő vitába a legszebb paragrafust írja be Eminenciás Úr, mégpedig azért, mert igaz, mert a legkeresztényibb, mert az Isten lényegének szeretetéből fakadó lépés, amely sokkal hatalmasabb minden teológiai értekezésnél, hiszen valósággá teszi az, hogy Eminenciás Urunk az Isten gyermekeiben, — még ha más felekezet oldalán állnak is, — Isten gyermekeit látja és az Isten gyermekeiben a testvért és a magyar honfitársakat tiszteli meg. Mi ezért végtelenül hálásak vagyunk és az én imádságom az, hogy az egyháznak az ura engedje meg, hogy ez a nagy lépés egy szikra legyen, amely szikrából világosság támad, a világosság pedig rámutat arra az útra, amely úton a kereszténységnek a jövőben haladnia kell. Egyben legyen olyan erős bizonyoságtéves is az emberi szeretetről, hogy visszaadja a világnak a bizalmát az emberekkel szemben, főképpen Krisztus gyermekeivel és szolgálóival szemben, hogy mi a mi népünket, különösképpen a mi magyar népünket Krisztus szeretetével szeretjük és őt valósággal akarjuk szolgálni, mikor a mi embertársainkat szolgáljuk. Azért kérem az Uristen ál-

Dr. Szabó István és Brachna Gábor lelkészek
üdvözlik a hercegprímást

dását erre a történelmi pillanatra, amely azt hiszem valóban a vitának a legszebb paragrafusát jelenti. Tessék megengedni, hogy az amerikai egyház legidősebb lelkésze néhány szót szóljon, Kiss Samu lelkész-testvérem, aki már 90-en túl van és aki még mindig teljes erejében van hitének, szívének és szellemének.

KISS SAMU, NYUGALMAZOTT LELKIPÁSZTOR:

Mint az amerikai lelkészek neszora, szeretettel és tisztelettel köszöntöm Eminenciádat ebben a pillanatban. Holnapután lesz Amerikának egy nagy ünnepe, a hősi halottak napja. Alkalomszerű erre rámutatni mert Eminenciából is halottat akartak csinálni és akarnak most is, de csak hőst sikerült csinálni belőle. Olyan hőst, akire ráillik Arany János mondása: "Nem hal meg az, ki milliókra költi dús élte kincsét, ámbár napja múlt, hanem lerázván, ami benne földi, egy éltető eszmévé finomul." Ilyen éltető eszmeként él a Biboros Úr a mi szívünkben és az utánunk következő magyar nemzedék szívében is. De azt kívánom, hogy ne csak éltető eszmeként éljen, hanem valóságban is éljen még sokáig, ad multos annos!

"Kedves Bátyám Uram!" Mindszenty bíboros úr
köszönti Kiss Samú nyugalmazott lelkészt

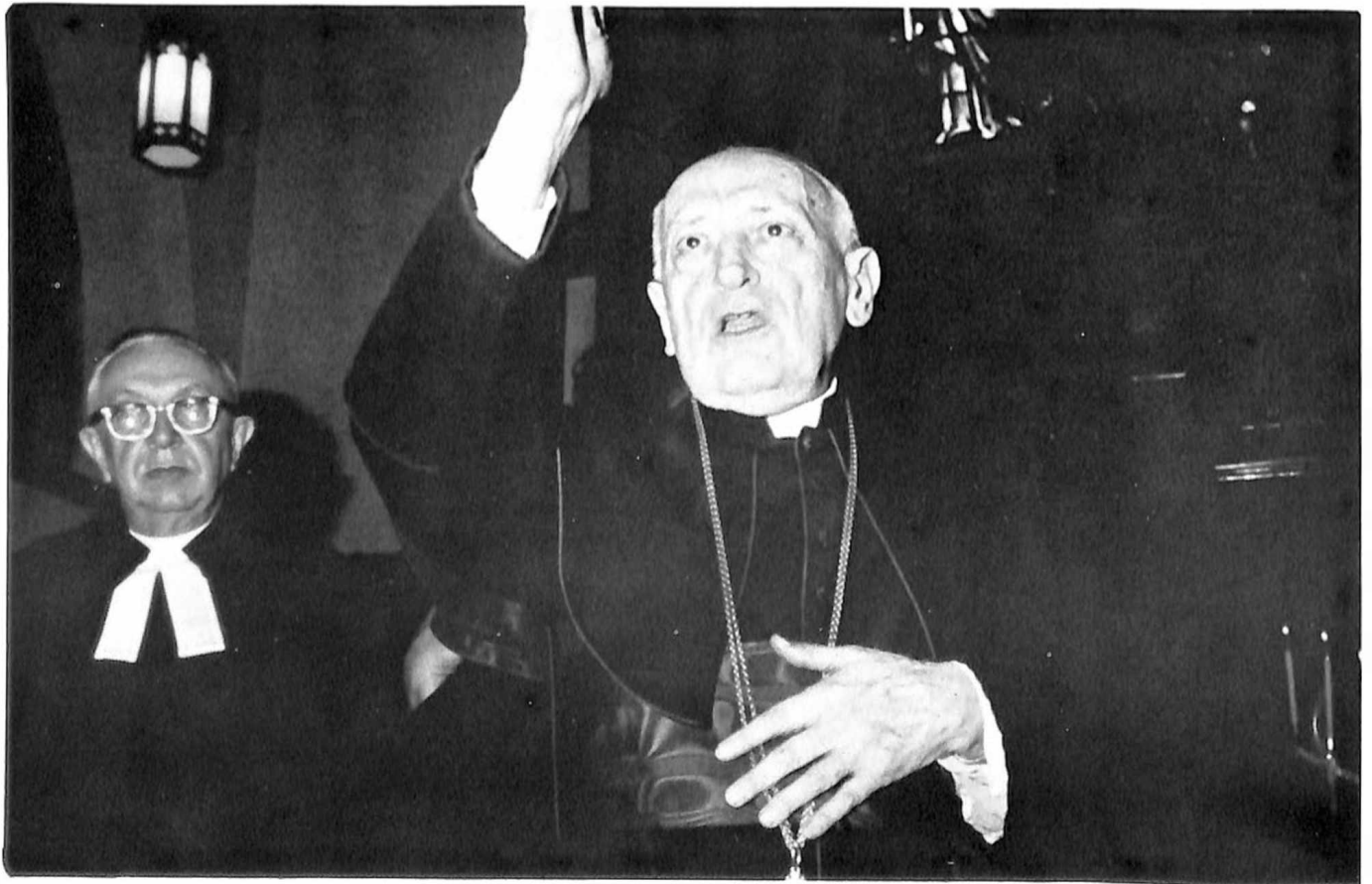
A HERCEGPRIMÁS UR BESZÉDE

Nagytisztelendő lelkész urak,
keresztény magyar véreim!

Hálásan köszönöm a kedves meleg üdvözléseket. Örülök, hogy ilyen szép számmal vannak együtt itt, az Isten házában. Azért jöttem járni a világréseket, hogy találkozzam az én keresztény magyar véreimmel. Egyik szónokuk említette Bocskay Istvánnak a korát és emlékezetét. Bocskay István egyik élen álló a magyar szabadságharcosok között. Az ő feladata az volt, hogy két világhatalom között a kisebb magyar nemzet meg tudjon állni. Ezért kezdte meg a küzdelmét és az volt a számítása, hogy a két világhatalomból egyiket is, másikat is felhasználja a magyarság erejének a pótlására. Ő korán fejezte be életét, a történelemnek a meg-

állapítása az, hogy ő a magyar megállásnak a feladatát oldja meg egy nehéz történelmi helyzetben. Ami harc és küzdelem volt a katolikus egyház és a keresztény egyházak között, az ma visszatekintéssel fájdalmas. Mi nem örülünk ennek a küzdelemnek, de felajzzuk a lelkünket arra, hogy most, a minden eddigit meghaladó történelmi válságban egyben versenyezzünk: a keresztény hithez való ragaszkodásban és a magyar hazához való tántoríthatatlan hűséggel — persze nem ehhez a rendszerhez, amely otthon van, hanem a történelmi Magyarország egységéért, megállásáért és függetlenségéért. Ebben a gondolatban jöttem ide, hogy erősítsük tömörüléssel a magyar tábor hitben és nemzeti érzésben és ha kegyetek kívánják, én szívből adom Önökre áldásomat.

Nt. Brachna Gábor: Köszönjük. Kérjük!

SZENT JÁNOS GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZNÁL

DR. PALASICS JÁNOS ÜDVOZLÓ BESZÉDE:

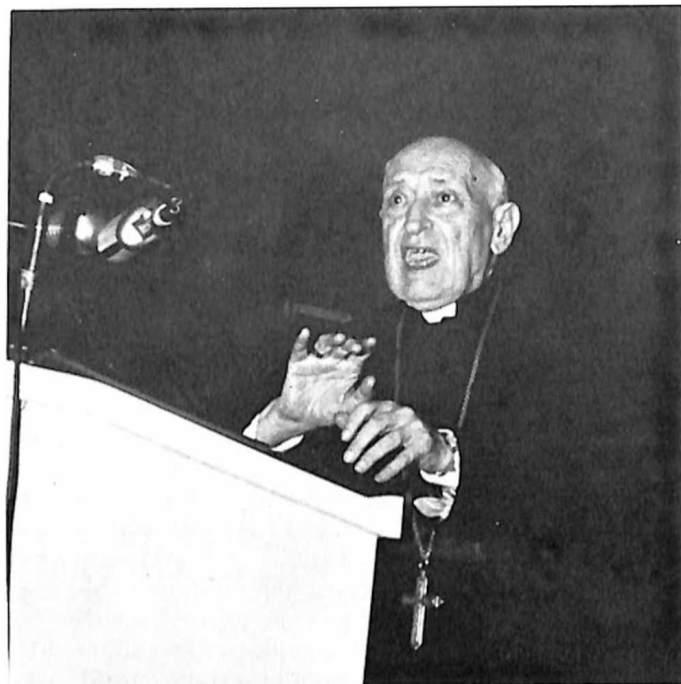
Eminenciás Uram! A clevelandi magyar görögkatolikusok és a Buckeye-i nemzeti szövetség nevében őszinte ragaszkodással és szeretettel köszöntöm, mint ennek a városrésznek, ennek a kis Magyarországnak a szülöttje. Amilyen nagy örömmel üdvözlöm Eminenciádat körünkben, olyan szomorúsággal jelentem, hogy a legutóbbi ittléte óta eltelt 27 év után már csak egy kis leromlott, tönkrement magyar negyed fogadja. Jól emlékszem, 1947-ben itt, a Szent János-teremben mondta a Hercegprímás Úr, hogy visszatér a mártírok országába. Vissza is tért, és az egész ország tudja, hogy azután mi történt. De arról kevesen tudnak és még kevesebben törődnek, hogy a mi magyar negyedünkkel mi történt. Pedig Magyarországon kívül ez volt a legnagyobb és legsűrűbben lakott magyar település. Nehezemre esik, de meg kell mondanom, mert más ügysem teszi, a szomorú valóságot, hogy 25,000-ről 5,000-re esett a buckeyei magyarok száma. Ha Eminenciád széjjelnéz az utcákon, csak idegen arcokat lát. És a közel százéves alsó buckeyei magyar negyed úgy néz ki, mintha háború pusztított volna végig rajta. A magyarokat a tótokkal együtt kiűzték azzal, hogy a politikai hatalmasok martalékkul dobták őket és nehéz munkával megszerzett tulajdonait a fekete-lázadás megfélemezésére. Ebben a városban már egy fiatal gyerek nem élhet mindennapi magyar életet. Ha a magyar egyházak innen elköltöznének, már nem mint magyarok fognak létezni, ha egyáltalán életben maradnak. A Szent László

templom amit leégettek, nem létezik többé mint nemzetiségi egyház új helyén, egy külvárosban. A jelenlegi buckeyei nemzetiségi szövetség vezetői, magyarok, tótok és ruszinok, csak egy maroknyi része azoknak, akik együtt megkísérelték ellenállni az üldözésnek. Mögöttem áll dr. Szentmiklóssy Géza, és a többiek. A mi magyar negyedünk eltűnése lassanként a magyar egyházak és a magyar élet eltűnését jelenti. Fiatal magyar családok alig laknak a környéken. Elmentek más városrészekbe,

ahol szétszóródva beolvadnak azok közé, akik nem sokat törődnek a magyar néppel, sem itt, sem Magyarországon. Hálásak vagyunk Eminenciádnak, hogy eljött közénk és meggyőződhetett arról, hogy mi lett a mi szép magyar virágoskertünkben 27 év után. Mi hisszük azt, hogy Eminenciád jelenléte erőt és önbizalmat ad a clevelandi magyarságnak és hisszük azt is, hogy ellen fognak állni azoknak az erőknek, amelyek a magyarságot ennyire legyengítették. Ez az új templom még nem volt akkor, amikor a szomszédos teremben 1947-ben fogadtuk Eminenciádat. Egy régi templom állt annak a helyén. Új reményt és új erőt adott magyar városrészünknek, hogy Ft. Bobák új templomot és új iskolát épített ide nekünk 20 évvel ezelőtt. De sajnos a magyarok elűzése miatt a parochiai iskola hecsukott. Kérjük Eminenciádat, hogy az új templomunkat tekintse meg.

A HERCEGPRIMÁS UR BESZÉDE A SZENT JÁNOS GÖRÖGKATOLIKUS TEMPLOMBAN

Kedves görögkatolikus magyarok!

Megrendített engem az a panaszszó, amelyet hallottam a templom előterében. Micsoda pusztulás volt itt a megelőző látogatásom óta. — igazán megrendít. Ilyen események a magyar történelemben nem ritkák. A tatár időkben, az első, XIII. századi tatárjárásnál, Nagyvárad templomában és a pesti Domonkosoknak a templomában tömött sorokban ott voltak a magyarok, főként a nők, mert a férfiak elmentek Mohihoz a csatába. És a tatár közelébe férközött mind a két templomnak, aztán felgyújtották a templomot a tatárok és a templomban imádkozók elhamvadtak.

Esztergom közelében van egy Szemüngluka nevű hely, ott Mohács után immár a török időkben közel 50.000 ember volt együtt egy kiüresített földalatti helyen. A szekerek kinn voltak, amint odaérkeztek az emberek, ők maguk lementek oda és ellenállottak. A török szalmát hozatott oda és a föld-nyílásokon ledobta és meggyújtotta a szalmát, és ott égett el ez a nagy embertömeg. És lehetne folytatni tovább ezeket az eseményeket.

Hát itt is történt egy szerencsétlenség. Egy nem számontartott ellenség részéről történt az. És mindenestre az itteni görögkatolikusoknak, és velük bennük a magyaroknak egy nagy csapás következett el.

Most nem szabad mégsem kétségbeesnünk. Azok a történelmi elpusztítottak időkben sem voltak kétségbeesettek. Nekünk is bizalommal kell lenni a mi Istenünk, a mi pátronánk, a magyarok Nagyasszonya és Szent István királyunk imádságában, közbenjárásában és pártfogásában. Most arra kell vigyázni, hogy ne tölünk is származzék a magunk kára, ha már kívülről szenvedtük azt, amit elszenvedtünk. Amire gondolok: Isten törvényéhez mindenben hűeknek kell lennünk. A házasság jogoknak és kötelességeknek a szentélye és ott nem szabad az Isten rendelése előtt annak a részéről azzal szemben nekünk útját vágni a magyarság gyarapodásának. Nagyon fontos, hogy ahol jogok vannak, kötelességek is legyenek Isten rendelése szerint. És fontos az, hogy ne kövessük az otthoniak, illetőleg a rendszer hibáját, ahol leketőknél, sárgáknál, törököknél nagyobb károkat is okoznak. Csak 15 év alatt 3.150.000 magzatot pusztítottak el odahaza.

Ezt a magyar népesség-statisztika hivatalos adatai, mutatja a mi számunkra. Ez a világ, ami otthon van, nagyon sok magyar életet pusztít el, hiszen nemcsak a magzatirtásban van a mai Magyarországon első helyen, de az öngyilkosságban és a válásban is, ami a családnak a romlása, abban

is jelentkezik. Az ifjúsági és gyermekbűnök; szakadék van a szülők és gyermekek között. Ezen a téren ne kövessük ezt az életet, mert ez a nemzet pusztulása és odaát az örökkévalóságban a kárhóznak az útja. Nagyon fontos, hogy a gyermekeket, akiket Isten ad a házasságban, azokat neveljük jó hívőknek és jó magyaroknak és gondoskodjunk az iskola megszűntével legalább hétvégi iskoláról, hogy ezek a gyermekek, ha annyi magyar pusztult el itt, ezek a gyermekek növeljék a magyarságnak a számát, mert mi egyetlen egy magyarról nem mondhatunk le, ha a sátán elvesz egyeseket, a tisztas, hívő magyaroknak igenis kell jövőt adni az ő nemzetüknek. Ebben a vágyban, ebben a gondolatban adok áldást a megjelentekre és az otthoniakra és remélem, hogy aki hallottam az indokolt panaszt, kapok majd értesítést arról is, hogy ennek a figyelmeztetésnek és útbaigazításnak megvan a haszna, megvan a gyümölcse. Hallottam a panaszban, hogy sokan el is költöztek az események után erről a tájról. Az egyházközség üljön össze és tárgyalják meg, hogy ott mit tudnának segíteni azon a tájon, nem annyira anyagilag mondom ezt, hanem mi tanácsot adnak az ottaniaknak, hogy azok az új helyen csinálják meg a hétvégi iskolát szombati napon és a vasárnapi magyar szentmisére is találjanak módot. Ez a kérésem a plébános úrhoz és az egyházközség vezetőségéhez és terjesszék ki a távolba is a figyelmüket, hogy ami itt esetleg gyengén megy, ott erősebben valósuljon meg, hogy egyetlen egy magyar gyermek el ne vesszen és erre legyen gondunk.

Most adom áldásomat.

A GÁRDONYI GÉZA MAGYAR ISKOLA

1958-ban Zilahi-Farnos Eszter alapítása és igazgatása alatt megszületett a Kelet-oldali magyar szabadságharcos gyerekek iskolája. Virágzott, élt, s ahogyan a gyermekek felnőttek lassan elnéptelenedett.

1967 januárban felújult a szabadságharcos iskola s átalakult Gárdonyi Géza magyar iskolává. Életre hívta a szükség, a magyarság-tudat, egy új magyar generáció felcseperedése. Zala László mérnök vezetése alatt működött az iskola. Tanítottak a cserkészotthonban, a könyvtárban, az állami-iskolában és az Első Magyar Evangélikus Egyház termében.

1971. szeptember Papp Györgyné vezetése alá került a Gárdonyi Géza magyar iskola. Célja egy öntudatos, vallásos, erkölcsös magyar fiatalság nevelése: akik nemcsak értik, de beszélnek, írják olvasnak anyanyelvünket; ismerik irodalmunkat, 1000 éves történelmünket, művészetünket.

Sokan, szépen és jól tanítottak a 16 év alatt az iskolánkban. Munkájuk éppen olyan áldásos és apostoli, mint szerte a nagyvilágban minden magyar tanár és tanító munkája, hiszen mindannyian egyet akartunk és akarunk: hovatartozásunk tudatosítása, 1000 éves kultúránk; sok-sok szenvedésünk, de felújulásnak nagy tanítása; mert hiszünk Istenben, hiszünk hazánkban, hiszünk Magyarországon feltámadásában.

Az iskolában tanítottak: Zala László, Szentkirályi Ödön, Réthey Gyuláné, Dittrich Ágnes, Strada József, Kálnoki Ernő, Dr. Gyökényesi Györgyné.

A mostani tantestület tagjai: Boros Józsefné, Grosswald János, Dr. Marics Ferencné, Smonyi Viktorné, Papp Györgyné.

ÁRPÁD-HÁZI SZENT ERZSÉBET EGYHÁZKÖZSÉG, CLEVELAND, OHIO

1880 és 1890 között Magyarországból kivándorló csoportok érkeztek és telepedtek le Clevelandban a Buckeye Rd., Woodhill Rd. és Woodland Ave. környékén. Munkát a környékező ipari telepeken találtak.

A magyarnyelvű katolikusok kérésére Hartsman, Cleveland akkori püspöke Magyarország hercegprímásától, Vaszary Kolozstól magyar lelkipásztort kért a magyar hívek lelki gondozására.

A Hercegprímás Böhm Károly márianosztrai plébános küldte ki.

Böhm Károly Selmechányán született és Simor János esztergomi érsek szentelte fel pappá Selmechányán 1876. július 16-án.

Böhm atya 1892 december 1-én érkezett Clevelandba és december 3-án már megbízatást kapott a püspöktől a magyar hívek lelkipályozására.

Kezdetben a Woodland Avenue-n levő Szent József menhelyen tartották a magyar miséket. Ebből lett az első katolikus magyar egyházközség, amelyet Szent Erzsébetről neveztek el.

1893-ban felépült az első fából készült templom, melyet 1892-ban szenteltek fel.

1895 novemberében egyemeletes, favázú iskolát is építettek a 9-12 éves gyermekek számára a plébánia területén.

1896 őszén egy kétemeletes házat építettek, amelynek a földszintjén az iskolát, az emeleten a plébániai irodát, a plébános lakást helyezték el. Az iskola vezetését két ursulina nővér vette át. Böhm atya tanította a katekizmust és a magyar nyelvet. Az iskolások száma gyorsan emelkedett, ezért 1900 elején egy háromemeletes téglapületeket építettek az akkori 800 tanuló befogadására. Most már 5 ursulina nővér vezette az iskolát civil tanítók segítségével. Az iskola 1965-ig működött, amikor a körülmények változása miatt és a magas fenntartási költségek miatt le kellett bontani.

Böhm atya 1900-1907 között a plébánia eddigi tartozásait letörlesztette és egy új, nagy templom építésének tervén dolgozott. Hivatása azonban elszólította Clevelandból. 1907-1923 között mint misszionárius a kelet-amerikai magyar egyházközségek általános szervezője volt Buffalo-i székhellyel. Elindítója és szerkesztője volt a "Magyarországi Szent Erzsébet Amerikai Hírnöke" című vallásos hetilapnak, amelyet 1894 december 1-én alapított. Az újság eladásából eredő haszon a Szent Erzsébet templomé volt.

1907-1922. december 23-ig Szepessy Gyula volt a plébános. Az ő munkásságának eredménye a nagy Szent Erzsébet-terem épületének építése 1917-ben, az öreg templom lebontása s az új, — jelenlegi — templom alapkövének letétele 1918-ban.

Az új templomot 1922 február 19-én Schreimb József, Cleveland püspöke szentelte fel nagy ünnepélyességgel. Szepessy atya halála után a püspök visszahívta Böhm atyát 1923. január 14-én.

XI. Pius pápa 1925 június 3-án pápai prelátussá nevezte ki Böhm atyát. A plébánia jelenlegi épületének építkezései befejeződtek és 1926-ban Csernoch János hercegprímás áldotta meg.

Böhm atya 1927-ben nyugalomba vonult és 1932 április 9-én halt meg.

1927-ben Tanos Imre plébános veszi át a plébánia vezetését.

Tanos atya 1940. április 14-én pápai prelátus lett és 1971. január 1-én nyugalomba vonult és aki haláláig (1975. április) a plébánián lakott.

SEGÉDLELKÉSZEK:

Paulovich Róbert (1897-1898), Brunkala József (1899-1901), Messerschmidt Géza (1902-1903), Szabó József (1903-1905), Soltész István (1904-1905), Eller Ferenc (1905), Szepessy Gyula (1906-1907), Csernitzky István (1907), Solymos Oszkár (1907), Bliesz Ádám (1908), Hartel József (1910-1920), Egner Emil (1910), Róth Richard (1918-1921), Kosztik József (1920-1922), Németh József (1922-1926), Biró Lőrinc, O.F.M. (1922-1924), Mosonyi Lipót (1922-1924), Kovács Athanasz (1925), Péter József (1925-1926), Juhász Jenő (1926-1933), Andrassy Béla (1926-1927), Kóczán Boldizsár (1927-1930), Wemhoff Theo. O.F.M. (1927-1928), Martin Walter (1929-1933), Viglász M. Gyula (1932-1935), Frankó P. Edward (1933-1941), Olejnyik György (1933-1934), Higgins I. John (1935-1939), Viglász Gyula (1939-1947), Wolf Edward (1939-1949), Voiner Ferenc (1949-1951), Kárpi A. Ferenc (1949-1965), Varga József (1961-1963), Kóczán Boldizsár (1949-1961), dr. Záhorsky Gyula (1965-1971).

Dr. Záhorsky Gyula személyében kap új vezetőt az egyházközség.

Kezdetben, mint adminisztrátor, 1973 február 1-től pedig mint plébános áll az egyházközség élén.

A hívek áldozatkészségének köszönhető a templom teljességének javítása, a templom kifestése, valamint a konyha modernizálása.

A templomunk híveinek csak kis százaléka lakik a templom környékén. A többség a külvárosokból jár be a templomunkba és így bizonyítják be szeretetüket és ragaszkodásukat a magyar hívek ezen emlékművével szemben.

A plébánián 1892 december 11 óta 14.097 keresztelés és 4.446 házasságkötés volt a mai napig.

Mindszenty József, Magyarország bíboros hercegprímása 1947-ben először és most 1974. május 25-én másodszor látogatott el a templomunkba és mutatta be a szentmiseáldozatot.

Magyar Testvérünk! Támogasd a magyar egyházközséget, ahol anyanyelveden hallhatod és vallhatod az Isten Igéjét!

A SZENT ERZSÉBET EGYHÁZKÖZSÉGHEZ KINEVEZETT PAPOK NÉVSORA:

PLÉBÁNOSOK:

Böhm Károly (1892-1907), Szepessy Gyula (1907-1922), Msgr. Böhm Károly (1923-1927), Msgr. Tanos Á. Imre (1927-1970), dr. Záhorsky Gyula (1971-...).

Mindszenty József a régi és új plébános között.

Ralph J. Perk, Cleveland polgármestere a misén

A zsúolt templomban várják a primási mise kezdetét. A padsorok között Veres Lajos, az Egyeztető Bizottság titkára és a Szent Erzsébet Egyházközség ünnepségének főrendezője.

**A HERCEGPRIMÁS UR BESZÉDE A
SZENT ERZSÉBET RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOMBAN**

Kedves keresztény magyarjaim!

Nem kis örömmel jövök hozzátok abba a templomba, amelyben jártam 1947-ben. Jövök New Yorktól idáig egy olyan vidékén ennek az államnak, amelyen egymásután sorakoznak a magyar kivándorlóknak a XIX. századnak a második felében létesített, a magyar szentek tiszteletére felépített templomai. Így ezt a templomot Árpád-házi Szent Erzsébetnek a katolikus keresztény magyarok építették. Ez az Árpád-házi Szent Erzsébet a magyar nemzetnek dicsőséges virága és a női nemnek igazi eszményképe, akinek a jóléteményei valóságos rózsák voltak, s az egész földkerekségen a jóságoknak, a jótéteménynek igazi erényei. Aldom azokat a ti őseiteket, akik Árpád-házi Szent Erzsébetnek állítottak templomot és különösen a női világot akarták ezzel megszentelni és példaképpé juttatni. Jövök Szent István királyunknak millenniumi esztendejében, az ezeréves Magyarországnak az idejében, Magyarország nagy megpróbáltatásában, ami talán súlyosabb a tatárjárásnál, súlyosabb a 156 éves

török világnál és most ide borulunk az Úr oltára elé és felajánljuk lelkünk mélyéről a szent áldozatot, hogy könnyüljön meg ezeréves nemzetünkön, amely gyötrődik és válságos időit éli. Szent Erzsébet gyönyörű eszményképünk, ő is emigrált, mint ahogy mi is emigrációban élünk. Kicsi korában, 5 esztendőskorában ő már emigráns lett, s nem voltak a szülei sem vele, hanem küldték fel Wartburg várába és ott élt idegenek között és az akkori kornak a szokásai szerint, mint jegyese Wartburg örgrófja, Lajosnak és ott bizony eszébe jutott az otthoni sárospataki élet. És ott idegenek voltak hozzá. Lajost rá akarták beszélni, hogy küldje el ezt a kis Erzsébetet haza, hisz nem tesz mást, mint imádkozik és osztogatja a család vagyonát. Persze azt nem emlegették, hogy először a hazuról hozományként hozott kincseket és értékeket juttatta a Wartburgvidéki szegényeknek. De Lajos örgróf ismerte érzését a kis menyasszonynak, s ahogy kinézett az

ablakokon a távoli hegyekre, azt mondta Szent Erzsébet ellenségeinek: Nézzétek azt a hegyet. Ha az az egész hegy arany lenne és az én tulajdonom lenne, akkor sem bocsátanám el ezt az Erzsébetet, akit szeretek. Azután eljött az idő, amikor 14 éves korában az Úr oltára elé állott az örgróffal. Azután édesanya lett és aztán, mikor a férje elment a Szentföldre, hogy Krisztusnak a születés és megváltás helyét visszavegye, akkor ő nem tartotta vissza. Krisztustól nem akarta elvenni őt.

A férj nem tért vissza a keresztes hadjáratból és a mi Szent Erzsébetünk 3 gyermekével özvegy lett. És akkor összecsaptak a leje felett a hullámok. Az anyós nem kedvelte őt és a családban is férjének a testvérei sem voltak az ő kedvelői, a már említett okokból. És megtörtént az, hogy kikergették

Wartburg várából, és átment Eisenach városba és ott a kocsmának az istállójában húzta meg magát a három kis árvával. A gyerekek ezzel megismerték az élet tövisét, és siránkoztak, panaszkodtak, és Szent Erzsébet azt mondta nekik: Ne sirjatok, ne elégedetlenkedjétek, hiszen nagy dolog történt velünk: Egyek lehettünk a kis Jézussal, aki ugyancsak istállóban született meg Karácsony éjszakáján. Aztán kapta a gyerekeket és ment fel a templomba éjfél misére, és kérte a barátokat, hogy mondjanak Te Deumot az éjfél mise előtt azért, hogy a kis Jézus őt kitüntette azzal, hogy Karácsony éjszakáján ő is ott lehet az istállóban, amely istálló emlékeztette Jézusnak az istállójára. Aztán szentül élt és megérte még a 24. évét a földön. Meghalt egész odaadással, és rövid 3 esztendő múlva már az egyháznak a szentje, pedig ez valami nagy méltatás volt, mert évtizedek és századok is eltelnek egy-egy szentté avatásig.

Halála előtt haza akarták vinni. Jött a küldöttség fényes magyar ruhában és kérték, hogy jöjjön haza, ne éljen itt idegenben, hozza haza a kis árváit is.

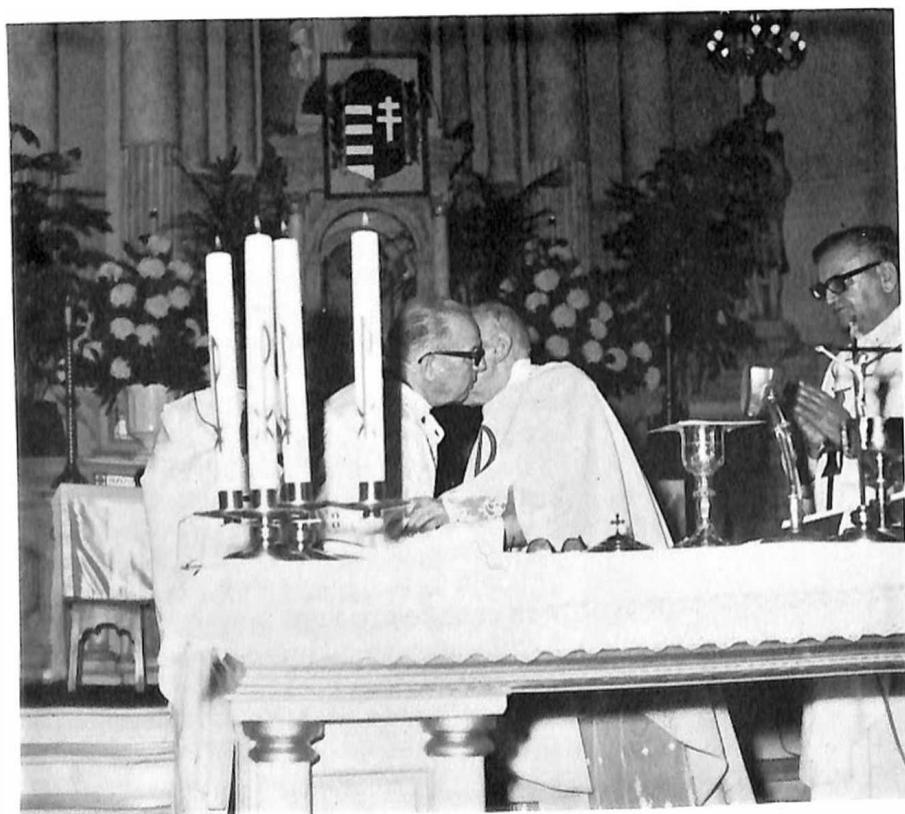
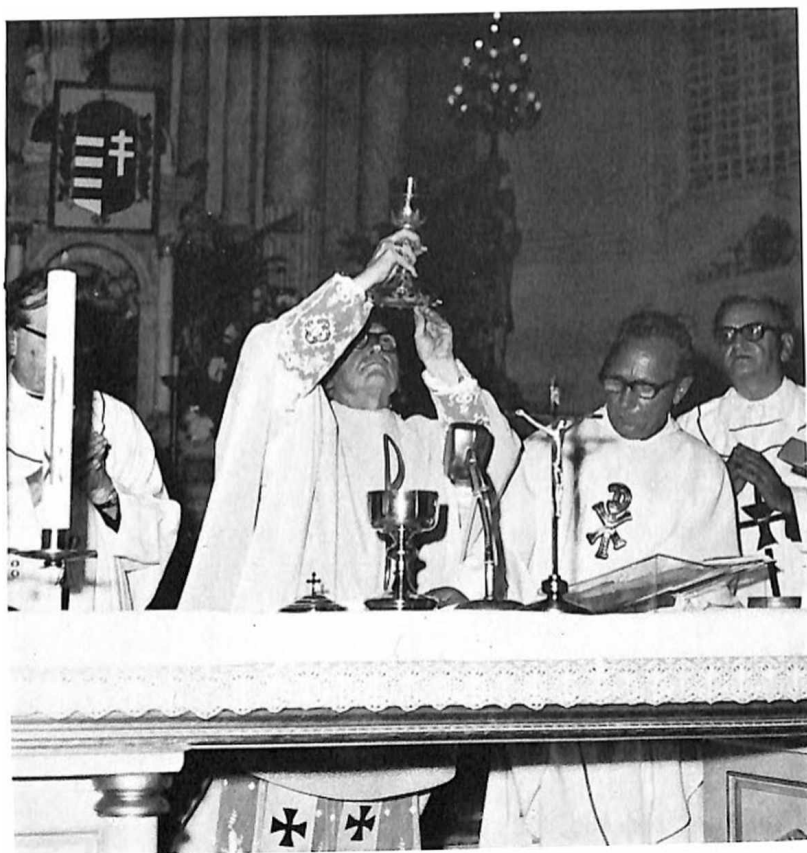
Nézzétek Szent Erzsébet példáját — mert nagyon emelkedett feltogása volt arról, hogy hogyan kell a fejedelmeknek a kötelességeiket teljesíteniök — azt mondotta: A férjem köteles volna ezeket a szegényeket mint alattvalóit pártfogolni, de ő elment a Szentföldre, nincs itthon és én vagyok a felesége és nekem ezt a kötelességet teljesítenem kell. Nekem kötelességem van itt. Ezt a nehézséget kell nekem vállalnom!

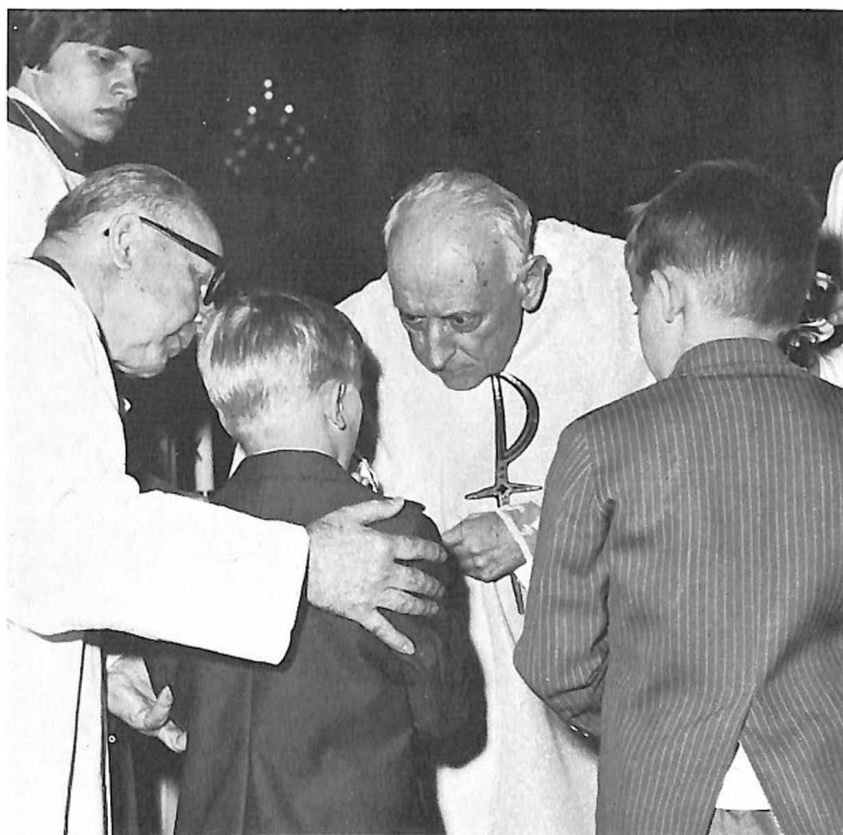
Tanuljatok tőle, kisleányok, tanuljatok tőle, menyasszonyok, tanuljatok tőle, hitvesek, tanuljatok tőle, édesanyák, tanuljatok tőle életet élni az örökévalóság gondolatával. Tanuljatok tőle eszményképe lenni a földi gondolkodású embernek.

Hát most, 700 év után megint nehéz időkben élünk és az a mi szabályunk, hogy minden kornak, minden válságnak meg kell küzdenie a maga küzdelmét. Így volt ez a tatárjárásnál, így volt ez a török idők után, így volt a 48-49-es szabadságharc után; a fiatalságnak, amely megmaradt a harcmezők fölött, annak teljesítenie kell a maga keresztény és nemzeti feladatát. Ezt a feladatot pedig helyettünk senki sem oldja meg és nekünk ma küzdenünk kell a népünk követeléséért és a fiatal nemzedéknek, amelynek megvan az ereje, megvan a lelkesedése, annak csüggednie nem szabad mert az okos szónak az útmutatása szerint kell életünket irányítani.

Mint ahogy a válságok idején a mi fiataljaink mindenkor, most is legyetek együtt a nemzettel ezekben a szentegyházakban minden egyes vasárnap magyarszentmisén.

Isten országa nélkül nincs magyarság, nincs hazafiság. Jöjjetek egybe a család egyességében és a hívek egyességében és dolgozzatok, működjétek és adjatok jópéldát minden kornak és nemzedéknek. Kívánva kívánom, hogy az idős korosztály és a fiatalság között Szent István példája szerint és az Árpád-házi Szent Erzsébet példája szerint legyen meg az egyetértés, a tisztelet és a szeretet kölcsönösen, mert együttes erővel építhetjük fel holdogtalan hazánkat az Úristen kegyelmével. Szent István és Szent Erzsébetnek a közbenjárásával. Ámen.

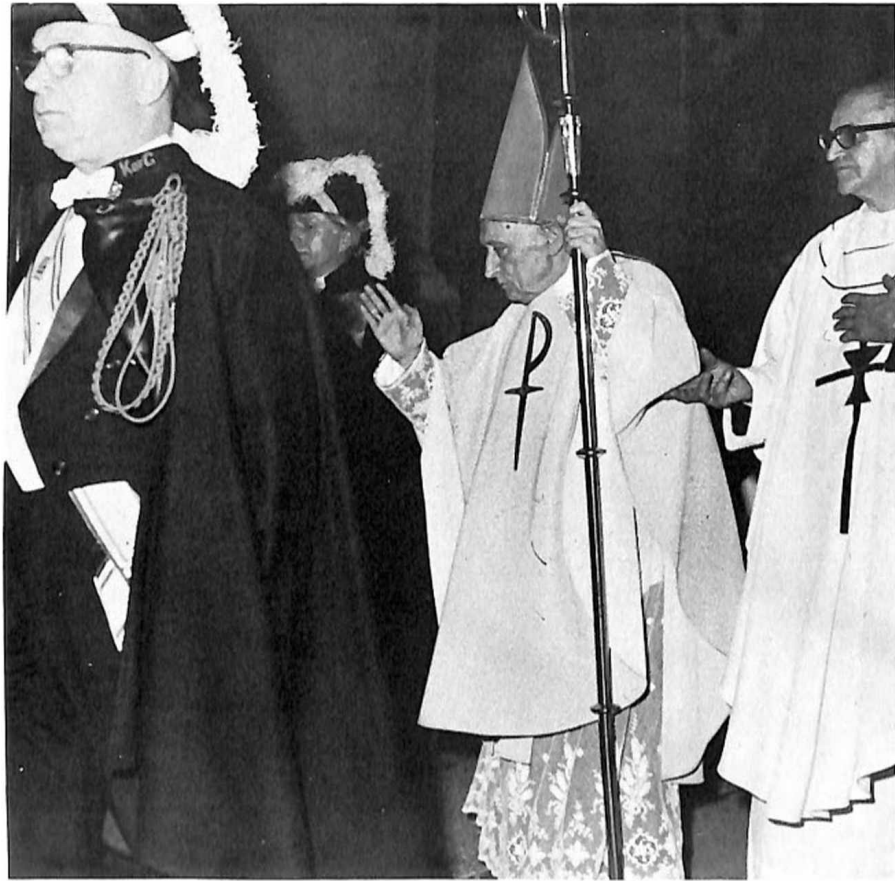

Elsőáldozók: Szmerekovszky András, Végh János.

A Szabadságharcosok zászlajának megáldása.

Kedves meglepetés: A Bíboros Édesanyjának levele, amelyet falúbelijének írt régebben.

Bencz Kató, leánya és unokája

Varga István.

Drab Mihály

Az Egyházközség legöregebb tagja a 97 éves
Tóth Mária.

EGYESÜLT MAGYAR EGYLETEK, CLEVELAND, OHIO

Mély tisztelettel és szeretettel hajlunk meg elődeink emlékénel, akik 75 évvel ezelőtt előrelátással és megfontolással Nagy-Cleveland magyarságát egy közös szervezetbe az Egyesült Magyar Egyletek szervezetébe tömörítette. Ma 57 egyház és más szervezetből áll.

Első teljesítményük volt a szabadság bajnokának, Kossuth Lajos szobrának felállítása. Ezáltal kimutatták új országuk szabadsághoz való ragaszkodását.

Ez ország magyarjai, akik úgy gondolják, hogy a "nyolcadik törzs" tagjai — ha a történelem kódében is vannak, de él bennük az emlék és visszautkröződik lelkükben.

Nemzeti ünnepeink alkalmával magyar zászló leng a városházán, ez mutatja népünk szeretetét és hűségét a befogadó hazánk iránt, ahová nemzeti örökségünket hoztuk. Ez az örökség a cement és anyag, ami bennünket az országgal szeretetben és megbecsülésben összeköt.

Ezer évvel ezelőtt a "Vérszerződés" által a magyarok egy egységet teremtettek, a hűségnek ezen ősi megnyilatkozása, mely a múltban volt ez kötelez bennünket nemzetünkkel, népünkkel és jövőnkkel szemben.

Menyhárt Sándor,
az Egyesült Magyar Egyletek elnöke

A MAGYAR EGYETEMISTA TÁRSASÁG

a Clevelandi Allami Egyetemen az 1969/70. évi akadémiai esztendőben szerveződött meg, olyan magyar diákok részvételével, akik fontosnak tartották, hogy megőrizték magyar származásukat. Az első elnök, Varga Sándor irányítása alatt megszerezték Oszlányi Róbert Professzor támogatását, akivel együtt, mint tanári tanácsadójukkal megkérve nyújtott be és újságcikkekben igyekezett e gondolatot népszerűsíteni. Az egyetem végre is, látva a diákok lelkes érdeklődését, a javaslatot állami engedéllyel elfogadta és így kezdődött el a Magyar Nyelv, Irodalom és Kultúra szabályszerű oktatása, amely az Egyesült Államok leghosszabb ideig tartó magyar tantolyamává lett egész Észak Amerikában.

Létezésének, öt első éve alatt a Magyar Egyetemisták Társasága (MET) taglétszáma és tekintélye egyre növekedett és jelentős szerepet játszott a legkülönbözőbb nemzeti rendezvények megvalósításában. Eredményesen szerepelt az Egyetem által megrendezett versengésekben és számos első díjat nyert A Tavasz Hét, Az Ethnik Hét, A Nemzetközi Kulturális Hét és A Tavasz Karnivál, valamint A Nemzetközi Tanács és a Kelet-Európai Tanulmányok megrendezésében. A Cleveland városa által megrendezett Hálaadás napján felvonu-

lásban is résztvett, amelyet egy helybeli rádióállomás (WIXY) és egy nagy áruház (May Co.) támogatott, éveken át Magyar Karácsonyfa díszítésével szerepelt a nemzetközi rendezvényekben, angol nyelvű előadássorozat megtartásával ismertette Magyarországot a helybeli rádióállomáson át (WZAK) a clevelandi lakossággal és a klasszikus rádióállomáson át (WCLV) tíz hónapon keresztül tartó hetenkénti egyórás műsorral új híveket szerzett a magyar zenének. A clevelandi magyarság lelkes támogatását élvezte, anyagi és erkölcsi segítséget kapott működéséhez és végül ösztöndíjak felajánlásával is érezhette azt, hogy a helybeli magyarság szívvel és lélekkel mögötte sorakozott fel. Jelenlegi taglétszáma 40 egyetemi diákból áll, ehhez csatlakozik a mintegy 100 végzett diákból álló csoport s így a MET büszkén tekinthet vissza múltjára és az elért eredményekre.

A Magyar Egyetemista Társaság nemcsak példamutatásával tűnik ki, amivel a felnövő újabb magyar ifjúságnak mutatja a helyes utat, hanem működésével a kívülálló környezet felé is jelentős szerepet játszik abban, hogy a magyar kultúrának és civilizációnak az amerikai környezetben is új híveket szerez.

A jelenlegi vezetőség Szarka Eszter elnöknővel és Oszlányi Róbert Professzorral az élen őszinte lelkesedéssel üdvözli Mindszenty József hercegprímás úr ömínenciáját, mint a mindenkor Magyar Keresztény Hagyományok képviselőjét.

CLEVELAND, 1974. május 26

ÁRPÁD-HÁZI SZENT MARGIT EGYHÁZKÖZSÉG, CLEVELAND, OHIO

Jelenlegi plébánosa Ft. Roskó László 1956-ban jött Európából. Abaújnádasdon született. Kőszegen a bencések gimnáziumába járt. Nyugat-Németországban szentelték pappá. A clevelandi egyházmegyébe 1961-ben vették fel, pappá szentelésének 20. évében lett az egyházközség plébánosa, 1972-ben.

1918 május 10-én Rice farmtól 9 telket vásároltak a jelenlegi helyen.

Ft. Roth P. Richard volt az egyházközség első adminisztrátora a névtelen egyházközségnek, mely a magyarországi Szent Erzsébet egyházközséghez tartozott. Különválás után Alacoque Szent Margit Máriát választották védőjének mindaddig, míg Árpádházi Szent Margit nem lett kanonizálva. Ft. Roth, a Szűz Mária kápolna papja, mondta kezdetben vasár- és ünnepnapokon a misét.

1921-ben a független, árpádházi Szent Margit egyházközség első plébánosa Rickert Ernő lett. Kezdetben a Szent Erzsébet plébánián lakott, de 1922-ben felépült a plébánialak és az ideiglenes nagyterem.

1924 június 28-án Zadravecz István püspök 375 személyt bérmált. Ez volt a legnagyobb számú bérmálkozó csoport a plébánia életében.

1922-ben a Szociális Testvérek kezdik meg az iskolai oktatást. 1925-ben már 600 tanítványuk van. A magyar nyelv tanítását Kish Imre végzi.

Ft. Rickert 1927-ben a loraini Szent László Egyházközséghez került. Utóda Köller András lett. A nép az egyházközség "csodálatos embere" jelzővel illette.

A jelenlegi templom és iskola építése 1928-ban kezdődött, 150.000 \$ kölcsönrel. Az iskola felszereléséhez további 50.000 \$ kölcsön volt szükséges. Jött a nehéz gazdasági válság, amikor kamatokra és a törlesztésre évente csak 12.000 \$ fizettek, de azért Msgr. Köller irányításával 1946. évben sikerült a kölcsönöket kifizetni.

1930 októberében az új templomot és iskolát Schrems József clevelandi püspök szentelte fel.

1950-ben Ft. Köller András az Isteni Megváltó Nővéreket bízta meg az iskola vezetésével. A nővérek Elizabeth (Penna.) Anyaházból jöttek. Több mint 2000 tanulója volt a Szent Margit iskolának.

XI. Pius pápa 1934-ben prelatússá nevezte ki Köller atyát.

1953-ban az áldozatos hívek új plébánialakot építettek.

Msgr. Köller tiltakozott a magyarországi katolikus és protestáns egyházak elnyomatása ellen. Több száz menekültet segített.

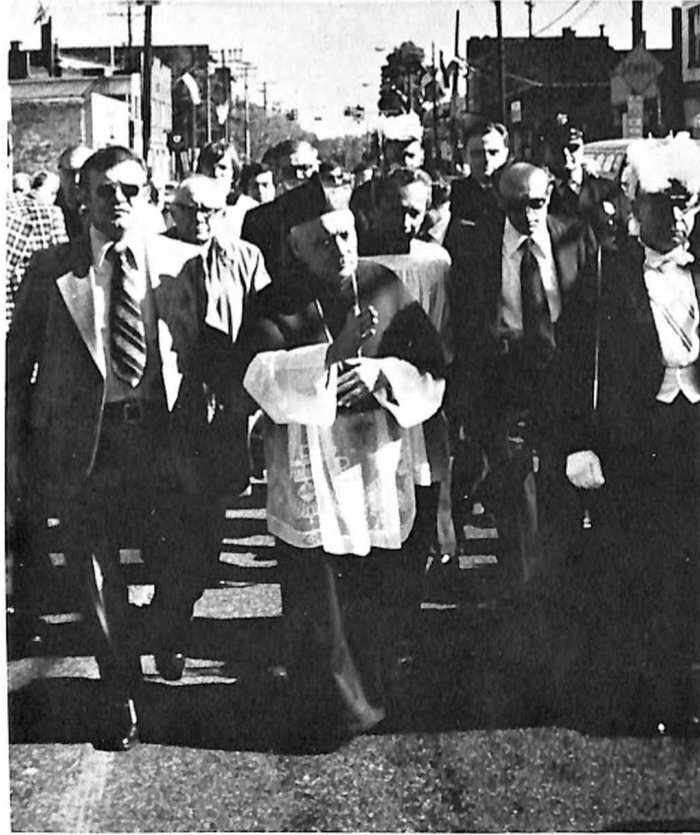
1960-ban újra dekorálták a templomot. A főoltáron lévő Árpádházi Szent Margit képet Csébi-Gál József festette.

1965-ben Msgr. Köller nyugdíjba menetele után Ft. Mundweil B. János lett a plébános. Msgr. Köller 1972-ben meghalt. Ft. Mundweil célul tűzte ki egy zenei központ megszervezését és a szellemileg visszamaradott gyermekek nevelését az egyházközség keretében, de korai halála — 1968. — ezt a nemes célkitűzést meggátolta. Utóda Ft. Hoffmann Dezső lett. Az ő idejére esik a magyaroknak a külvárosokba való kiköltözése. Ő is sokat dolgozott. Új parkoló helyet és a berendezéseket megújította. 1972-ben nyugdíjba ment és Floridába költözött.

Jelenleg 654 család tartozik az Egyházközséghez. Megvásárolták az Isteni Megváltó Nővérek Lander Rd.-i kegyhelyét és hisszük, hogy ezáltal új élet indul az Egyházközségben.

Indulás motoros diszkisérettel a Szent Margit plébániatemplomba.

Bevonulás a plébániára.

POKORNY IMRE BESZÉL ARRÓL A CIMERRŐL, AMELYET ŐK FESTETTEK

A családi cimere jobboldalt van, kék mezőben fehér csik és abban 3 piros rózsza. A címert a király ajándékozta a szentgotthardi csata után, a kardinális úr ösének a vitézségéért és a 3 rózsza ábrázolja a kardinális úr elődjét. Baloldalt van Szent Margit címere jobboldalán a fehér liliom, a tisztaság jelképe, mellette a hercegi cimere, amit királyi édesatyjától örökölt, oldalt a hármashalommal, a kettős-keresztel.

JÁMBOR ANDRÁS

Szeretettel várjuk jövetelét. A magam és a régi magyarok nevében kívánok egészséget és boldogságot. Ön példájával mindenkinek megmutatta, hogy a magyar népnek dicsőséges történelme van. Ön mindig a magyar nép és a magyar történelmi kiemelkedő példája marad. Mindannyiunk nevében szeretettel üdvözljük.

FT. ROSKÓ LÁSZLÓ PLÉBÁNOS

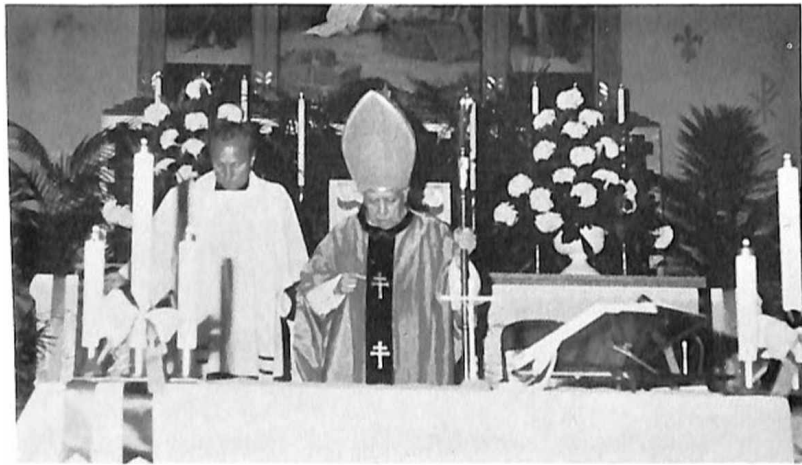
Szeretettel várjuk és szeretettel fogadjuk. Éppen úgy, mint hajdanában, mikor János az ő látomásában a Patmos szigetén letérdelt az angyal előtt és azt mondta: Addig nem bocsátlak el, míg meg nem áldasz minket, mi sem bocsátjuk el addig áldott jó Eminenciás Urat, míg meg nem áld, míg szeretetét nem osztja velünk és míg örökké, — ahogy Szent Margitot szívébe zárta, — minket is szívében hord. Isten hozta nálunk.

ESZTERHÁS ISTVÁN

... a földet, amin állunk, magyar ima, magyar munka tette magyarrá. (Mindszenty közbeszól: *veritékkel együtt*). Ez a település most óriási változáson megy át és abban mi szeretnénk megőrizni, amit Eminenciád a magyar élet 4 tényezőjének mondott: a magyar templomot, a magyar iskolát, a magyar családot és a mi temetőnket. (Mindszenty válaszol:) Köszönöm.

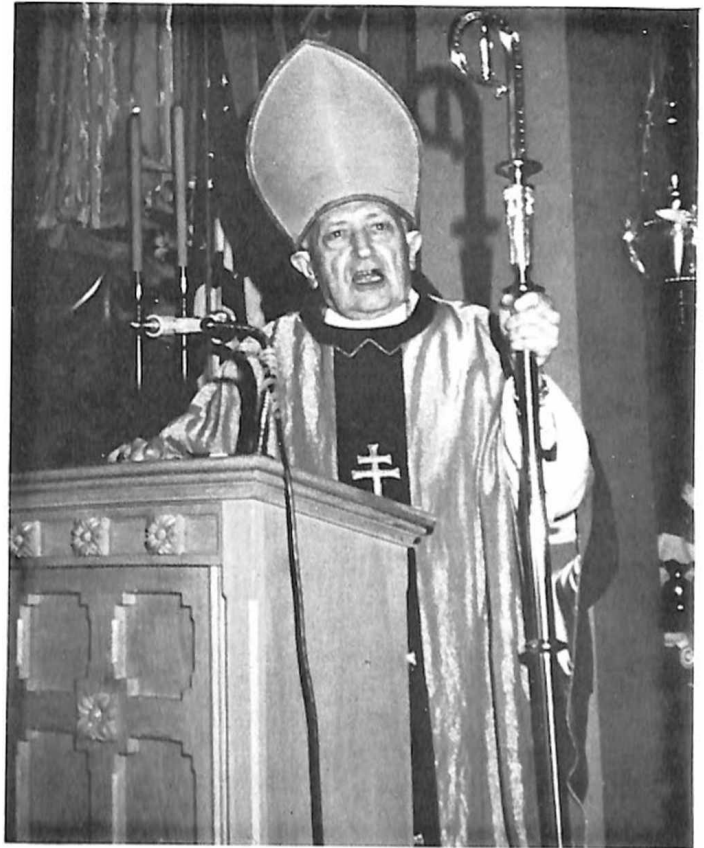
Magyarruhás asszonyok várják a primást.

HERCEGPRIMÁS UR BESZÉDE:

Árpád-házi Szent Margit népe,
kedves magyarjaim!

Világkörüli utamon eljutottam ide, Árpád-házi Szent Margit népéhez is, jöttem, hogy felújítsam az ő arcát a ti szemetek előtt, jöttem, hogy ráébrészelek benneteket az ő lelkének és szentségének két összetevőjére. Az egyik az Istenbe vetett mély-séges hit, a második pedig a teljes beleolvadás a nemzet életébe, igényeibe, a nemzet keresztjének az átélésébe. Árpád-házi Szent Margit IV. Béla királynak és a bizánci császárléánynak, mint feleségnek volt a leánya. A tatárjárással kapcsolódik az ő élete kezdete, 1241-ben, miután a tatár, a mongol legyőzte az Uraltól kezdve még Lengyelországot is, utána 256 esztendeig tartotta rabságban Oroszországot, az akkori nagy fejedelmeket és rátört Magyarországra és rengeteg erővel a meghódított népeket rabszolgaként maga előtt hajtotta és e tömön-telen erővel a népességben össze sem hasonlítható Magyarországot legyőzte, — 5 püspök esett el a mohi csatában, köztük az esztergomi érsek is, és az országnak a vezetői ott maradtak a csatatéren, s a lovagok, hogy legyen az országnak újjáépítője, kimentették a csatának tűzből IV. Béla királyt, aki aztán menekült nyugatra. A királyi család ezalatt lenn volt Somogy megyében és onnét menekült Ausztria felé a király és akkor vitte le magával a családját Dalmáciába, amely szintén Magyarországhoz tartozott. A királyné újszülöttet várt a csata idején és a házasok megbeszélték, hogy ez a gyermek, aki érkezik, legyen a nemzetnek az engesztelő áldozata, Isten szolgálatára ajánlják fel, hogy ennek az áldozatnak az érdeméért az ország nehéz helyzetéből az isteni gondviselés segítsen. Megérkezett az újszülött, megkeresztelték és utána mindjárt megtörtént a felajánlás az Istennek, hogy a nemzet őáltala meneküljön meg az irtózatos csapástól. Két és fél századon keresztül más szerencsétlenség nem történt, mint a tatár. Hazajöttek, elfoglalták a régi helyeket, ahol voltak, és a kis Margitot nagyon korán, amikor más családokban még a családi melegben élnek a gyerekek, ő a domonkos-rendi apácák közé került, akik őt nevelték. Imádsággal, alázatossággal szolgált Istennek és még törekedett arra is, hogy senki se emlegesse előtte az ő királyi eredetét és mindig a legsilányabb ruhákat kereste, bement a konyhába és ott a mosogató kezéből kivette a mosogatást, önmegtagadást gyakorolt és mindig tudta, hogy ez a nemzetért tör-

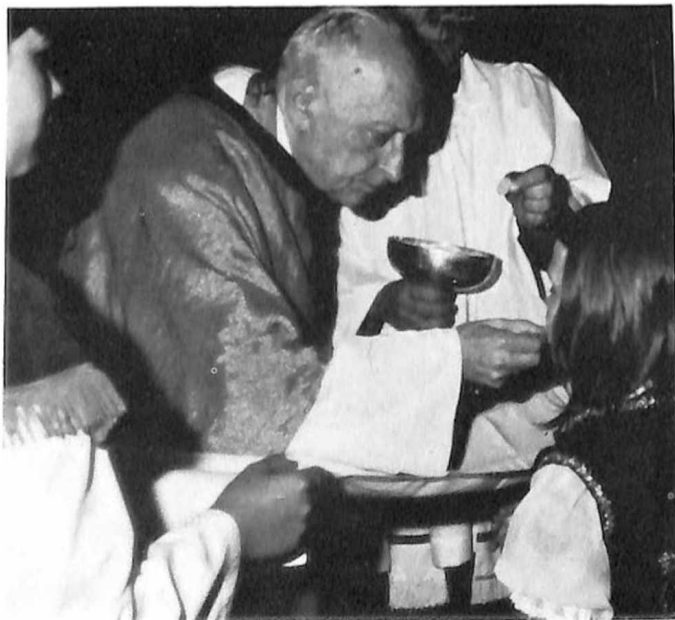

ténik, mert ő áldozat és ő a szülők felajánlását tiszteletben tartja.

Különös az ő életében az, hogy adventi időben és a nagybőjtben többszörözve önmegtagadását és így jutott el kb. 20 esztendőskorig a róla elnevezett Margitszigeten a kolostorba. Valami történt a szülők és gyermek viszonyában. A szülők megtelepedtek az ő felajánlásukról és terveket szőttek politikai vonalon, hogy az ország érdekében ehhez vagy ahhoz adják férjhez és be is mentek a szülők és emlegették ezt a tervet, sőt volt idő, amikor külföldi uralkodók bebocsátást kaptak a zárdába, hogy találkozzanak Margittal és Margit, aki határtalanul szülőtisztelő volt, ebben az esetben azt mondotta: Apám, anyám, elfelejtettétek, hogy engem mire ajánlottatok fel? Én az országé vagyok továbbra is és nem leszek senkié sem, így fejezem én be a földi életet. A szülők elröstelték magukat és többé nem hozták ezt elő. És Szent Margit élte az ő önmegtagadó életét, közben üzent ki ödesapjának, aki harcba keveredett István herceggel, a saját fiával, — mind a két oldalon volt valami oka ennek, — és békességre intette őket az ország érdekében.

A magyar irodalomban egy gyönyörűsége alak ez a Szent Margit. Korán elhunyt, korán boldoggá avatták és mivel a szentté-avatási eljárás nehézségekbe ütközött, a tatár időkben, a tanúskodás döntőbb érv volt, mint más időkben, okiratok elpusztultak, a II. világháború idején maga az ország miniszterelnöke kérte Istenben boldogult XII. Piusz pápát, hogy pótolja a nehéz viszonyok között élő nemzet számára Margit királynénak szentté avatását. XII. Piusz pápa, aki előzőleg az 1938-as budapesti Eucharisztikus Kongresszuson volt és megszerette a magyar népet, készséggel kézbevette az ügyet és a II. világháború folyamán a szentté avatás befejeződött, és mi oltárunkon tiszteljük Szent Margitot. Ti kapcsolva vagytok, kedves hallgatóim, ehhez a Szent Margithoz és a kivándorlók, akik a XIX. században jöttek, nagyon finom vallási meggyőződéssel és nemzeti együttérzéssel ennek a Boldog Margitnak, majd Szent Margitnak tiszteletét állították maguk elé és az előttük, s utánuk jövő nemzedékek számára. Tartsunk egy kis lelkiismeretvizsgálatot, hányadán vagyunk az oltárképünknek és a magunk lelkének a biztosításában.

A XIX. században nagyon erős magyar rajok telepedtek itt le és az ő gondolatukból kezdve kapcsolnával, templommal befejezve, hogy legyen Isten háza és életükben úgy, mint ahogy volt odahaza, magyar földön. Állítottak plebániát, gondoltak iskolára az ifjabb nemzedékre és mindazt, ami egy

magyar hívőnek a lelkéhez tartozik, azt mind szépen kiépítették. Úgy hallom, hogy fogy közben a magyar népesség. Viszonyok is közrejátszanak, de lélek, hogy talán valami nyavalya is beférközött a családok életébe. Fontos a családi együttélés az Isten szentélye mellett. Szent István adta: Vigyázatok és imádkozatok, hogy kísértésbe ne esetek. A család a házasság szentségének az alapján épült fel. Annyira szent, hogy Szalézi Szent Ferenc, a genfi püspök, amikor házaspár látogat'a őt meg, akkor az emeletről mindig lekísérte őket a földszintre, a legutolsó lépcsőfokra. Egyik látogató megkérdezte tőle, miért van ez a nagy előzékenység, ez a nagy kedvesség és akkor azt válaszolta: Valahányszor házasság szentségében élők jönnek hozzám, mindig ezt teszem, mert a házasoknak a szentség révén külön szentségi méltóságuk van. Ha pedig van szentségi méltóság a házasok részére, akkor nem lehet mesterkedni a házasságban. És ahol jogot veszünk igénybe, a joggal összekötött kötelességet is kell teljesíteni. A magzat az már személy, az már emberi élet és annak a pusztításn olyan bűn, mintha egy 20-30 éves embert törrel leszúrok vagy lelövök.

Az országnak van eszeveszett divatja, de nem a világ számára élünk, hanem élünk a mi Urunk Jézus Krisztusnak a tanítása és a tízparancsoltnak a törvényei szerint. És pontosan neveljük a gyermekeinket és a gyermekekkel csevegünk esténként, mert ez az egyetlen egy alkalmuk van arra, hogy az ősök nyelvét megőrizzék. A gyerekeknek a szülők végrendeletben hagynak anyagiakat, de kell hagyniok szellemiket is. Ezek közé tartozik az, hogy ami Szent Margit-nyelvet kaptunk mi a szüleinktől, ugyanazt kötelesek vagyunk áthozni a gyerekeinkre sértetlenül.

Volt itt magyar iskola, — ma nincs magyar iskola. Legalább egy hétvégi magyar iskolára, hitoktatásra és egyéb magyarra, történelemre szükségük van gyermekeinknek.

Az egyházközség vessen számot ezzel, hogy a gyerekek megmaradjanak Szent Margit neveltjeinek. Szent Margit magyar nyelvén beszélünk és Szent Margit népének a gyermekeinek is Szent Margitnak az erényeit kell követni és a nyelvét is kell beszélni. Kérlek benneteket, legyetek hűségesek Szent Margit hitéhez és legyetek hűséges követői Szent Margit nemzeti állhatatosságának és egész a halálig elmenő áldozatosságának. Amen.

A szentmise utáni kihallgatáson.

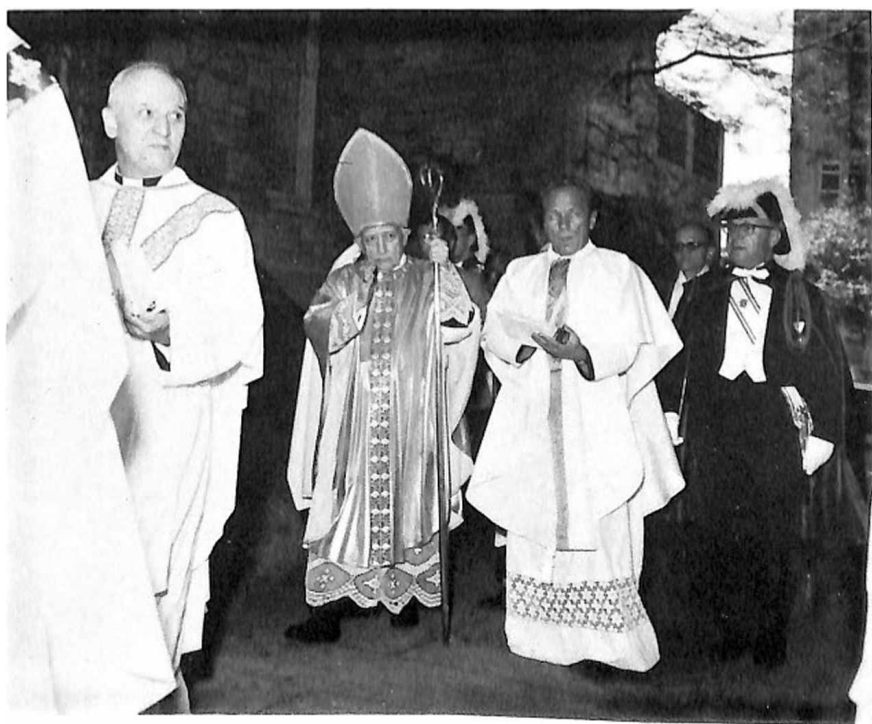

Az első clevelandi magyar katolikus papnak
Msgr. Böhm Károly sírjának meglátogatása.

SZENTMISE A SZENT JÁNOS KATEDRÁLISBAN

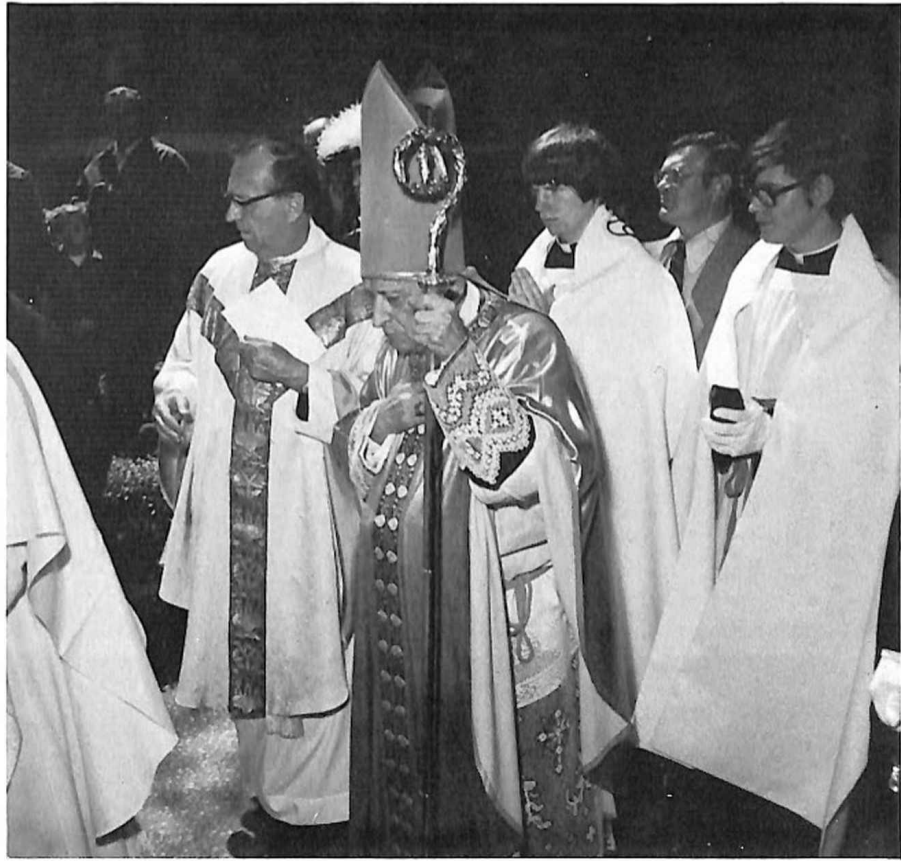
Clarence Issenmann, Cleveland megyéspüspöke
üdvözli a bitorost.

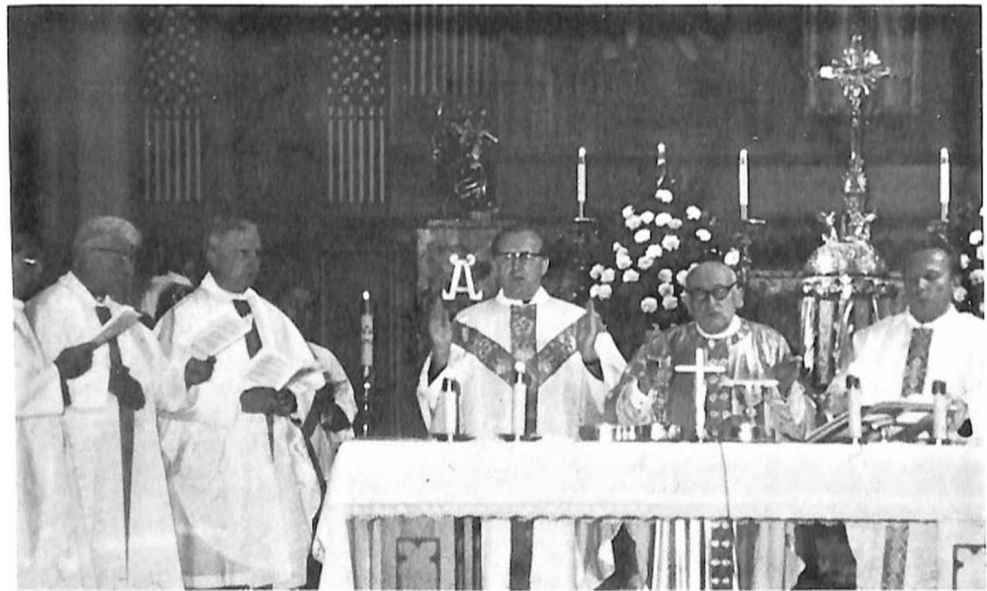

Indulás a szentmisére.

Magyarruhás asszonyok és nemzetiségek képviselői.

A HERCEGPRIMÁS UR BESZÉDE A SZENT JÁNOS KATEDRÁLISBAN

Nagyméltóságú Püspök Úr,
főtisztelendő papság,
kedves clevelandi hívek,
s köztük az én magyarjaim!

Három hete járom az Egyesült Államok földjét és így értem ide hozzátok, Szent János evangélista katedrálisába.

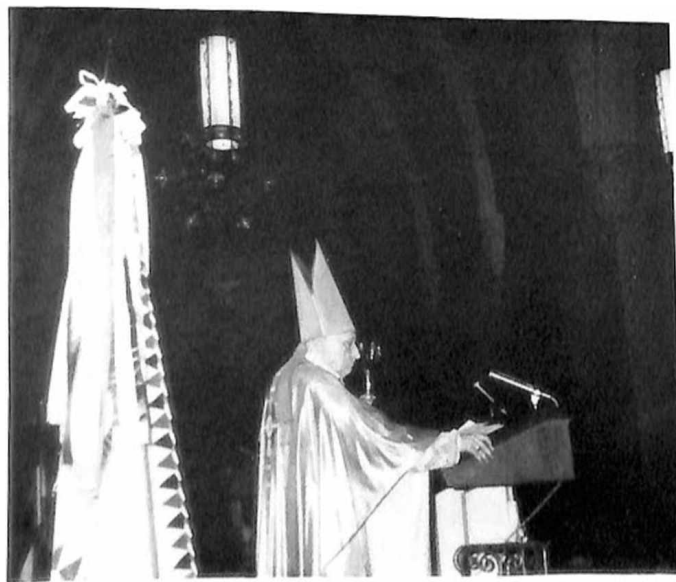
Ez az út hozott örömet, hozott lehangoltságot nekem. Itt most elmélkedünk a katedrális védőszentjéről, Szent János evangélistáról. Az első villanás az ő jellemében a mi emberi gyengeségünknek a jelentkezése. Amikor ők már meghívott apostolok voltak, Szent János és testvére Szent Jakab, Zebedeusnak a fiai, hallgatták odaadással Jézust, s egyszer csak felkereste őket az édesanyjuk és vitte őket Jézus elé. Azt kérte az édesanya, — abban a hitben, hogy Jézus földi hatalmat fog alapítani, — hogy a megalapítás után a két fia üljön Jézusnak jobbán és balján és ők legyenek Jézus után a legnagyobb tekintélyek. Jézus mentette ezt a helyzetet. Azt mondta az apostoloknak: Nem tudjátok, mit kívántok. Ülni az én jobbomon és balomon, az a mennyei Atyának a dolga és nem a tiétek. A szent atyák sokat foglalkoztak az édesanyjával és egy mentséget találtak csak rá, azt, hogy a megváltás műve nincs még befejezve és ezért az anyai jóindulat, az anyai szeretet vezette ezt a kívánságot. Az apostol-evangélista megértette

Jézusnak a kérdését és szelíd szemrehányását és hogy nagyot fejlődtek Jézushoz tökéletességben, mutatja az, hogy az utolsó vacsorán, tehát a megváltásnak a küszöbén, ő már egész másképpen viselkedett. Az Úr Jézus megalapította az Oltárszentséget, az örökkévalóságnak a célzatával, megtörtént az első világtörténelmi szentségtörés egyik áruoló apostollal, és Szent János átérezte az Üdvözítő fájalmát, s fejét odahajította Jézus keblére, némán is azt akarta mutatni, hogy ő engesztelés akar lenni Jézus előtt az egyik áruolóért és szentségtörőért.

Szent János hű volt, ott állott a kálvárián a kereszt alatt a Szűzanyával. S amikor az Úr Jézus megtette az ő végrendeletét, amely érinti egyházát, érinti az egész emberiséget és érinti a boldogságos Szűzanyának a jövőjét szent Fia halála után, akkor azt mondja a keresztől szent Anyjához és az apostolhoz: Ime, a te fiad — ime, a te anyád. Az Isten Fia maga helyett helyettesként, gyermekként és gondviselőként a Szűzanyával szemben ezt a Szent János evangélistát tette. Ebből a hűségből nekünk tanulni kell. Amivel ő magához vette a Boldogságos Szűzet és vitte magával és ő volt a gondviselője az Isten Anyjának szent Fia halála után. Az a kérdés, hogy mit tanulunk mi Szent Jánosnak a példájából. Mint az ő népe, Szent János evangélista népe. Van mit tanulnunk belőle.

Tacitus Germania-jában olvasom, hogy a germán vezérnek a fiát, Armenius gyermekét a pogány római birodalom rabbá tette és elhurcolta délre. Aztán elfogták az édesanyját is később, Tusneldát, s Tusnelda járta Rómának a helyeit és egyszer eljutott a gladiátorok játékába. S amikor nézi az gladiátorok diadalát, megdöbbenve veszi észre, hogy az ő fia is gladiátor lett. Oly nagy volt a fájdalma, hogy az ő fia elhagyta népe múltját és beszegődött bajvívónak, gladiátornak az elnyomó népnek az oldalán. Kirántotta törét és a találkozásban leszúrta a saját fiát. Ez a történelmi esemény ismétlődik a történelem folyamán akkor, ha nagyra hivatott népeknek a gyermekei valahogy Tusneldának a haragját, az édesanya haragját, vívják ki a maguk számára.

Mi elhagytunk egy ezeréves hazát, amely boldogtalan, szerencsétlen, megkínzott, meggyötört, a népek utolsói közé került. Kerestünk új otthon, új hazát és lélek, hogy magyar Tusnelda jár az új mezőkön és számon kéri az ő fiait: Hogy vagytok az elhagyott hazához, hogy vagytok hitetekben és

hogy vagytok az ezeréves magyar történelemhez való kapcsolatokban.

Találtam helyzeteket, ahol közönyössé lettek a magyarok, vagy legalább egy részük lett közönyös. Elvesztette a szálait az ezeréves magyar történelemhez. Közönybe jutottak, mert az emigráció nagy kísértés és idővel közönyt, nemtörődömséget idéz elő.

Szent István király hagyott nekünk 4 szentélyt: a magyar templomot, magyarok közösségével, magyar iskolával, magyar temetővel és a családi szentéllyel. Keressük ezeket. A II. Vatikáni Zsinatnak az emberi megértéséből meg van engedve, hogy a kisebbségek is a maguk anyanyelvén végezhessek a vasárnapi és ünnepnapra szentmisét. Lehet, hogy közelebb van egy másik szentmise, de ha kétszer, ötször, vagy tízszer messzebb van a magyar szentmise, arra kell nekünk mennünk, elaggottaknak, élet delén állóknak, 56-osoknak és a családnak, a gyermekeknek.

Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek. Áldozat árán is hűeknek kell lennetek a XIX. századi kivándorlókhoz, akik gyönyörű áldozattal emelték meg a maguk és utódaik számára a templomokat. Vigyázzatok, hogy ezek a templomok veszendőbe ne menjenek az idők folyamán. Különösen nem azért, mert ezeket a templomokat elhanyagolnátok. Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy a magyar szentmisén és szentbeszédén legyen ott társadalmotok minden rétege, legyenek ott a magyar papok, a magyar apácák, akik a területen élnek és legyenek ott a ti gyermekeitek, akár iskolások, akár nem iskolások.

A Vatikáni Zsinat hozott egy rendelkezést arra nézve, hogy a kisebbségek sem kisebb jogúak és a nemzetek szövetségében az államok egész sora tette le az emberi jogoknak az elismerését. Az emberi jogok között pedig ott van az egyén szabadsága és ott van a vallásszabadság és ezt kell gyakorolnunk az egyház engedelményéből és megértéséből az ő 2000 éves latin nyelvvel szemben minden egyes vasárnapon.

Nagyon fontos, hogy odahaza a családi szentélyben beszéljétek ti, magyarok magyarul a gyermekeitekkel. Akármilyen fáradtak vagytok, de csevegjétek gyermekeitekkel esténként. És nagyon fontos, hogy a végrendeletekben ott legyen az, ami szellemi téren a gyermekeiteket megilleti. Fontos az, hogy ha akartok és tudtok adni anyagiakat a végrendeletben, a szellemi javakat is adjátok meg, ami az ezeréves történelemnek a folyománya és követ-

kezése. Amit szüleitek adtak tinektek, azt adjátok meg gyermekeiteknek.

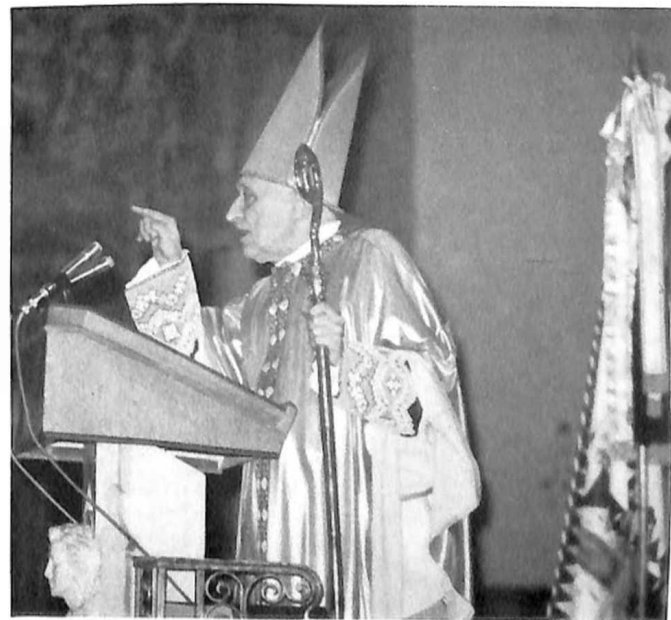
Nem ellenezzük azt, hogy annak az államnak a nyelvét, amelynek területén laktok, megtanuljátok. De nagy hiba volna, ha gyermekeiteknek nem adnátok meg az ősöknek a nyelvét, nem adnátok meg azt a nyelvet, amelyet Szent István védett és naggyá tett, amit Szent Imre beszélt. Árpád-házi Szent Erzsébet és előtte-utána Szent Margit is beszélt és amit a XIX. századi ősök itt, ezen a földön annyira megtartottak.

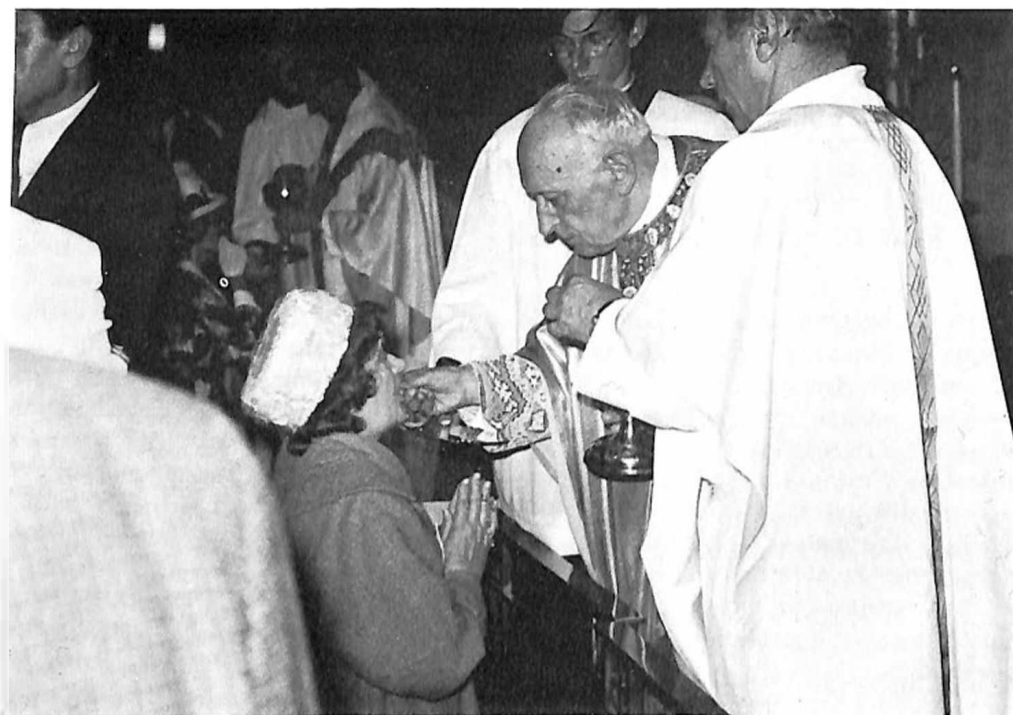
Washington György, ennek az államnak az első elnöke mondotta: Vallás nélkül nem lehetünk igazi állampolgárai, hazafiai az államnak. Legyetek jó állampolgárok, adjátok példát minden állampolgárnak, de ez az állam nem kívánja, nem is kívánhatja tőletek, hogy az ősök nyelvét elhagyjátok gyermekeitek életében.

Fontos itt az is, ahol elegendő számban vannak magyarok, ott létesítsék legalább a hétvégi magyar iskolát, ez számos helyen virul, megvan és legyen meg minden helyen, ahol legalább 10 gyermek együtt van.

A fontos a keresztény életben az állhatatosság és hűség. Csak aki mindvégig állhatatos maradt, az nyeri el a koronát, és a hűség az örök elvekhez hitben és történelemben elengedhetetlenül szükséges.

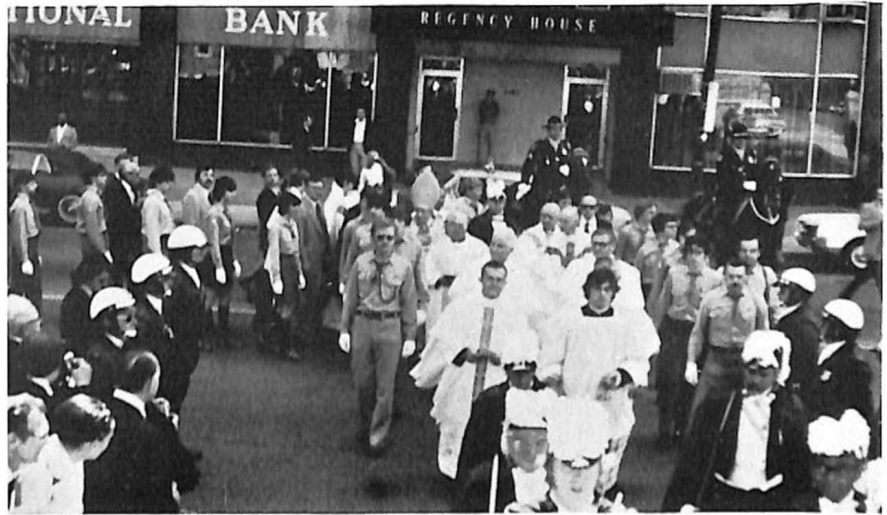
47 óta, mikor itt jártam, azóta találok bizony hanyatlásokat. Gondolkozzatok és vonjátok le Szent Jánosnak a jobbra ébredéséből és tökéletességéből a magatok jövőjére való és a gyermekeitek jövőjére való elhatározásokat. Amen.

A cserkész zászlók megáldása.

**RABNEMZETEK
SZABADSÁG-LÁNGJA**

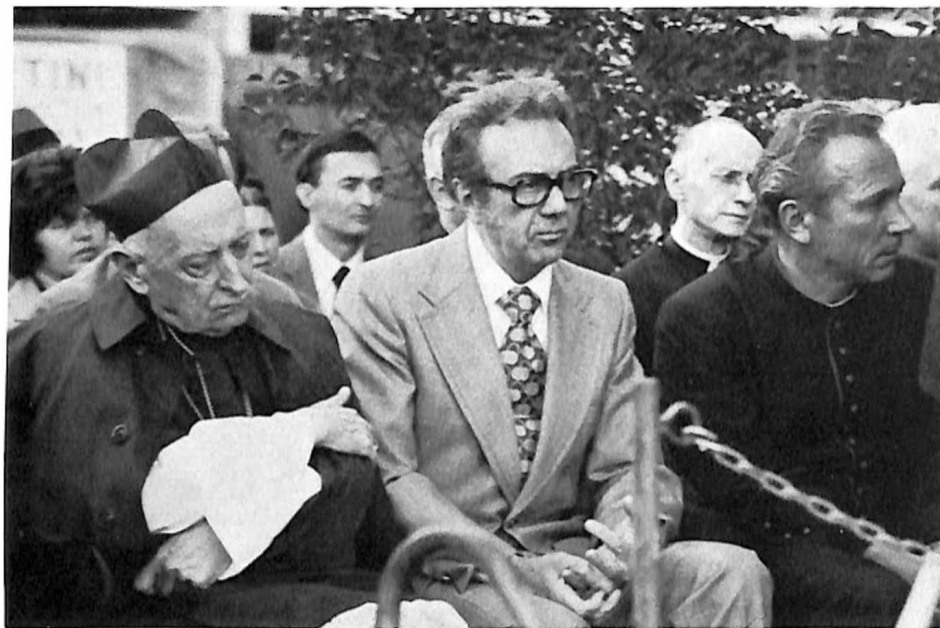
Diszmagyarruhás asszonyok

Papság a cserkészek soraifa között.

A protestáns magyar papok a menetben.

A clevelandi lovasrendőrök zárják be a menetet.

Ralph J. Perk polgármester felkéri a bíboros urat az emlékmű és a szabadságláng megáldására.

A Rab Nemzetek Szabadságlángjának megáldása.

A láng meggyújtása

Singing Angels Choir.

Nemzetiségi csoportok.

BANKETT A RECREATION CENTER-BEN

Asztali áldás. Bodnár Margit a himnuszokat éneкли Bedy Balázs mutatta be a vendégeket, Vareska Andrea ismetette a műsorszámokat

35 nemzetiségi csoport volt jelen.

A Magyar Szabad Kamara
Kórus énekszámai.

Menyhárt Sándor az Egyesült
Magyar Egyletek nevében
köszönti a magas látogatót.

Ohio Állam kormányzójának kiküldöttje angolul köszönt.

Ralph Perk, Cleveland polgármestere üdvözölte a Hercegprímást a Város és Cuyahoga County nevében. Beszédében kifejezte óhaját, hogy a magyarok, akik oly lelkes és odaadó hívek, minél tovább megtarthassák templomaikat. Biztos abban, hogy az 56-os szabadságharcosok, a katonák, akik a börtön ajtókat kinyitották és a szabadságharc túlélői, akik Clevelandba jöttek, kemény ellenállást jelentenek a kényuralom ellen.

Beszédét ezzel fejezte be: "A Hercegprímás úr az egész világ előtt a béke jelképe – így előttünk is az!"

Mindszenty bíboros megköszöni a polgármester szavait.

A 34-es Zrínyi Ilona és 14-es Görgey Artúr cserkészcsapatok Regőscsoportja két ősi Mária-népéneket adott elő. Zongorán kísért: dr. Németh Imróné.

MINDSZENTY:

Polgármester Úr, kedves vendégtársak! Hálásan köszönöm a szerény személyemet érintő számos megemlékezést és a jókívánságokat. A szónokok között a Polgármester Úr már ismételten megcselekedte azt, hogy az én szerény személyemmel jóakarattal foglalkozott. Hálásan köszönöm, — a mi programmunk nagyon sűrített és így szíves engedelműkkel mi búcsúszóval távozunk.

TOVÁBBI MŰSORSZÁMOK:

Kacsóh: Rákóczi megtérése, énekli Bárány Tatjana, zongorán kísérte Alapi Endre.

DR. NÁDAS JÁNOS ÜNNEPI BESZÉDE:

Mélyen tisztelt magyar ünneplő közönség, kedves amerikai vendégek: Nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy a clevelandi egyesült egyházak, egyesületek és magyar szervezetek nevében mély tisztelettel köszöntsem kedves Hercegprímásunkat. Végtelen boldog vagyok, hogy legalább ezt kibírta, mert az az ünnepség, amelyben 6 hét óta részesítjük és amelyet további 6 héten keresztül folytatnia kell, nálánál sokkal fiatalabbakat kidönthet.

Mély megilletődéssel, megbecsüléssel és boldog tisztelettel köszöntjük a magyar egyházi egyesületek és társadalmi szervezetek nevében történelmünk egyik legnagyobb vezéralakját, a magyar és keresztény ellenállás szimbolumát, a világ legismertebb magyar egyházi méltóságát, Mindszenty József bíboros hercegprímás'. Régen vártuk ezt a napot, ezt a történelmi órát, hogy hitet tegyünk Eminenciád előtt ezeréves magyar hazánk iránti töretlen szeretetünkről és hogy hitet tegyünk a kommunizmus elleni lankadatlan küzdelemünkről. A magyar nemzetet a Kárpát-medencében az évszázadok során sokszor fenyegette megsemmisülés. De soha olyan veszélybe nem került, mint a két veszített világháború után, az igazságtalan trianoni békekötés következtében többfelé szakadt az ország, s a trianoni békek után a megmaradt csonka hazában sem szabad a magyar. A Magyarországot megszállva tartó, hazánk földjén 29 év után még ma is jogtalanul ott tartzkodó szovjet haderő nemcsak gazdaságilag rabolja ki országunkat, de hazánk politikai és kulturális függetlensége is teljesen megszűnt. A Hercegprímás Úr útja a történelem folyamán sok tövissel volt kirakva, de egyikünk sem járta meg azt a golgotás utat, amit Mindszenty Hercegprímás urunk, akit a jó Isten kegyelme a legválságosabb időben ültetett Magyarország főpapi méltóságába. Mindszenty Hercegprímás úr volt az, aki övtizedeken keresztül megalkuvás nélkül harcolt az uralomra törekvő kommunizmussal, az antikrisztussal és annak magyarországi helytartóival szemben. Egyházát és hazáját, a magyarság érdekeit tántoríthatatlan keménységgel védelmezte, nem egyezkedett és nem alkudozott, a magyarság jogos jussát követelte, sem többet, sem kevesebbet. Vállalta a legsúlyosabb következményeket, sem támadás, le tartóztatás, sem kínvallatás, bebörtönzés elhatározását meg nem ingatta. Magas méltóságának tekintélyével, forró hazaszeretetével, bölcs irányításával, tanításaival nemzetünk vezére lett. Csodálattal és tisztelettel tekintünk reá, hogy magas kora ellenére lelke hatalmas erejével vállalta küldetésének ezt a fontos útját. Örömmel fejezzük ki fiúi ragaszkodá-

sunkat és ünnepélyesen kijelentjük, hogy Mindszenty Hercegprímás urat továbbra is változatlanul az egyetemes magyarság legelhivatottabb szellemi vezérének, a történelmi Magyarország legelső közjogi méltósága hordozójának, Magyarország bíboros hercegprímásának tartja.

A clevelandi Magyar Táncsoport tánca.

Szabadkai Krisztina szaval.

v. Hollóssy Ervin szaval.

CLEVELAND, 1974. május 27

SZENT IMRE EGYHÁZKÖZSÉG, CLEVELAND, OHIO

- 1904 — A Szent Imre Egyházközséget Ft. Böhm Károly, az első magyar emigráns katolikus pap buzdítására Ft. Hirling József alapította.
- 1905 — Ft. Soltész István a Bridge Avenue és a 24. Street-nél telket vásárolt, melyen több fából épített ház állott. A házak közül egyet templomnak alakítottak át, egy másikat pedig iskolának. A templomot január 22-én Horstmann Ignác megyéspüspök szentelte fel. Az iskolában az Orsolya-rendi apácák tanítottak.
- 1915 — februárjában a fatemplom leégett. Az Egyházközség vezetését Ft. Rátz János vette át. Az alig pár tömblrel odébb levő "Annunciation" francia plébánia annyira elvesztette francia híveit, hogy a megyéspüspök felajánlotta a templomot a magyaroknak, akik el is fogadták az ajánlatot.
- 1921 — Tűz pusztította az iskolát és a templom egy részét. A templomot kijavították, iskolát viszont újat építettek.
- 1922 — Az Isteni Megváltó Leányai Rend elkezdte működését az Egyházközségben.
- 1924 — Union Terminal Tower Co. megvette az

Egyházközség telkét, hogy a vasúthoz szükséges sínpályát megépíthesse.

1925 — Megépült az új templom, az iskola, a nővérek zárdája. A plébániát és a gondnok-lakást átvitték az új helyre.

1926 — Az Isteni Megváltó Leányai 8 tantermes iskolában betöltötték a tanítói állásokat.

1956 — Az ötvenes évek közepe felé és a hatvanas évek elején nagy változások voltak a környéken. A Szövetségi Kormány a 25. Street-en két 14 emeletes bérházat építtetett. A déli részen pedig a város épített nagy parkolóhelyet a vásárcsarnok látogatói részére. Az egyházközségi tagok közül sokan költöztek ki a külvárosokba. Új adottság volt az 1945-ös, az 1956-os magyar emigránsokkal és az új bérház lakóival.

1962 — Megszűnt a mindennapos iskola. A plébános helyet adott az iskolatermekben a szellemileg visszamaradottaknak. A plébános elsőként foglalkozott velük, mint pap.

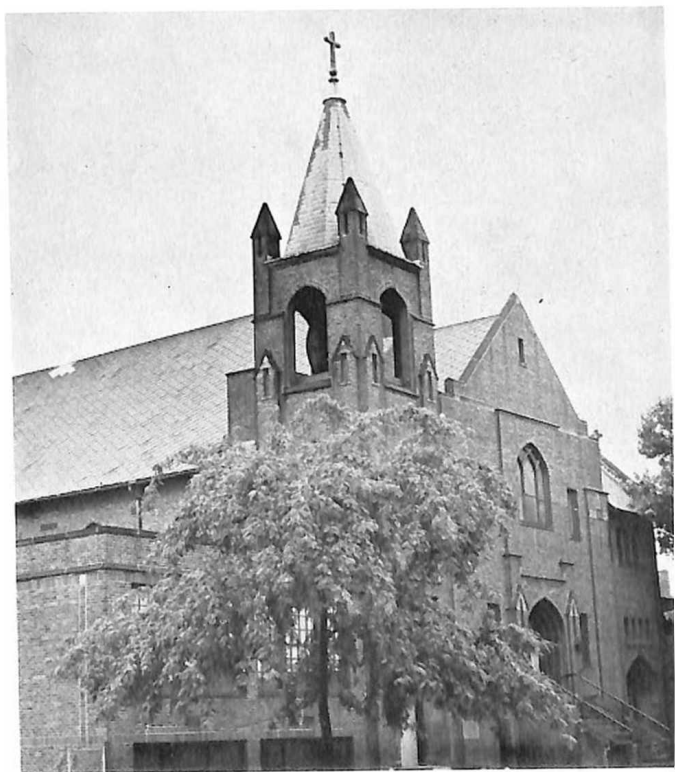
1965 — A plébános elkezdte a Riverview bérház lakóinak lelkipásztoralását.

1964 — Edward F. Hoban megyéspüspök a Szent Imre Egyházközséget a magyar jelleg megtartása mellett területi plébániának rendelte. Az új — az anyanyelvre alapozott — liturgia kezdetével az Egyházközség magyar és angol nyelv használata növekedett. Az angol nyelvet használók száma 250-ra növekedett. A magyar nyelvűek száma a régiéknél kb. 425 volt, ami az újabban kijöttekkel együtt még 250-nel növekedett.

1974 — A változások miatt több éven keresztül a szokásosnál többet kellett javítani és újítani az épületeken: kívül, belül, és az utcákon a járdákat is.

Végül a templom belseje is teljes megújításra került festéssel, megtartva a templom eredeti 100 éves berendezését, kivéve a padokat. Magyarországi keresztény évezredének emlékére készült fallesztményt Mindszenty József bíboros úr május 27-én áldotta meg.

AZ EGYHÁZKÖZSÉG PLÉBANOSAI — (név mellett a kinevezés éve): Hirling János 1904 — Soltész István 1904 — Szabó József N. 1911 — Péter József 1912 — Rátz János M. 1915 — Hartel József 1920 — Mundweil János B. 1945 — Kárpfi Ferenc A. 1965.

AZ EGYHÁZKÖZSÉG SEGÉDLELKÉSZEI —
(név mellett a kinevezés éve): Ferencz György
1937 — Bartkó Alajos 1938.

EGYHÁZKÖZSÉGI ADMINISZTRÁTOROK
— (név mellett a kinevezés éve): Tóth József
O.F.M. 1920 — Bartkó Alajos 1942.

EGYLETEK, TÁRSULATOK — ALAPÍTÁ-
SUK ÉVE: Énekkar ? — Szűz Mária Egylet
1904 — Szent Imre, Szent József Egylet 1908
— Szent Név Társulat 1920 — Oltárszövetség,
Oltár-Rózsafüzér Társulat, CCD 1965 — Mária
Hadsereg 1966 — Kultúr Egyesület 1971 — Fa-
timai Család 1975.

Indulás a plébániáról. Bal oldalon:
Msgr. Cosgrove, a clevelandi segédpüspök.

A hívek várakoznak a plébánia előtt.

DR. NÉMETH IMRE KÖSZÖNTŐJE:

Biztosan emlékszik, Eminenciád, arra, hogy 28 évvel ezelőtti honmentő küzdelmeiben sok tíz és százszor magyar férfi leste minden intését, s követte láha nyomát a romjaiból éledő Budapesten.

Megverték azután a pásztorát, s börtönökben, bányákban, emigrációban és hadifogságban szélesztették el a nyáj juhait.

Ennek a néma hadseregnek egyik névtelen katonája áll most itt és kalaplevőve emlékszik meg azokról az időkről, amikor Eminenciás Uram egy nemzet hálóját és köszönetét érdemelte ki.

Clevelandi látogatását szeretném felhasználni arra, hogy mindannyiunk nevében szóban is kifejezésre juttassam köszönetteljes hálánkat, valamint azt a szívünkben fakadó örömet, hogy újra magunk között láthatjuk. Boldog vagyok, amikor elsőnek üdvözölhetem az ősi magyar köszöntéssel: Isten hozta közénk.

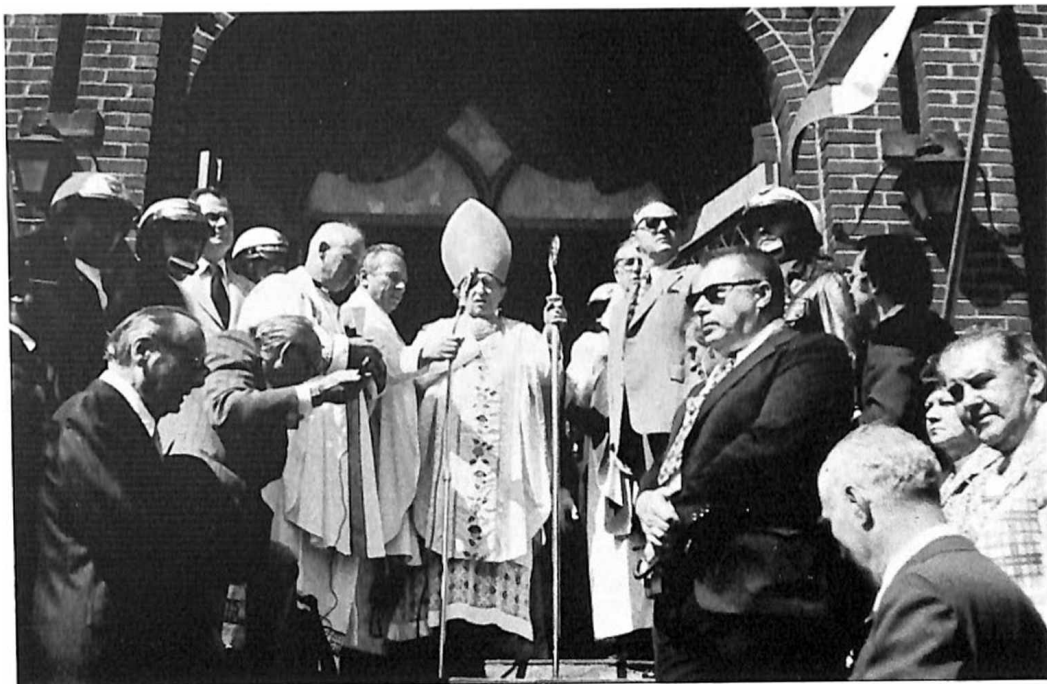
FT. KÁRPI FERENC PLÉBÁNOS:

1643 év nyarán a régi New York mellett a szántóföldön két ember találkozott. Az egyik: Jogues Szent Izsák, aki pár hete szabadult ki az Iroquis indiánok fogságából. A másik: egy evangélikus lengyel földműves, aki a találkozáskor térdre borult a szent előtt és csókolgatta a szentnek az indiánok által megcsónkított kezét. Ilyen érzéssel és szeretettel fogadjuk mi Eminenciás Urunkat körünkben. Köszönjük, hogy eljött és szentmisét és szentbeszédet mond templomunkban.

Kérjük, áldja meg az ezeréves kereszténységünk emlékét hirdető *falfestményünket*; kérjük keresztelje meg a két gyermeket: *Pöecze Krisztina Zitát* — *Pöecze Józselet* és *Zita* leányát, és *Gáspár Andrea Katalint* — *Gáspár István* és *Katalin* leányát. Egyben kérjük, a Szent Imre Kultúr Egylet *ajándékzászlaját* is *áldja* meg, valamint a millenneumi *miseruhánkat*.

Hálás szívvel köszönjük, hogy mindezeket a szertartásokat elvégzi.

A templom bejáratnál van a fogadás és beszéd.

HERCEGPRIMÁS UR BESZÉDE:

Szent Imre magyarjai, kedves hallgatóim!
Szent Imre híveinek körébe érkeztem.

Köszönöm a meleg köszöntéseket. Örömmel vagyok itt veletek.

Ma az egyház ünnepli cantuariai Szent Ágoston bencés szerzetesnek az ünnepét. Ugy 600 körül, amikor még a keresztény ókor tartott, Nagy Szent Gergely pápa, a nagy egyházatya, reggelenként kijárt Róma piacára és figyelte ott a piacon eladókat és vevőket. Egyik reggel azután valami különös arcszínezetű, de rokonszenves idegeneket látott. Megkérdezte tőlük, milyen nemzetbeliek vagytok. Azok azt mondták neki latin nyelven: Angli sumus. — Angolok vagyunk. A pápa azt válaszolta nekik: Utinam sitis angeli (vajha angolból angyalokká lennétek) és erre kiválasztott 40 bencés hírhírdetőt, hajóra rakatta őket és Szent Ágoston vezetésével elindultak Anglia felé. Gyönyörű szépen ment a hírhírdetés és az angol egyház élére ez a Szent Ágoston szerzetes került. Gyönyörű, szép idők a mai eszmei zűrzavar világából nézve. De náluk is előtört az emberi gyengeség, a hatalomnak a tobzódása és az érzékiségnek a fékevesztettsége. Volt nekik egy Földnélküli János angol királyuk, akinek a sírfeliratában az áll: Még a pokol is meg-

reszket arra a tudatra, hogy ez beléje érkezett.

Azután volt VIII. Henrikük, volt Cromwelljük és így tovább, és bizony, bizony az emberi gyengeség úrrá lett felettük, mert gyengült bennük a kereszténységnek az ereje. Mi századok múltán, 400 év elmúltával éltük a magyar kereszténységnek a virágkorát. Szent István király megalapította az ő nemzetének alkotmányát, a keresztény hitet tette alapjává és megkezdte a küzdelmét a magyar nemzetért. Ma vannak olyan új pogánykodók itt Amerikában is, akik hibáztatják ezt a Szent István királyt, mert ezek nem tudják, hogy mit cselekszenek. Igenis a nemzetnek életigénye volt, hogy ne maradjon pogány, hanem legyen keresztény.

Ha Szent Istvánunk nincs és kereszténységre nem térünk, már nem létezőnk mi mint magyar nemzet. A nemzetnek a legfontosabb igénye az, hogy létezzék és a kereszténység adta meg ennek a nemzetnek a történelmi értékét, hivatását és állandóságát.

Ennek a Szent Istvánnak 7 gyermeke volt a családi életben. Az akkori gyenge orvosi viszonyok között 6 gyermek angyallá leti kicsi korában. Egy azonban megmaradt, Szent Imre herceg, aki felnőtt lett és Szent Istvánnak a jövő reménye, a kereszténységnek és a nemzetnek a megtartása fűződött ehhez a Szent Imréhez.

Veszprém városában, amely város az ő édesany-

jác, Boldog Gizellác volt, ott nevelkedett és Szent István, akinek az arca tele volt a gondok redőivel és a krónika-írók azt írják, hogy nem mosolygott. Veszprémben van feljegyezve az egyetlen mosolya: mikor az ő palotájában este pihenőre tért, akkor látta a palotának a belső deszkahasadékain át Imre herceget, a trónörökösöt, imában elmerülten, odaadással. Az apa akkor boldogan elmosolyodott ezen az imádságos fiatalon. Ez a Szent Imre herceg később átment egy éjszakán a Szent György-kápolnába és ott egy sugallatot kapott egy hősies nagy elhatározásra. Az a sugallat azt mondta, hogy a tisztaság tetszik Istennek. És ő akkor fogadalmat tett, hogy bár az édesapja országos örlekből sürgette az ő házasságát és ő ebben engedelmeskedik, de József-házasságban fog élni és így is élt. Szent István nyugodt volt, hogy ez a férfiú igazi képviselője lesz a nemzetnek Isten és a történelem előtt. És jött az Isten megpróbáltatása, egy vadászaton vadászszerencsétlenség áldozata lett és Szent Istvánnak a gond-redői még megszorodtak az arcán, és féltette a kereszténységet is, meg a nemzetet is, mert ez a kettő összetartozott az ő hitéletében, mint ahogy ma is összetartozik ez a kettő.

Hát kérdezzük meg, hogy mi, Szent Imre népe, hogyan állunk, hányadán vagyunk itt, távol az ősmagyar földtől.

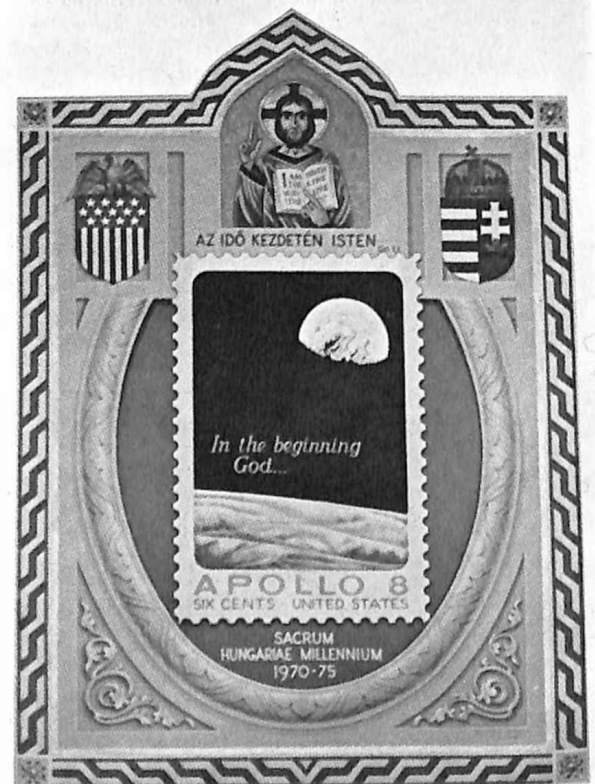
Áttekintettem anyakönyveteket, áttekintettem történeteket itt ezen a helyen és abból azt látom, hogy ma még szép számmal vannak itt magyarok, a XIX. század idetelepülőinek a leszármazottaként. És folyik a lelkipásztorkodás, viszi a ti lelkipásztorotok az itteni hitéletet és hosszú időn keresztül megtörtént a hitéletben és a szellemi életben, a kulturális életben iskolázás terén a nagy áldozat, a veríték, és a jóra való törekvés, így van azután: a haldoklókat ellátják szentségekkel, aminek én örülök, de van a gondnak a redője is felettünk, rajtunk, mert van egy aggasztó, lehangoló kép is a anyakönyvetekben, évek hosszú sorához hasonlóan, 1975-ban 15 volt itt a keresztelés és 49 volt a halálozás, a temetés. Ez aggodalommal tölt el bennünket, hiszen a két elmenő szülő helyébe nincs egyetlenegy pótlás gyermekben. Én tudom, hogy vannak ennek helyi természeti okai is, de félek, hogy vannak hűnös házások is. A házassági élet Szent István és Szent Imre hercegnek szellemében szentségi állapot és ebben a szentségi állapotban vannak jogok, de vannak tőlük elszakíthatatlanul Istentől, a Teremtőtől adott kötelességek is.

Az a házasság, amelyben mesterkedés, manőver folyik, ahol huncutkodnak a házassággal, az beteg és az a családnak és a nemzetnek a pusztulása. Ne akarjatok utolsók lenni itt ebben a helyen, hanem tartsátok meg az ősöknek a lábnyomában a tiszta és kötelességtudó házasságot.

Örülök annak, hogy van hitoktatás a Public Schoolban levő magyar gyermekeknel, örülök annak, hogy van itt az Országos Iskolabizottság fenntartásában magyar mindennapi iskola, ezek vigasztalnak engem, de azt az egy fogytékot, amit említettem, vegyétek lelkiismeretvizsgálat alá és legyen szent a családi életek.

Arra kérlek benneteket, hogy oda-haza a családban a gyermekekkel esténként, akármennyire fáradtak vagytok, csevegjétek, szülők.

Annyi és annyi akadálya van a magyar nyelv megmaradásának, hogy a családi szentélyben a gyermekeknek ilyenén kezelése elengedhetetlen. És a nagymamák, nagypapák is szívesen beszéljenek az unokákkal, nekünk itt helyt kell állnunk és csak akkor vagyunk igazán Szent István és Szent Imre hercegnek a hívő népe. Úgy legyen.

Az ezeréves kereszténységünk emlék-festménye.

A Szent Imre Kultúregylet zászlaja.
Jobb oldalt a zászlóanya: T. Dombrády Dóra.

Hívek a templomban.

T. DOMBRÁDY DÓRA, a Szt. Imre Kultúregylet alelnöknője, mint zászlóanya kéri a Hercegprímás urat:

Hercegprímás Atyánk, tisztelettel és szeretettel kérem, áldja meg a Szent Imre Kultúregylet zászlaját.

MINDSZENTY: Örömmel. (Áldás után felkötötte a zászlóra a szalagot és azt mondta:)

Vigyétek győzelemre.

Utána a Hercegprímás úr megszentelte a falfestményt és az új miseruhát. Két kis magyar keresztelést megkezdte, a szertartást Ft. Kótai folytatta és fejezte be.

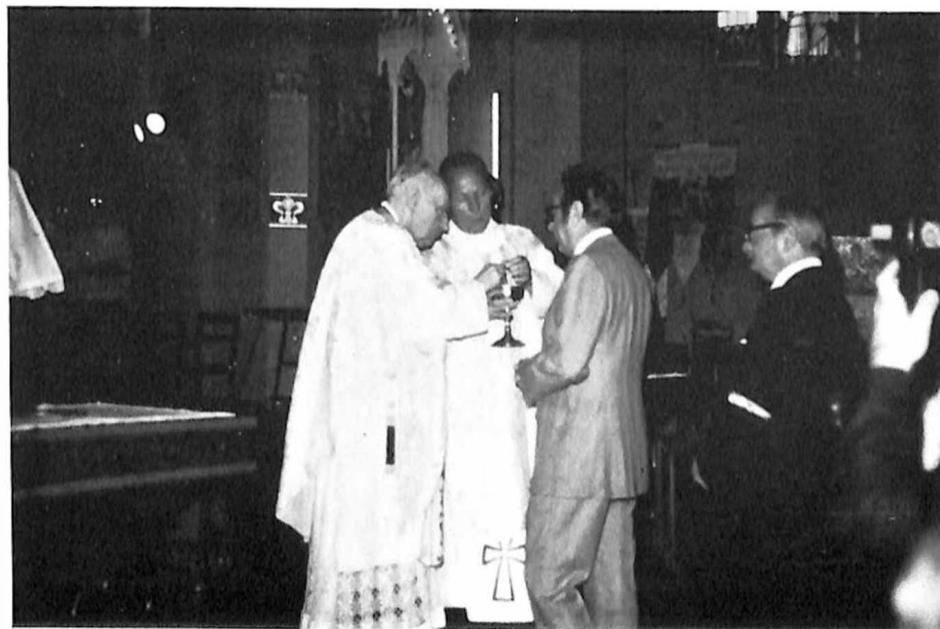
A szentmisén a Szent Imre énekhar és a Szabad Magyar Kamarakórus énekelt, vezényelt Wégling István, orgonán kísérte dr. Németh Imréné.

Szentmise.

Felajánlás.

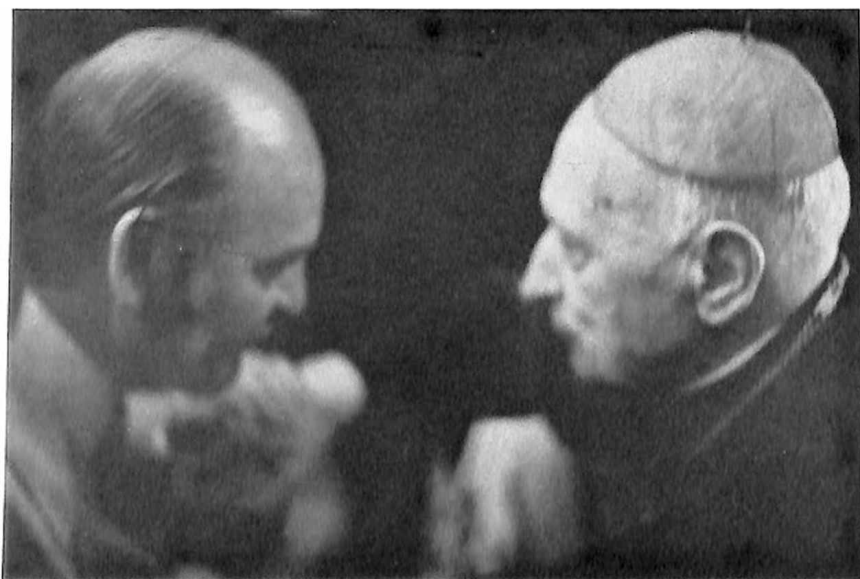
Áldozás.

Ft. Gáspár Márton windsori (Kanada) plébános.

KIHALLGATÁS

Mayor Raymond J. Grabow.

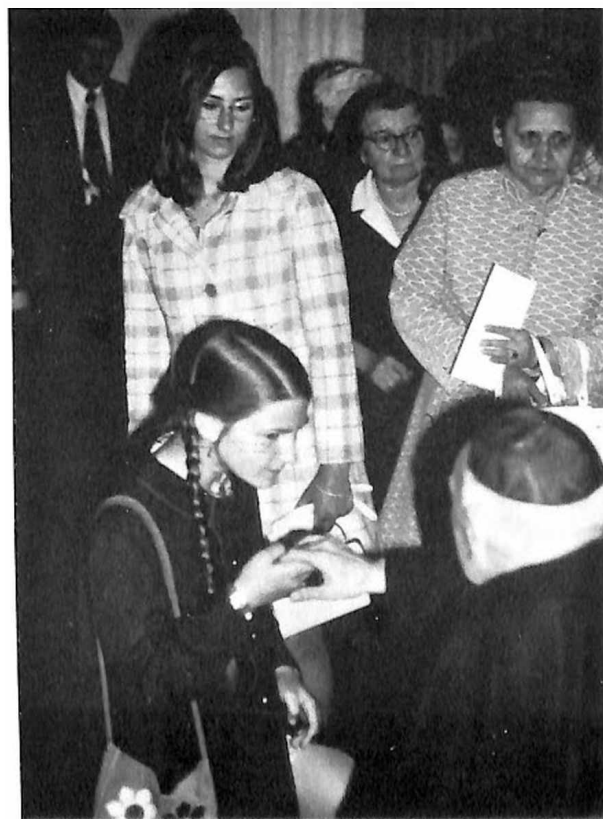
Hon. Judge Blanche Krupansky.

Fancsalszky Betty, a Bankett rendezője.

Bálint Józsefné a Magyar Önképzőkör női elnöke.

IFJUSÁGUNK: BÜSZKESÉGÜNK

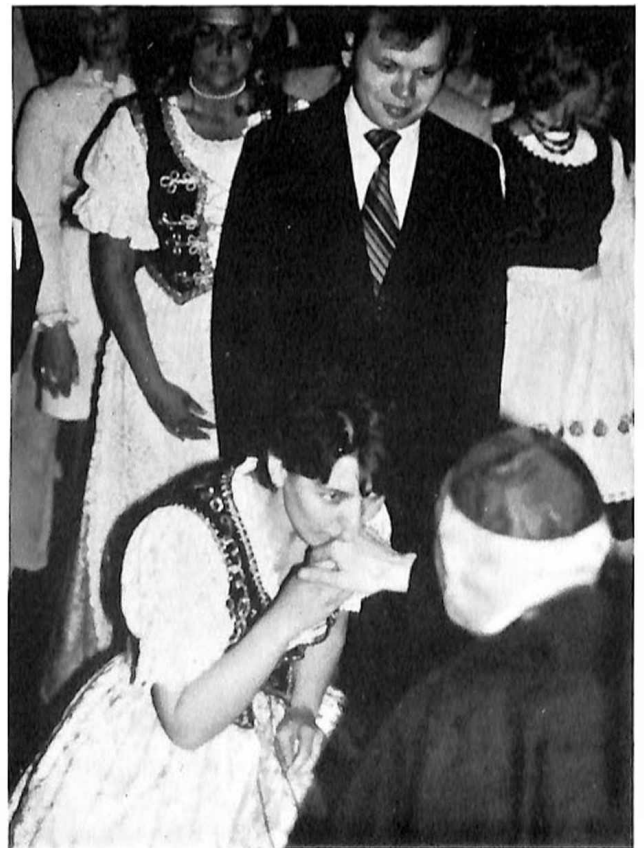

Az Újság "Büszkeségünk: Ifjúságunk" rovatában szerepelt ifjak bemutatása. A bemutatást végzi T. Dombrády Dóra, a rovat vezetője.

Ifj. Tomascsek Lászlóné, mögötte a férje.
Második sorban: Torontáliné Kovács Nóra
és G. Ferenczy Márta.

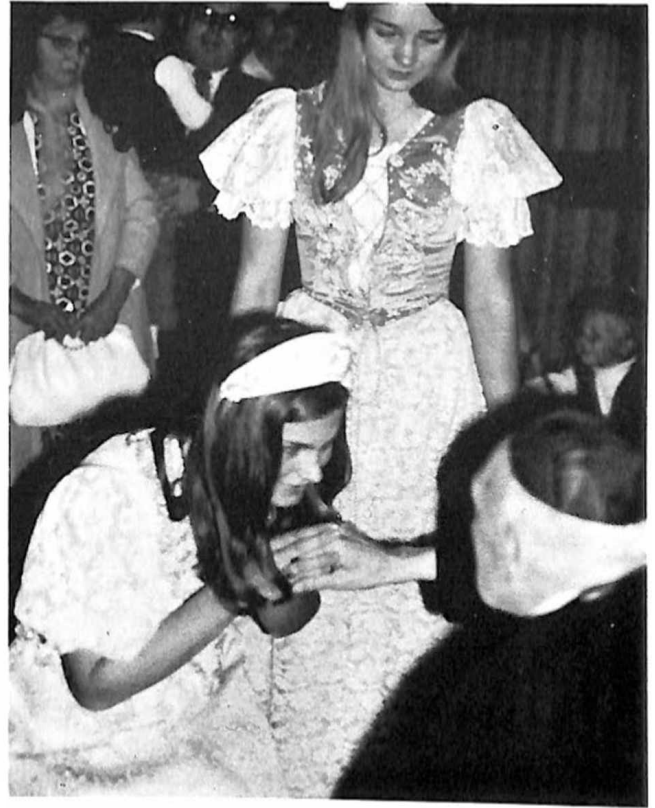

Mészáros Magdi.

Dömötörfy Zsoltné kisleányával, mellette a férje.

Iványi Loretta, mögötte B. Vathy Emese.

Szarka Eszter az Egyetemi Társaság elnöke.

MAGYAR VITÉZI REND az Amerikai Egyesült Államokban

Az Amerikai Egyesült Államokban élő vitézek és azok utódai meleg szeretettel köszöntik MINDSZENTY JÓZSEF hercegprimás urat.

Magyarságunk hősi hagyományainak szellemében mindenkor készen állunk a független nagy MAGYARORSZÁG visszaharcolására.

Mindnyájan imádkozunk Istenünkhöz, hogy ad-

jon továbbra is erőt vezetőinknek, hogy céljukat elérjék, a szabad és önálló MAGYARORSZÁGOT.

vitéz Nagy Kornél
a Vitézi Rend
U.S.A. törzskapitánya

A Vitézi Rend nevében v. Nagy Kornél köszönti a Hercegprimást.

MAGYAR HARCOSOK BAJTÁRSI KÖZÖSSÉGE, CLEVELAND, OHIO

A II. világháború végével, amikor a Szovjet megszállás és a kommunizmus áldozataként a magyarságnak ezres tömegei menekülteként a világ országútjainak vándoraivá váltak, kevesen gondolhattak arra, hogy a hontalanság keserves nélkülözéseikkel a szülőhaza elvesztésének fájdalmas tudata is csatlakozni fog. Az évek múlásával azonban a bizonytalanság érzetét a reménytelenség váltotta fel, a Hazába való visszatérés lehetőségét pedig — beláthatatlan időre — a vasfüggöny zárta el.

Ebben az elesettségben és kilátástalanságban egy maroknyi — hadviselt katonákból álló — csoport öntudatra ébredve, tiltakozott és ellennált a sors eme kegyetlen játékának és a Hazából magukkal hozott nemzeti eszmények és erények bízakodó tudatával önbizalmat, hitet, reményt és küzdőerőt öntött a már elerőtlenedett, reményvesztett magyar közösségbe.

Amikor a szabad világ országai megértő együttérzésből kaput nyitottak a hazájukat vesztett magyarság számára, mindenki bízott a magyar élniakarás melengető lángja és szétszóródva a világ minden részébe, mindenki magával vitte a Haza elvesztése fölötti sajnó fájdalmát is. Így vált világszervezetté az a maroknyi bajtársi közösség, amely

azóta is a nemzet iránti elkötelezettségében fenn tartja és ápolja azokat a nemzeti hagyományokat és hősi katonaeszményeket amelyek a dicső múltban gyökereznek és biztosítékai a nemzet fennmaradásának és jövőjének.

A szervezetnek hivatalos elnevezése: Magyar Harcosok Bajtársi Közösség Világszervezete. Tagja lehet minden 16. életévét betöltött magyar vagy magyarországi származású férfi és nő, állampolgárságra való tekintet nélkül, aki célkitűzéseit magáévá teszi és a közösség belső rendjéhez alkalmazkodik, továbbá aki az U.S.A. alkotmányát, törvényeit és társadalmi rendjét tiszteletben tartja és ellenség támadása esetén kész az országot megvédeni. Ez a szellem hatotta át emigrációjuk iljabb nemzedékét is, amikor mind a koreai, mind a vietnami konfliktusban az ország érdekeinek és presztízsének védelmében rendületlenül — még életük hősi feláldozásával is helytálltak.

A Magyar Harcosok Bajtársi Közössége clevelandi Főcsoportja azzal a mélységes tisztelettel, szeretettel és ragaszkodással várta és köszöntötte *Mindszenty József Biboros Hercegprímást*, ami csak oly mártírhősnek juthat osztályrészül, mint amilyen Ő.

Falk Viktor, északamerikai főcsoportvezető.

Dávid Gyula, a clevelandi MHBK fűcsoport vezetője kéri a zászlajuk megszentelését.

Az MHBK a legmélyebb hódolattal és tisztelettel köszönti Eminenciádat. Kérjük annak emlékeként, hogy a hűsők napján ünnepehetjük és köszönhetjük korunk legnagyobb martír-hűsét, áldja meg zászlónkat.

"Szives örömmel áldom meg zászlójukat!"

CLEVELANDI MAGYAR ATLÉTIKAI CLUB

Az 1956-os szabadságharc leverése után a magyar ifjúság szétszórtott a világ minden tája felé. A többség Clevelandba jött, ahol tágabb életteret vélt találni. 1957-ben, Dr. Bakó Oszkár vezetése alatt a C.M.A.C. megkezdte működését. Elérkezett a nagy pillanat, ifjúságunk talált egy közös otthonot. Ezáltal lehetőségünk van ifjúságunkat és az ifjúsághoz tartozó felnőtteket a magyar kultúra és ideálok alapján nevelni. Tudjuk, hogy a sportszellemben nevelt ifjúságnál ezeket az ideálokat ki tudjuk fejleszteni.

Programunk a vívás, boxolás és az asztali-tenisz-szel kezdődött. A versenyekben Fiataljaink időről-időre újabb bahérokot szereztek. Később az Atlétikai Club pártfogásába vette a labdarúgást is.

Az önkéntes munka mindig meghozza a maga gyümölcsöt. Az alapgyarapodás lehetővé tette, hogy a Club megvásárolja jelenlegi otthonát.

A következő tíz év ifj. Máriás Ferenc vezetésével a Club sikeres és nagy teljesítményű kemény munkát végzett. 1969 októberében dr. Déri Béla elnöksége alatt kezdődött a Club modernizálása, mely 1970-ben ért véget. Az új földszinti részt 1970 márciusában nyitott meg.

Ebben az évben a sakk és céllövő osztállyal bővült. A Magyar Táncsoport és Szabad Magyar Kamara Kórus is csatlakozott a clubhoz.

Kérjük magyar testvéreinket, csatlakozzanak ehhez a kiváló szervezethez, melynek otthona 4125 Lorain Ave., Cleveland, Ohio 44115.

Déry Béla és Frigyes Dezső a CMAC volt elnökei
a tisztikar tagjaival.

MAGYAR TÁRSASÁG

1952 november 9-én alakult Clevelandben, a magyar hazafias érzés állandó ébrentartása és a magyar kultúra ápolása céljából. A Magyarországról 1945 után külföldre kényszerült és 1950 körül Amerikába érkezett magyar értelmiségiek alapították, hogy az ausztriai és németországi menekült-táborokban megkezdett magyarságmentő munkájukat intézményesen folytathassák. Dr. Nádas János elnökkel az élén, aki azóta is irányítója a társaság sokoldalú munkásságának.

A Magyar Társaság pártpolitikai kérdésekkel nem foglalkozik, de mindenkor a keresztény nemzeti gondolat és az ezeréves Magyarország hűséges és rendületlen szolgálatában fejt ki rendszeres tevékenységét. Összejöveteleken és ünnepélyeken tartja ébren a magyar nemzeti gondolatot s a magyar igazság ügyének szolgálatát. A világon szétszóródott magyar ifjúság érdeklődésének fenntartása céljából évenként pályázatokat hirdetett és díjakat osztott ki. Az ezekhez, továbbá a kulturális feladatok megoldásához elengedhetetlenül szükséges költségek fedezése céljából működésének első évtizedében minden farsang idején jól sikerült magyar bált rendezett, hogy annak tiszta jövedelméből gondoskodni tudjon a felmerülő kiadások fedezéséről.

MAGYAR TALÁLKOZÓ

1961-től kezdődően a Magyar Társaság működése újabb lendületet vett, mert azóta évente egyszer, az amerikai hálaadás ünnepét követő három napon át Magyar Találkozóra hívta Magyar-Amerika vezető egyéniségeit valamint a többi világ-rész vezetőit is. Eddig tizenhárom Magyar Találkozó elsősorban a magyar sorskérdéseket tárgyalta meg. A Magyar Találkozó állandó titkársága a megbeszélések anyagát a *Magyar Találkozó krónikájának* kötetekben nyomtatásban is közlése teszi s így a felmerülő kérdésekhez történő hozzászólást a világ bármelyik részében élő szakemberek számára elérhetővé teszi. Eddig a Krónikának tíz kötete jelent meg.

A Magyar Találkozó két jelentős társadalmi eseménye a *díszvacsora* és az utána következő *magyar bál*.

1962 óta a Magyar Találkozó állandó titkársága évente megismétlődő tudományos, irodalmi és művészeti pályázatot hirdet, amelyen minden kima-

gasló értékű tudományos, irodalmi és művészeti alkotás szerzője részt vehet. A lelkért szakértőkből álló bíráló bizottság a benyújtott pályaműveket arany, ezüst, vagy bronz Árpád-érmekkel, díszoklevelekkel és oklevelekkel tünteti ki. Ez a szabad földön élő magyarság legmagasabb szinten mozgó, állandó jellegű és folyamatosan megismétlődő pályázata. Az Aranybulla mását viselő és piros-fehérezöld nemzeti színű szalagon nyakba függeszthető, művészi kivitelű Árpád-érmeket a kitüntetettek rendszerint a következő évi Magyar Találkozó díszvacsoráján veszik át a Magyar Találkozó állandó titkárságának vezetőjétől, aki mindig a Magyar Társaság elnöke.

SZABADEGYETEM

A Magyar Társaság első, általános szükségletet kielégítő külön kezdeményezése a szabadegyetem volt, amelynek előadássorozatain amerikai, európai és különleges magyar sorskérdések, kulturális és politikai események, tudományos, irodalmi és művészeti eredmények kerültek megvitatásra egy-egy kitűnő szakértő előadásában, amely után a hallgatók is elmondhatták a maguk véleményét, közkinccsé teheték a maguk ismereteit. Ezek az előadássorozatok 1968 óta a *Clevelandi Szabadegyetem* keretében kiváló tudósok, írók és művészek állandó közreműködésével már rendszeresen folynak. Eddig 77 előadás hangzott el. 1972 elején a magyarul már nem igen értő másodnemzedékek részére angol nyelvű előadássorozat is kezdődött. A szabadegyetemi előadások hallgatóinak száma minden esetben legalább száz körül mozog.

ÁRPÁD AKADEMIA

Azok, akik a Magyar Találkozó tudományos, irodalmi és művészeti Árpád-pályázatain Árpád-érmeket nyertek, 1966-ban külön testületté szerveződtek, megalapították a tudományos, irodalmi és művészeti Árpád Akadémiát, amelynek három főosztálya, tizenkét osztálya, több al- és szakosztálya van. Évi rendes közgyűlésén közismert, kiválóan értékes tudományos, irodalmi, vagy művészi alkotó tevékenysége alapján olyanokat is meghív tagjai sorába, akik az Árpád-pályázatokon nem vettek részt.

Az Árpád Akadémia örökös dísztagja *Mindszenty József* bíboros, Magyarország hercegprímása

és Esztergom érseke, tiszteletbeli tagja főt. dr. Béky Zoltán tb. ref. püspök, *Aylmer C. Macartney* angol történetíró, Msgr. Szabó János pápai prelátus, püspöki helynök, vitéz Gálócsy Zsigmond volt magyar műegyetemi tanár és *Yves de Daruvar* francia diplomata. Rendes és levelező tagjainak száma 234.

ÁRPÁD SZÖVETSÉG

1966-ban a Magyar Társaság életrehívta a szabad világban működő magyar társadalmi szervezetek vezetőinek s a befogadó hazájukban hivatásuk terén kitűnt, magyarságunk jóhírnevét öregbítő magyaroknak baráti kapcsolatát megteremteni kívánó Árpád Szövetséget. Tagjainak létszáma a világ magyarságának vezető rétegeiből máris több mint 250.

DR. SZMOGYI FERENC:

"Főmagasságú Bíboros, Hercegprímás, Érsek Úr!

A nagy világon szétszóródott, őseink hagyományaihoz és történelmi küldetésükhöz azonban töretlen hittel mindmáig hűséges, 234 magyar tudós, író és művész Árpád Akadémiája nevében, mint ennek az akadémiának irányt jelző, helytállást parancsoló és utolérhetetlen példát mutató örökös dísztagját, az Árpád Szövetséggel, a Magyar Társasággal, a clevelandi Szabadegyetemmel és az Amerikai Magyar Szövetség clevelandi tagozatával együtt — hódolattal teljes büszke nagyrabecsülés-sel és magyar szeretettel köszöntjük.

Hálásan köszönjük, hogy eddig bátorított, biztatott és kitüntetett bennünket.

Mély tisztelettel kérjük, most megjelenő újabb irodalmi alkotásával kapcsolatban logadjon kegyesen ragaszkodó fiúi szeretetünk újabb szerény kis jelét s adja ránk magyar egyházfejedelem áldását, hogy a magyar küldetés szolgálatában szerény küzdelmünket Isten kegyelméből idegenben is tovább folytathassuk."

DR. NÁDAS JÁNOS: Az Árpád Akadémia, a magyar találkozó évről-évre pályázatot hirdet. A kiváló munkákat Árpád arany-, ezüst- és bronz-éremmel tünteti ki. A bíráló bizottság úgy vélte, hogy az a munka, amely most megjelenik, nemcsak korszalkotó, de az a keresztény nemzeti szellemben megírt nagy munka az egész világ részére, nemcsak nekünk magyaroknak. Ebből az alkalomból, ahogy országos főtítkárunk mondotta, elkészítettük az Árpád-aranyérmet. Méltóztassék kegyesen elfogadni. Az Árpád-érem az Aranybulla pecsétjének a mása, országnak-világnak kikiáltjuk: Magyarországon a legrégebb történelmi alkotmányok uralkodtak és voltak meghirdetve és ezért ezt az Aranybulla-szimbólumot tettük rá az aranyérmükre. A jó Isten áldja meg és éltesse Eminenciádat.

MINDSZENTY: Köszönöm.

Az Árpád-érem átadása.

NÁDAS: És van még egy szerény kérésünk: a Magyar Társaságnak egy remek szép zászlója van, amelyet annakidején nagy ünnepek között felavattunk. Ebből az alkalomból kérjük Eminenciádat, helyezzen el egy zászló-szalagot ezen a piros-fehér-zöld nemzeti zászlón, áldja meg ezt a zászlót, hogy ez alatt töretlen hittel, töretlen lélekkel folytassuk ezt a küzdelmet, amelyről Eminenciád olyan hátorítóan, olyan csodálatos magyarsággal beszélt tegnap is, ma is a templomokban. Adná a jó Isten, hogy ez a magas küldetés, amelyet Eminenciád itt végez, valóban termő talajra találjon, mi magyarok összefognánk és nem az utolsó nemzedék lenne Amerikában, hanem csak folytatása annak a magyarságnak, amelynek itt kötelessége harcolni a magyar igazságért, a kommunizmus-sújtotta hazánkért, Magyarország felszabadulásáért.

MINDSZENTY: Készséggel teszek eleget mindkét kívánságnak. Megáldom ezt a zászlót, hogy vezesse ezt a tábort győzelemre hitben és hazaszeretben.

A zászlót Somogyi Lél tartja megáldásra.

A HERCEGPRIMÁS UR BESZÉDE AZ ÁRPÁD AKADEMIA TAGJAIHOZ

Amikor hálásan megköszönöm az üdvözlést, ugyanakkor volna indítványom is az Árpád Akadémiához: meg kellene vizsgálni a magyarságnak a szerepét az Egyesült Államokban. Sajnos ma is állami, egyházi vonalon nem ismerik a magyarságnak az itteni szerepét. Amíg az amerikai követségen voltam, volt módomban foglalkozni ezekkel a kérdésekkel. Ott találtam egyes adatokat, amiket érintettem is a novemberben megjelenő emlékiratokban, pl. azt, hogy 1848-49-es szabadságharcban 3 magyar honvéd-tábornok lépett be az amerikai hadseregbe. És amikor magyar honvédekkel ezek a tábornokok működtek, hát az egy jelentős dolog volt és amikor vége volt az észak-dél küzdelemnek, akkor a 3 honvéd-tábornokból és immár amerikai tábornokból 10 volt az, aki amerikai tábornokként nyugdíjba ment és egy éppen tábornagy (marshall) lett. Ő csak ugyan címzetes tábornagy lett, mert ugyanakkor ennek az államnak a hadügyminisztere is marshall volt, és nem akarta azt, hogy egy idegen ugyanolyan rangban legyen, mint ennek az államnak a hadügyminisztere. Az érdem azonban megvolt, csak egy ilyen látszatot akart elkerülni a hadügyminiszter. Előző hasonló dolgok nem kevesen vannak. Volt idő, amikor Washington, a fővárost magyar huszárok mentették meg déltől és maga az államelnök sem volt nagyon elragadtatva a lovasságtól, annak bevezetésétől. A magyar tábornokok forszírozták és egyre bizonyították azt, hogy ilyen óriási mezőkön lehetetlen nélkülözni a lovasságot és ők ajánlották a magyar huszárságnak példaképpül vételét és bevezetését.

Hát kérem ilyen azután a magyarság első jövelele. A XIX. században már mint civilizációs tényező a katona-tényező után. Annakelőtte tudjuk, hogy kik voltak az őslakók itt és akkor itt pusztaságok maradtak. A XIX. század második felének az elején, ill. a század közepén a magyarok jöttek és itt ma templom-sorokat látunk, nemcsak gyárkéményekkel, ezeket a templom-sorokat magyar őseink állították ide és én most jöttem New Yorktól idáig és kérem, egy hatalmas templom- és torony-sor áll. Hitéleti szempontból ezt fel kellene dolgozni helyről-helyre, segítő erővel. Az Árpád Akadémia megtalálja a módot, hogy kiket vonjon be ebbe. Természetesen kell ide a magyar papság segítsége is. Egész története van a templomoknak. Először egy kezdetleges és donga-fákból építettek fel, utána aztán jött megfelelőbb, közben leégtek templomok,

mert faalkatrészekből voltak és amíg a mai eljött, annak is egy hosszú sorozata volt egyazon helyen is. Azután itt voltak a hitbuzgalmi egyesületek a plébániákon. Pl. ma, mikor jöttek tisztelni, hát egy egész sor van a hitéleti egyesületekből és ezeknek mindegyikének megvan a maga története. Ez is fontos volna a kultúrához, a hitéleti tevékenység elsősorban hozzá tartozik. Hiszen a kultúrának ez volt mindenütt az első alapvetése. Azután voltak itt farmerek. Ezeknek is megvan a maguk agrikulturnális jelentősége, ez kellene, és indiánoknak a porai felett magyarok tették az új civilizációs lépéseket és azok adták ezt. A gyárkémények bizonyos idővel később jöttek, ma a gyárkémények jobban látszanak, mint a templomtornyok, de időben mi voltunk az elsők. Aztán itt van a kultúra terén az iskola. Ahol templom épült, nem mindenütt, de a legtöbb helyen iskola is létesült. És itt is van az iskolának többféle változata; a magyarok törekedtek arra, mivel az ő szülőfalujukban volt iskola, itt is kell lenni, mint az ő falujukban mivelhogy templom van, mert hiszen ez egy Szent István-hagyomány. Mert Szent István azt mondta, hogy 10 falunak legyen temploma és plébánosa. És azok az első plébánia-templomok az ezredik év táján, azok voltaképpen iskolák is voltak. Mert amikor a 10 községből a 9 község megérkezett a tizedikbe a központba, akkor ott összejöttek, de nem szentmisével kezdték a tevékenységet és szentbeszéddel.

hanem fali táblákat, álló táblákat vittek be a szentélybe, a hívek már együtt voltak és a tegnapi pogányok, mint mai keresztények, öregek és gyerekek együtt voltak. A gyerekek már születéstől keresztények voltak, és egy fél órán keresztül tartott az öregek és gyermekeknek, 10 község lakosságának az iskolája. Az iskola a templomból indult el. A templom volt a szülőanyja az iskolának. És később, amikor kivonult az iskola a templomból, — nem ment messze, közelben maradt, — és ha az iskola nagyon eltávolodik a templomtól, akkor a sátán műve lesz az az iskola, nem nevelő-intézmény, hanem romboló tényező lesz. A magyarok hozták magukkal a templommal együtt az iskolát is ide. Itt már külön volt, mert amikor ők eljöttek, akkor már odahaza is külön volt az iskola, de közel volt. És az iskolának a jelentősége emelkedett az Anjou-k idejében, a hitélet is már nagyot emelkedett. Az volt a virágkora a magyar hitéletnek, akkor már csak 4 és 5 község tartozott váltakozva egyazon plébániához. És hogy ez a gyönyörű hitéleti állapot megváltozott, látszik abból, hogy pl. Zala megyében 78 plébánia, templom és iskola volt, és a török idők után 452 év múlva ugyancsak

a helyen már csak 25 templom és iskola volt, de az újjáépítés után. A török időkkel mi ropant sokat veszítettünk kulturális téren, de azt, ami megvolt, azt a magyarok, a kivándorlók, hozták magukkal. Azután volt temető is, mert Szent István azt is rendelt, aztán hozták magukkal, ha az egész család kijött, a családi szentélyt. A templom, az iskola, a temető és a családi szentély Szent István létesítménye. Ha ő nem hozt volna át bennünket a pogányság sötétségéből a kereszténységbe, akkor ezekből egyik sincs és a családi szentély sincs meg. Ennek tehát egy nagy áttelepítése volt és egy új világot hoztunk mi ezekre a terekre. És tulajdonképpen New Yorktól idáig magyar szentek védelme alatt állnak a helyek a plébániatemplomokkal. Ez egy értékes valami, ez több mint egy évszázados létesítmény. Jó volna ezt mindenestre számon tartani és tudomására hozni állami hatóságoknak komoly tudományos kiműveléssel, de az egyházi hatóságoknál is, hogy mi létesítettük ezeket a templomokat és vannak kisebbségek, amelyek csak a magyarokba költöztek be. Mert a magyarok meggyengültek és ezután veszendőben vannak. Mert hiszen hazulról is hoztunk hibát, aztán itt is tanultunk hibákat,

T. Dombrády Dóra, Sera Istvánné, Ferenczy Zsuzsa és ifj. Szabó Zoltán a zászlóval.

különösen újabban, és azután a családi szentély is megromlott és ezért gyengül a magyarság. Persze vannak más olyan okok is, hogy pl. fejlődnek a városok és útban van a magyar katolikus templom, akkor az elvesz és azután hol sikerül megfelelő helyen újabb templomot állítani, hol meg nem sikerül. Voltak itt tragédiák is. Még tovább folytathatnám a vázlatnak a felállítását, de talán elég ennyi. Nem gondolnék én egy túl terjedelmes munkára, ennek a munkának magyar és angol nyelven kellene megjelenni és az iskolás gyerekeknek odaadhatnók a családban ennek a megismerését. Egy világ nyílnék ki előttük és egész más lesz a világ felfogása, mint most, aki csak itt lát gyárkéményt, meg templomtornyot, de nem tudja azoknak a gyökerét, hogy hogyan mint keletkeztek.

Gondolom, hogy lesznek, akik ambicionálják ezt a munkát és aztán ott volna még az, hogy hány kiemelkedő egyéniséget adott a magyarság itt Amerikában. Amikor a legutolsó nobeldíjas magyar megjelent az amerikai kormányzat egyik államtitkáránál, akkor az az államtitkár mondta neki, hogy nobeldíjas lett, érdekes, hogy a magyarok mennyire egyediek és egyéniek, milyen kiváló egyéneik vannak. Ez az államtitkár tudta, de a többi államtitkár nem biztos, hogy tudta ezt és jó volna, ha valamennyi államtitkár tudná, hogy a magyarság értéket hozott ide. Ezért volna fontos ennek az elkészítése.

BESZÉLGETÉS A HERCEGPRIMÁS UR ÉS NÁDAS JÁNOS KÖZÖTT

N: Engedje meg, hogy kedves közvetlenséggel mondjam: miért nem marad itt közöttünk? Ilyen motorra szüksége volna az itteni emigrációnak.

M: *Flát kérem, az úgy van, hogy nekem másutt is van dolgom, nemcsak itt.*

N: Tisztelettel jelentjük, dr. Somogyi Ferenc főtitkár úr most készítette el a pályázati kiírásokat, ti. 1976-ban 200 éves lesz Amerika és mi ki akarunk rukkolni, pontosan úgy, ahogy Eminenciád mondta: mit adott a magyarság Amerikának és mit veszített szegény Magyarország (hocsánat) velünk.

M: *Talán jobb volna azt kérdezni, mit veszítettünk mi Amerikával.*

N: Ugyanakkor egy beadványt adtunk a kormánynak, az etnik csoportnak, amelyben előterjesztést tettünk 2 iskolakönyvre, egyet az egész

fiataloknak, egyet a középkorúaknak, amely 3 részből állana: Magyarországról, mit értünk el itt eredményeket és a helybeli magyarság történetéről. Ezenkívül elhatároztuk, ha segítséget kapunk, feldolgozzuk a magyar temetőket. Az itt nyugvó értékes öreg-amerikás gazdasági menekült barátainknak emlékét, akik igazán mondható kis műveltséggel, de hatalmas nagy aranyzívvvel és bő anyagi áldozatkészséggel építettek, úgy, ahogy Eminenciád látja, mindenütt a templomokat, az iskolákat.

Eminenciás Uram, van egy emlékkönyvünk. Méltóztassék megengedni, hogy egy fejedelmi aláírást kérjünk. Sajnáljuk, hogy tegnap nem volt alkalmunk, és belém fojtódott az ünnepi beszéd Eminenciád távozásával.

M: *Kérem, olyan nagy volt a program ott is, hogy én még azt sem tudtam, hogy ki jönne utánam, csak útközben tudtam meg.*

N: Ennek a beszédnek egyetlen egy lényeges pontja volt: Eminenciád a mi lelki szellemi vezérünk, a magyarságnak odahaza meg idekinn a bíboros hercegprimása, Magyarország első embere, akinek a háta mögött mindig ott állunk.

M: *Áldásomat adom az Árpád Akadémiára, annak a működésére és a kedves megjelentekre kivétel nélkül, és az esetleg távollevő munkatársakra is áldásomat adom.*

MAGYAR SZABADSÁGHARCOSOK SZÖVETSÉGE,

A Magyar Szabadságharcos Szövetség Cleveland-i Szervezete nagy büszkességgel üdvözli hazánk nagy magyarját MINDSZENTY JÓZSEF bitorost, Magyarország kimagasló szabadságharcosát városunkban.

Számunkra nagy boldogságot jelent, hogy Eminenciás urunk eljött közénk, látogatásával megtisztelt bennünket és lehetőséget nyújtott arra, hogy meggyőződjünk arról, a sok megpróbáltatás, kínzás és megalázás után is változatlanul megmaradt hazájának, hitének bátor harcosa, mely minket hozzá-

segített ahhoz, hogy továbbiakban is lelkes szabadságharcosok legyünk.

Eminenciás urunk látogatásával Cleveland város szabadságharcosainak hitet, reményt és szeretetet hozott, mely kifejezhetetlen erőt nyújt hazánk szabadságáért folytatott harcunkhoz.

v. Nagy Kornél

Magyar Szabadságharcos Szövetség
Clevelandi Szervezet elnöke

AMERIKAI MAGYAR KATOLIKUS EGYESÜLET, CLEVELAND, OHIO

Az Amerikai Magyar Katolikus Egyesület a legöregebb és legnagyobb magyar katolikus testvéri szervezet az Egyesült Államokban. Ezelőtt 80 évvel Msgr. Böhm Károly alapította, aki szükségét látta egy ilyen szervezet megalakításának. Egymásnak támogatása és közös eszméink voltak azok, amik nagyra becsülést szereztek a Társaságnak.

Napjainkban mint jó keresztények csoportjához tartozik minden magyar katolikus és az együvértartozás a legnagyobb cél.

Az Amerikai Magyar Katolikus Egyesület viszatükrözi a magyar amerikai katolikusok életét, örzi eszméit, tényezőit és alapításait.

MAGYAR KLUB, CLEVELAND, OHIO

1924-ben néhány magyar származású orvos, ügyvéd tanár és mások szükségét látták egy nem politikai egyesületnek a megalapítását. Az egyesület célkitűzése: összefogni a magyar származású, tanult embereket, kiemelkedő egyéneket a magyar művészet, tudomány és zene ápolására Amerikában.

Az álom valóra vált. 1924-ben megalakult a Clevelandi Magyar Club.

Visszatekintve egy fél évszázadra a club működésére, látjuk, hogy az alapítók álma valóra vált.

A Magyar Club tagjai közül a polgári életben vezetők lettek, döntő befolyásuk volt a városi, megyei ügyekben. Bíráink, ügyvédeink, papjaink, orvosaink, íróink, mérnökeink, tanítóink, művészeink, zenészeink és üzletembereink mind megbecsült tagjai az amerikai közösségnek.

Mi, amerikai magyarok büszkén vagyunk a múltunkra, és több évszázados kultúránkra. A Magyar Club tagjai büszkességgel ápolják kulturális hagyományainkat és ősi szokásainkat.

NYUGATCLEVELANDI MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ,

NT. ELEK ÁRON, LEKIPÁSZTOR

1890 január elseje egyházunk alapításának történelmi kezdete. Ez a dátum ugyanakkor a clevelandi protestáns életnek a kezdete is. A West 32. utcai templom német református templom volt, ahová, hitbéli azonosság révén a helyi magyar bevándorlók járni kezdtek. Számuk szüntelenül növekedett, ugyannyira, hogy az ottani helyi egyház az egyházi felsőbb hatóságokkal egyetértően kihozatta Jurányi Gusztáv református lelkészt, aki elindította azt az áldásos munkát, amit szakadatlanul végzett ez a gyülekezet, azóta.

Dr. Csutoros Elek neve végzetesen összeforrott ezzel az egyházzal. Ő volt, aki Nt. Jurányit követte a szolgálatban. Ő azonban később az East Side-ra költözött, ahol ekkor már nagyobb tömegben élt a magyarság és ahol nagyobb szükség mutatkozott az ő szolgálatára és rendkívüli módon megáldott pásztori egyéniségére. A keleti és nyugati oldal ref. egyházainak testvéri kapcsolata ekkor kezdődött el és megmaradt testvéri kapcsolatban azóta is.

A West Side-i atyafiak 1907-ben érkezettek látták az időt saját egyháztelkük megvásárlására. Vettek is egy megfelelő telket, két házzal együtt a West 25-ös utca és a Monroe utca sarkán. Ebben az épületben tartották szolgálataikat egészen 1923-ig, amikor megvásárolhatták előző helységüket és visszaköltözhetek a 32. utcára. Ez a fordulat kétségtelenül döntő volt az egyház jövőjére nézve. Impozáns, szép templomban, megfelelő melléképületekkel együtt minden anyagi feltételét megadta a gyülekezet gyarapodásának. Dr. Csutoros Eleket Nt. Vasváry Ödön követte a szolgálatban. Ő alatta az egyház tovább gyarapodott és erősödött. Őt az Amerikai Magyar Református Egyesület hívta el egy még szélesebb körű szolgálatba. Őt Nt. Daróczy Mátyás Sharon-i lelkész követte, akinek közel harminc esztendősi lelkipásztorságának idejére esett a II. Világháború, az 56-os Szabadságharc, Kálvin-terem építése, templom-kibővítés és egy sereg egyéb gyülekezeti szolgálat.

Gyülekezetünk legújabb történelmének eseményei közé tartozik az újabb magyar bevándorlás ("DP" és "56") és ezek nyomában járó legifjabb amerikai magyarok lelki szükségletének kielégítése.

1963-óta Elek Áron, volt Fairport Harbor-i lelkész szolgálja a gyülekezetet. Amint múltak leletünk az esztendők, mindinkább tudatosul bennünk magyar református küldetésünk ebben az egyházban, aminek falai között több magyar szó, több magyar istentisztelet hangzott el, mint bármely templomban a Kárpátokon-kivülre került népünk szentélyében. Számos magyar egyházi és közületi csoport alakult egyházunk régi falai között, többek között a Kálvin Egyházkerület is. A látható eredményeken és felmutatható teljesítményeken túl a legnagyobb szolgálatot végezte ez az egyház is, és végzi mindezidáig szétszóródott népünk lelki egységének, magyari-öntudatának hűséges ápolásával.

Ennek a szolgálatnak betöltésére áldásos új inspirációt jelentett Mindszenty hercegprímás Urunknak személyes látogatása, akinek lelkesítő, szívből-fakadó, bátorító szavainak tanúi ennek a legrégebb amerikai magyar kálvinista templomnak falai és azok vagyunk mi is, akik őt meghatódott lélekkel fogadtuk és élő üzenetként vettük szavait, amivel bátorított bennünket is abban a szolgálatban, ami a szebb magyar jövő útját jelzi.

Elek Áron h. püspök fogadja a Prímást.

ELEK ÁRON ÜDVÖZLI A BÍBOROST:

Mint ennek a gyülekezetnek a lelkipásztora, mély megilletődéssel és kissé elszorult szívvel állok itt most ezen a délutánon. A gyülekezet életének és életében egy olyan látogatónak a jelenlétében, akiről mi azt mondjuk, hogy "áldott, aki jó az Úr nevében", hadd köszöntsem a szabad világ legöregebb magyar református gyülekezetéről, a clevelandi nyugatoldali magyar református egyház részéről, amely több, mint 80 esztendővel, Mindszenty József kardinális urat, Magyarország hercegprímá-

sát. Ennek a gyülekezetnek a vezetősége, össz-tag-sága és a clevelandi magyarságnak ezen a részen telepedett tagjai részéről hadd mondjak őszinte szívből Isten hozott-at neki. Egy nagyon rövid mű-rosunk van, amelynek keretében Fazekas István gondnokunk, utána egyik tagunk, Tasnádi Kovács György testvérük fogja üdvözölni a Hercegprímás urat. Utánuk pedig Daróczi József testvériünknek, a vasárnapi iskolánk vezetőjének a kisleánya, Zsuzsika fog átadni ennek a napnak az emlékére egy kis ajándékot a Hercegprímás urnak.

A HERCEGPRIMÁS ÚR BESZÉDE

Helyettes Püspök Úr, Kedves Magyarjaim!

Köszönöm a meleg fogadtalást, azon az úton, amelyen keresem az én magyarjaimat, hogy lássam életüket, lássam, minő gondolatok foglalkoztatják őket, és valami egységesítő irányt mutathassak nekik. Ami az én szerény személyemet illeti, Szent Pállal mondom: Isten kegyelméből vagyok, ami vagyok. Isten kegyelme nélkül semmi sem vagyok. És az evangélium azt mondja, hogy ha mindent

megtettünk, ami tőlünk telik, akkor is csak haszontalan szolgálknak nevezük magunkat. Hát így vallom én is ezt. Nagyon ügyeljünk arra, hogy hitben és hazaszeretelben legyünk állandóak. Ez a két összetevője kell, hogy legyen a mi magyarságunknak. Nagyon fontos, hogy az otthon elnyomottak, a 32%-os csonka területnek a népc. a belőle Trianonokban lehasítottak és mi itt az 5 világrészben egy egységes nemzetnek érezzük magunkat. Goromba szakadékokat nyitottak lel közöttünk, a három között, a goromba szakadékok ellenére is mi egységes nemzet akarunk lenni. Nagyon fontos az, hogy a magyarság ne veszítse el egyik helyen sem nemzet-tudatát. Mi voltunk ezer évig nemzet és akarunk lenni a második évezredben is nemzet. Bizunk abban, hogy Isten keze játszik a történelem orgonáján és nem az elkapott hatalmasságok, pillanatnyi szerencse-Jánosok viszik a világtörténelmet, hanem az Istennek a tervei érvényesülnek a mi szenvedéseinken keresztül is. Fontos az, hogy a keresztények tömörüljenek egyházközségeikbe, úgy a protestánsoknál, mint a katolikusoknál. Minden társadalmi osztály és minden időben kiérkezettek tömörüljenek az egyházközségekbe. Az egyházközségeknek kimondottan magyar arculata van és mennél inkább tömörülünk az egyházközségekbe, annál inkább számít a mi létünk itt. És erre az összetartásra szükség van, mert itt is vannak hátráltató tényezők. Nagyon fontos, hogy kulturális programokat is igyekezzünk megvalósítani, mert nehézségek vannak és ne hagyjuk elfeleíteni az

illetékeseknél, hogy az emberi jogokat ők is aláírták az Egyesült Nemzeteknél. És az Egyesült Nemzeteknek az emberi jogaiiban ott van a vallásszabadság is és minden népnek egyéni és családi és kulturális joga. Ezeket emlékeztessük és jó volna gondolni arra, hogy a mi értékes fiatalságunk — nem mindenkitől kívánom ezt, de az értékektől sürgetném és kívánám, — hogy lépjenek bele az itteni politikai életbe, a törvényhozásba igyekezzenek bejutni és ott, amellet, hogy tisztos állampolgárai és képviselői ennek az Egyesült Államoknak, ugyanakkor emlékeztessék a hatalmat arra, hogy minékünk életigényünk és függetlenség-igényünk van. És még mindig van egy hatalom, amely a békekötés aláírása után ott felejtette magát Magyarországon és a társuló hatalmak pedig elfelejtették megmondani, hogy a békekötéssel ki kellett vonulnia és már azóta az az indok is eltűnt, hogy Ausztriában is vannak megszálló seregeik, tehát összekötés kell Magyarországon és a békekötés ezt nem akadályozza meg. Feledékenyek a nagyhatalmak és mozdulatlan a megszálló hatalom. A mi fiainknak kell erre rámutatni, mert ők érzik a magyar sebet, nem az itteniek.

Aldásomat adom.

Farkas Gyuláné a leányával.

Daróczy Zsuzsa átadja a Ravasz László féle Bibliát.

NYUGATCLEVELANDI MAGYAR LUTHERÁNUS EGYHÁZ,

NT. JUHÁSZ IMRE, LELKIPÁSZTOR

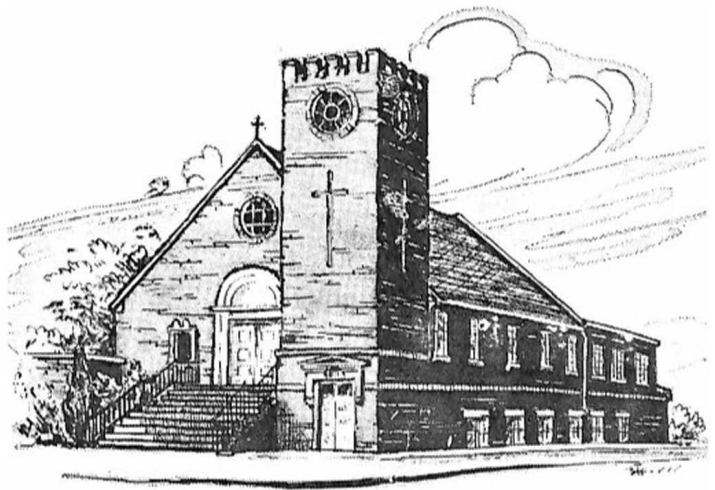
1936-ban a Szentlélek arra készítette a Cleveland nyugati részén élő magyar evangélikusokat, hogy keresztyén gyülekezetbe tömörüljenek, ahol Isten igéjét tisztán és igazán hirdetik és a szentségeket Krisztus rendelése szerint szolgáltatják ki.

Népünk és vezetőség hűségességét, valamint a gyülekezet kiegyensúlyozottságát mutatja, hogy az elmúlt csaknem négy évtized alatt napjainkig a gyülekezetet mindössze két lelkipásztor szolgálta és pedig 1955-ig Nt. Brachna Gábor, 1956-tól pedig Nt. Juhász Imre.

A gyülekezet gyarapodása magával hozta, hogy a W. 28 utcából átköltözött a W. 98 utca és Denison sarkára. Az új templom 1950-ben lett hivatalának átadva és 1956-ban egy egyháztársadalmi és iskolaépülettel bővült a nyugatoldali magyarság szolgálatára. Számos szervezet rendezi itt összejövetelét és otthont nyújt a legnagyobb magyar leány-cserkészcsapatnak.

Közösségünket megtisztelte látogatásával Mindszenty bíboros úr. Az ökumenikus lélek együttműködésével és szeretetével fogadtuk őt, megemlékezve

Orlas Lajos püspökünkről, aki mint Istennek hű szolgálója szintén üldözést és fogságot szenvedett hitéért a zsarnokságtól.

NT. JUHÁSZ IMRE FOGADJA A BIBOROST:

Isten hozta Eminenciádat közénk, a nyugatoldali magyar evangélikusok templomába. Örömnapp ez számunkra, amikor szeretettel és tisztelettel köszöntjük Jézus Krisztus hű szolgáját, a magyar igazság bátor harcosát. Tegnap, hősek vasárnapján az istentiszteleten megemlékeztünk azokról, akik ezeréves történelmünk folyamán életüket adták, hogy a nemzet éljen. Azért imádkoztunk, hogy hőseink áldozata nyomán a mi életünk is olyan legyen, amely nemzetünk megmaradását és jövőjét munkálja. Biboros Úr, a hit igazi hőse, aki apostoli lelkületével küzd az istentelenség sátáni erőivel és nemet mond minden zsarnokságra. Az ő bátor kiállása nagyon közel van a mi szívünkhöz, mert evangélikus egyházunk nagy püspöke, Ordas Lajos is megjárta a szenvedés és üldöztetés és bebörtönöztes útját. Ő is Istennek engedelmeskedett inkább, mint embereknek. Amikor Eminenciácl személyében a római katolikus egyház legmagasabb rangú képviselőjét köszöntjük az evangélikus templom oltára előtt, akkor igazi ökumené szellemében immár nem arra gondolunk, ami eddig talán elváltak között bennünket, hanem arra, ami eddig is összekötött és ezután is egyggyé tesz, meri hisz egyek vagyunk a mi közös Urunk, Jézus Krisztus szolgálatában és abban a küldetésünkben, hogy magyar népünket hozzá vezessük.

A HERCEGPRIMÁS ÚR BESZÉDE

Nagytiszteletű Lelkész Úr,
Kedves Magyarjaim.

Hálásan köszönöm azokat a meleg, szívből jövő szavakat, amelyeket nagytiszteletű Lelkész Úr hoztam intézni kegyes volt. Egyek vagyunk a kinyilatkoztatás hitében, egyek vagyunk a magyar hazának és az ezeréves magyar történelemnek a szeretetében. Nagyon fontos, hogy az állhatatosság és a hűség meglegyen bennünk és fontos az, hogy tömörüljünk az egyházközségekbe. Mert az egyházközség a legjobb kifejezője annak, hogy mi hitben és magyarságban tényezők vagyunk. Egyes politikai tényezők nemrégiben azt mondták, hogy kár, hogy idegenben a magyar vallások pusztára vallási alapon szervezkednek és nem politikai alapon. A politikai alapon nem könnyen találják meg az egységet az oda belépők, viszont nagyon sokféle tagozódik a magyarságnak a száma, vannak szélső jobbak, szélső balok és egyebek, de ha a hitben és a magyarságban hívjuk össze az embereket, abban előbb megtaláljuk egymást. Ezért fontos, hogy akik az egyházközségen kívül élnek, azokat is hívogassuk be egymásután. És amikor itt Amerikában és másutt mi tényezők akarunk lenni, akkor rá tudunk mutatni, hogy mekkora tábor áll mögöttünk. Ezért fontos katolikusoknál, protestánsoknál az egyházközségi minél erősebb tömörülés.

Aztán fontos dolog az is, hogy az értelmiség a magyarságban, de annak a legértékesebb része menjen be az itteni politikai életbe. Mert hogy ennyi ideig úgy vagyunk, ahogy vagyunk, ez egy hiányra mutat rá, és azok, akik bejutnak a magyarságnak a támogatásával, és hisszük, hogy másoknak is a támogatásával, egyéb kisebbségeknek és talán amerikaiaknak is, akik megértenek, azok meg tudják mutatni, hogy ők becsülettel dolgoznak a minket befogadó Egyesült Államoknak a tisztességes érdekeiért. De amellet hallatják a hangjukat arra is, hogy sok minden ígéret nem ment teljese-
désbe és legyenek sürgetők, akik a magyarság igazságaért és függetlenségéért való törekvést hangosan hirdetik a közélet forumán. Egyébként az a magyarság, mint ahogy meghirdettem New Yorkban, amely 5 tagozatból áll, csonka Magyarország, — 32%-a a történelmi Magyarországnak csak, — és a belőle lehasított többi 3 és félmillió magyarság, azután a számkivetett, száműzött, vagy menekülő magyarság az 5 világrészben, — ez egy nemzet. És ez az egység nekünk fontos, mi harcolunk minden lehető módon ezért a magyarságért.

Áldásomat adom az itt jelenlévőkre.

(A hercegprímás beszéde után.)

NT. JUHÁSZ: Biboros Úr, engedje meg, hogy átnyútsam egynegyed évszázados clevelandi eseménynek a mementóját. "Tiltakozó népgyűlés Clevelandban 1949-ben Mindszenty József Hercegprímás és Ordas Lajos evangélikus püspök ügyében, — a Biboros Úr látogatása alkalmával. Tisztelettel, szeretettel a nyugat-clevelandi evangélikus egyház. 1974.V.27.-én."

MINDSZENTY: Hálásan köszönöm.

Mrs. Mary Sanchez megáldása.

A MAGYAR CSERKÉSZET CLEVELANDBAN

A Magyar Cserkész Szövetség közel 65 éves múltja tekinthet vissza. Ennek a 65 évnek majdnem felét, 30 évet, az anyaországi kereteken kívül, külföldön élte le. Amíg otthon a cserkészet főfeladata a jellemnevelés, a természet szeretete és a gyakorlati ügyesség kifejlesztése volt, külföldre-szakadtságában profilkja megváltozott. A fentemlített hagyományos cserkészcélok mellett elsőrendű feladata lett a magyarság-nevelés és a magyar kultúrkincsek ápolása.

A második világháború befejezése után az ausztriai és németországi menekült-táborokban megalakult cserkészcsapatok már ennek a felismerésnek a jegyében kezdték meg munkájukat. A rövid idő alatt virágzásnak induló cserkészéletet az 1950 körül bekövetkezett kivándorlás sem tudta lelassítani. A Cserkész Szövetség központja "áttelepült" az Egyesült Államokba, s a kivándorlás hullémai Clevelandot is elérték.

Az első clevelandi "cserkészgyűlést" 1951 januárban Beodray Ferenc és Chászár Ede tartotta. Rövidesen hozzájuk csatlakozott Bedy Balázs és Olgay György, s a március végén megalakult "Tigris-örs" megtartotta első összejövetelét Borosdy Gyula-bá udvarában. Pünkösdkor Beodray Ferenc vezetésével 2 fiú és 1 rover örssel — elsőként Észak-Amerikában — megalakult a 12. Rákóczi Ferenc cserkészcsapat. Május végén Csűrös Mária megszervezte a leánycserkész rajt, Tóth András pedig a kiscserkészeket fogta egybe. Augusztusban már vezetői tábort is tarthattunk a chardonai amerikai cserkészparkban. Szeptemberben a megnövekedett létszámra való tekintettel az ideiglenes csapat ketté vált és megszületett az azóta is működő két fiúcserkészcsapat. A 14. Görgey Arthur cserkészcsapat első parancsnoka Berkes László, a 22. Bessenyei György cserkészcsapaté pedig Chászár Ede lett. Megalakult az első Szervező Testület is Borosdy Gyula, Bohánszky Viktor és Böcsay Zol-

tán vezetésével. Az 1952-es év elején megindult az önálló leánycserkész munka is a 34. Zrínyi Ilona leánycserkészcsapatban Dolesch Melinda parancsnoksága alatt, s az áprilisban városunkba látogató vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc főcserkész örömmel állapíthatta meg, hogy az "áttelepülés" sikerült, emigrációs cserkészletünk bebizonyította életképességét.

Aldozatos szülők és dedikált vezetők jóvoltából a következő években a clevelandi cserkészélet folyamatosan erősödött. Megalakult a 33. Szilágyi Erzsébet leánycserkészcsapat is Huszár Agnes vezetésével, majd Dietrich Dénes kezdeményezésével megkezdődött az azóta is megszakítás nélkül évenként megrendezésre kerülő cserkészbálak és cserkésznapok sorozata. Rövidesen létrejött a Cserkész Barátok Köre, amely 1958 március 15-e óta Ohio államban törvényesen bejegyzett adómentességet élvező jótékony célú egyesület, s mint ilyen, a négy clevelandi cserkészcsapat vagyonának birtokosa és őre. Mert elérkezett 1960-ban az a nap is, amikor a szorgos munka eredményeként megvehettük a várostól alig egy "órajárásnyira" fekvő cserkésztelepítést, Bedy Balázs Cs.B.K. elnök megfontolt vezetésének és gondos gazdálkodásának köszönhető, hogy ez a kedves, hangulatos terület számos szebbnél-szebb cserkészélmény és emlék születésének helye lett.

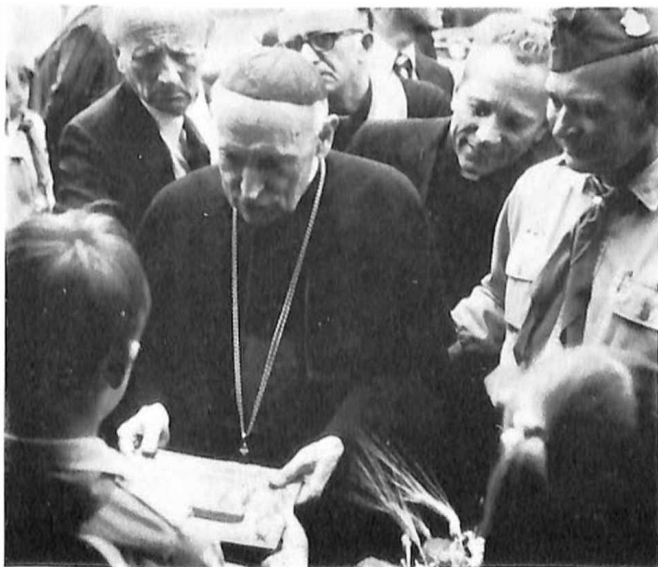
A clevelandi cserkészmunka közel negyedévszázada megszakítás nélkül folyik. A számtalan kirándulás, ünnepély és csapattábor, valamint az 1960-as, 1966-os és 1970-es szövetségi jubileumi táborok erőpróbái után cserkészletünk legnagyobb öröme és élménye néhai boldogemlékű Mindszenty József bíboros 1974 májusában megtartott főpásztori látogatása volt. A Szent János székesegyházban huszonegy év többezer magyar cserkészt képviselő négy csapatvezető tisztelettel hajolt meg a nagy mártír áldó keze előtt. S a sokszáz cserkészruhás lány és fiú örömmel tett mindenütt tanubizonyoságot

magyarságáról, érezve, hogy ezzel egy sokat szenvedett élet alkonyának néhány napját aranyozza be. Lelki fejedelmünk ma már nincs közöttünk. Látogatása és ittléte azonban örök emlék marad jövőbetekintő fiataljaink számára is.

Cserkészeink túlnyomó többsége már itt született. Magyarszármazású fiatalok, akik talán a szülők kívánságára vagy vezetőik példáját látva szeretnének lélekben és szellemiségben a magyarsághoz tartozni. A cserkészlet feladata ezt a kívánalmat a gyermekben ébren tartani, hogy amikor felnő, ne tagadja meg származását, hanem öntudatosan vallja azt. Bárhol is dolgozzék, bizonyítsa a világnak a magyar faj értékét, ősi kultúráját és adott esetben befolyásával, tehetségével, összeköttetésével segítse az otthon élő magyarságot.

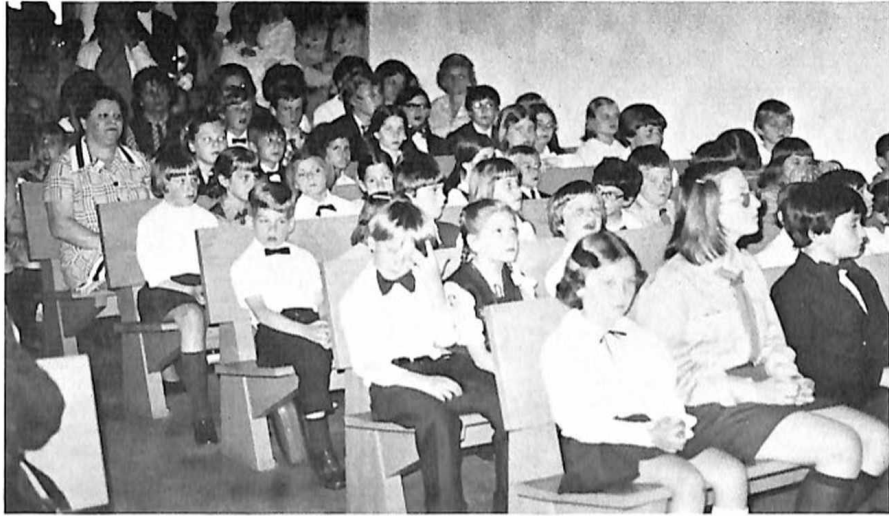
Teleki Pál mondása: "a cserkész kötelességet keres". Számunkra, külföldön, Clevelandban élő cserkészekre ez fokozottabban érvényes. Feladatunk a magyarszármazású fiatalokat megtanítani arra, hogy munkájukon, élethivatásukon kívül további kötelességeket keressenek: építsék azt a társadalmat, amelyben élnek és a magyar kultúra és hagyományok ápolása mellett tanítsák magyarra jövő generációikat. Ha akár csak egy nemzedékkel is meghosszabbítják a magyarság életét külföldön, apostoli hivatást teljesítettek ezzel.

A külföldön élő magyarság talán legjelentősebb fellegvára Cleveland. Közel százéves múltat tekinthet vissza. A Friedrich Ottóné, Thurner Klára, ifj. Falk Viktor és Simonyi Viktor vezetése alatt "jó munkát" végző 350 magyar cserkész köszönti a clevelandi magyar társadalomnak, hogy ennek a múltnak részese lehetett és egyben igéri, hogy mindent megtesz azért is, hogy a szebb magyar jövőnek szerény munkása, építője lehessen.

A Kelet-oldali cserkészek között.

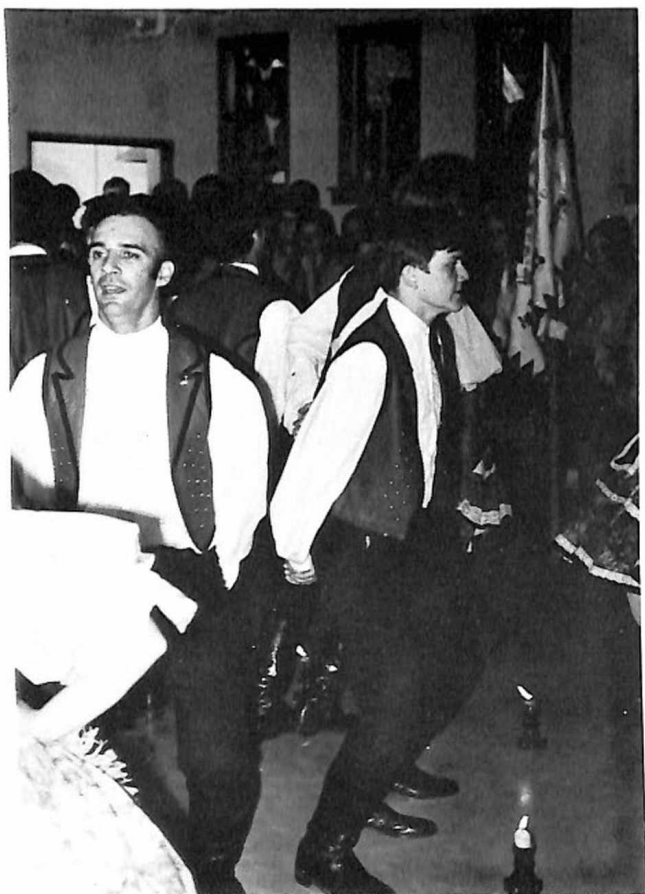

A Nyugat-oldali cserkészek és az Iskola.

PATRIA

Amerika földjén felfedezése óta élnek magyarok. Az Egyesült Államok területére is igen sokan jöttek új életet kezdeni, vagy legalább annyit szerezni maguknak ebben a végtelenül gazdag országban, amennyivel otthon új életet tudtak kezdeni. Nagyon sok magyar visszament, amikor elérte célját, de még több itt maradt Amerikában.

Ezek a magyarok eredményes életműveikkel, hitükkel, cselekményeikkel és kultúrájukkal beolvadtak Amerika mindennapi életébe.

Azok a magyarok, akik ebben a században vándoroltak ki, még ma is őrzik magyarságukat. A magyar egyesületek évente tovább erősödnek és komoly sikereket aratnak. Mindent elkövetnek, hogy magyar testvéreiknek, ahogyan tudnak, segítsenek mind itt Amerikában, mind világszerte.

Ennek az amerikai magyarságnak gyermekei pár évvel ezelőtt úgy látták, hogy számukra is eljött az idő a cselekvésre. Cleveland városában "Pátria" néven külön tömörültek.

A "Pátria" azért létesült, hogy segítségére legyen a magyarságnak nemcsak abban, hogy ősi kultúráját maga megtartsa, hanem abban is, hogy azt Amerika-szerte megismertesse s minél szélesebb körben terjessze.

Munkaköre nem korlátozódik szűk egyesületi keretek közé. Tagjai résztvesznek minden magyar megmozdulásban.

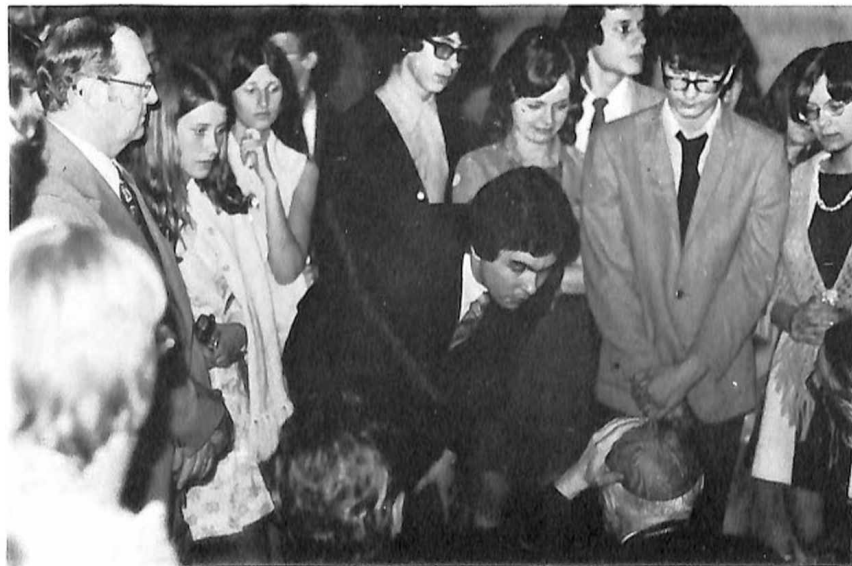
Politikával nem kíván foglalkozni, de mind városi, mind országos vonatkozásban szeretné megalapozni, majd kamatoztatni a politikai pártokkal kiépített személyi kapcsolatait, mert úgy érzi, hogy céljait csak akkor érheti el, ha politikai tényezőként is hallanak felőle.

A "Pátria" olyan módon akarja összehozni a magyarokat, hogy büszkéik lehessenek magyarságukra és egyúttal fel tudjanak sorakozni egymás kölcsönös támogatására. A "Pátria" nem annyira "egyesület", mint inkább kör, amelyben baráti együttműködéssel könnyebben és hamarabb megvalósíthatja magyar céljait, ugyanakkor megerősítheti tagjainak hitét önmagukban és magyarságukban.

Nem a mennyiségre, hanem a minőségre törekszik, de így is két éven belül több mint 70 taggal dicsekedhetik.

Jelmondata: *"Hűséggel mind halálig!"*

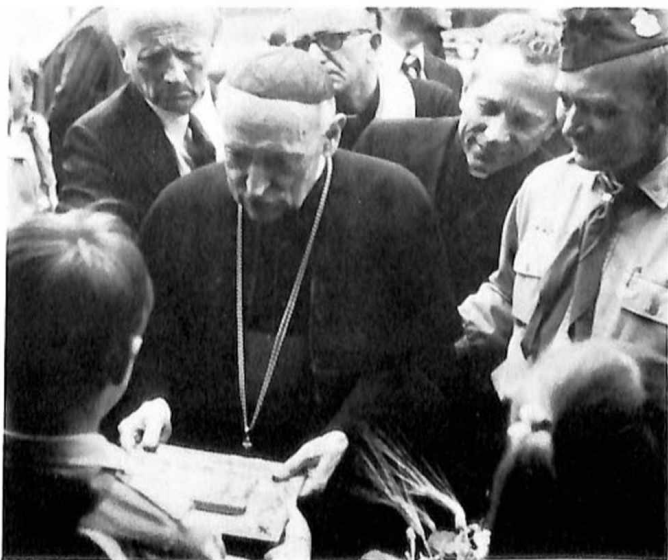

magyarságáról, érezve, hogy ezzel egy sokat szenvedett élet alkonyának néhány napját aranyozza be. Lelki fejedelmünk ma már nincs közöttünk. Látogatása és ittéléte azonban örök emlék marad jövőbetekintő fiataljaink számára is.

Cserkészeink túlnyomó többsége már itt született. Magyarszármazású fiatalok, akik talán a szülők kivánságára vagy vezetőik példáját látva szeretnének lélekben és szellemiségben a magyarsághoz tartozni. A cserkészlet feladata ezt a kívánalmat a gyermekben ébren tartani, hogy amikor felnő, ne tagadja meg származását, hanem öntudatosan vallja azt. Bárhol is dolgozzék, bizonyítsa a világnak a magyar faj értékét, ősi kultúráját és adott esetben befolyásával, tehetségével, összeköttetésével segítse az otthon élő magyarságot.

Teleki Pál mondása: "a cserkész kötelességet keres". Számunkra, külföldön, Clevelandban élő cserkészre ez fokozottabban érvényes. Feladatunk a magyarszármazású fiatalokat megtanítani arra, hogy munkájukon, élethivatásukon kívül további kötelességeket keressenek: építsék azt a társadalmat, amelyben élnek és a magyar kultúra és hagyományok ápolása mellett tanítsák magyarra jövő generációikat. Ha akár csak egy nemzedékkel is meghosszabbítják a magyarság életét külföldön, apostoli hivatást teljesítettek ezzel.

A külföldön élő magyarság talán legjelentősebb fellegvára Cleveland. Közel százéves múltat tekinthet vissza. A Friedrich Ottóné, Thurner Klára, ifj. Falk Viktor és Simonyi Viktor vezetése alatt "jó munkát" végző 350 magyar cserkész köszöni a clevelandi magyar társadalomnak, hogy ennek a múltnak részese lehetett és egyben igéri, hogy mindent megtesz azért is, hogy a szebb magyar jövőnek szerény munkása, építője lehessen.

A Kelet-oldali cserkészek között.

A cserkészek Regös Táncsoportja.

A cserkeszek Regös Tánccsoportja.

Prímás Atya a gyermekek között

A cserkészleányok köszöntője

PATRIA

Amerika földjén felfedezése óta élnek magyarok. Az Egyesült Államok területére is igen sokan jöttek új életet kezdeni, vagy legalább annyit szerezni maguknak ebben a végtelenül gazdag országban, amennyivel otthon új életet tudtak kezdeni. Nagyon sok magyar visszament, amikor elérte célját, de még több itt maradt Amerikában.

Ezek a magyarok eredményes életműveikkel, hitükkel, cselekményeikkel és kultúrájukkal belcolvadtak Amerika mindennapi életébe.

Azok a magyarok, akik ebben a században vándoroltak ki, még ma is őrzik magyarságukat. A magyar egyesületek évente tovább erősödnek és komoly sikereket aratnak. Mindent elkövetnek, hogy magyar testvéreiknek, ahogyan tudnak, segítsenek mind itt Amerikában, mind világszerte.

Ennek az amerikai magyarságnak gyermekei pár évvel ezelőtt úgy látták, hogy számukra is eljött az idő a cselekvésre. Cleveland városában "Patria" néven külön tömörültek.

A "Patria" azért létesült, hogy segítségére legyen a magyarságnak nemcsak abban, hogy ősi kultúráját maga megtartsa, hanem abban is, hogy azt Amerika-szerte megismertesse s minél szélesebb körben tarjassza.

Munkaköre nem korlátozódik szűk egyesületi keretek közé. Tagjai résztvesznek minden magyar megmozdulásban.

Politikával nem kíván foglalkozni, de mind városi, mind országos vonatkozásban szeretné megalapozni, majd kamatoztatni a politikai pártokkal kiépített személyi kapcsolatait, mert úgy érzi, hogy céljait csak akkor érheti el, ha politikai tényezőként is hallanak felőle.

A "Patria" olyan módon akarja összehozni a magyarokat, hogy büszkéek lehessenek magyarságukra és egyúttal fel tudjanak sorakozni egymás kölcsönös támogatására. A "Patria" nem annyira "egyesület", mint inkább kör, amelyben baráti együttműködéssel könnyebben és hamarabb megvalósíthatja magyar céljait, ugyanakkor megerősítheti tagjainak hitét önmagukban és magyarságukban.

Nem a mennyiségre, hanem a minőségre törekszik, de így is két éven belül több mint 70 taggal dicsekedhetik.

Jelmondata: "Hűséggel mindhalálíg!"

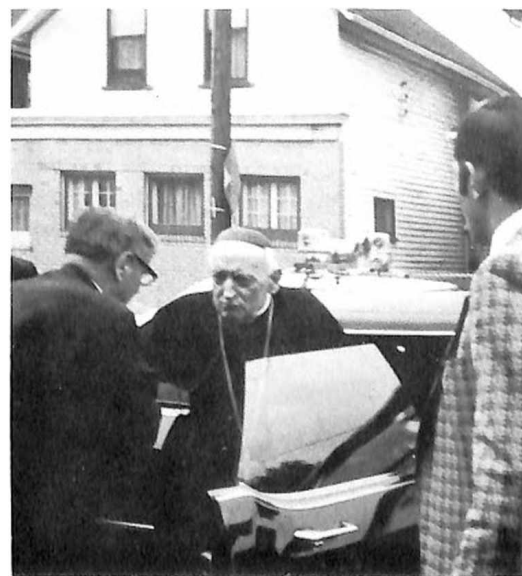
CLEVELAND, 1974. május 28

MINDSZENTY NYOMDA ÚJ GÉPEINEK MEGÁLDÁSA

A látogatás előtt rádióriport: Somogyi Ferenc dr. és Szabadkai Sándor.

Megérkezés a Kárpát Könyvkiadó Vállalathoz.

Az érkező Pármást dr. Kótai Zoltán, a Kárpát Könyvkiadó tulajdonosa fogadja.

KÓTAI ZOLTÁN:

Huszonhét esztendővel ezelőtt levelet kaptam Esztergomból. Magyarország érsek-prímása figyelmeztetett, hogy otthon a rendszer ellenőrzés alá vette a Szent István Társulatot és a maguk elvei szerint akarják azt irányítani. Szükségesnek tartja, hogy a külföldi magyarság vegye át ennek szerepét. Parancsnak tekintetem a kívánságot és teljesítettem. A mai napon bemutatathatom Eminenciádnak, hogy a talentumot, amit kaptam, nem rejtettem el, hanem kamatoztattam.

Németországban kezdtem el a munkát. Kiadtam azokat a könyveket, amik a menekült magyarságnak lelki, szellemi szükségei voltak: imakönyvek, szentírás, hittankönyvek, új és régi regények, verses kötetek, különféle szótárak, nyelvtanok, heti újság, az "Iránytű", a Tudakozó Iroda 65 kereső íve 2-2 ezer névvel.

A növekvő munka miatt Argentínában folytattam a könyvkiadást. Ezt az új vállalkozást elneveztem Kárpát Könyvkiadó vállalatnak. Kárpátnak neveztem el két okból: Ez jelenti nekünk Magyarország integritását, Szent István birodalmát, a Szentkorona országát, másrészt ez a természetes védőfal a keleti ellenség ellen. Ebben a szellemben akartam a könyvkiadást folytatni.

1959 januárjában áttelepültem Északamerikába. 1963-ban kezdetleges eszközökkel sikerült nyomdát létesíteni és 1965-ben egy halódó, baloldali lapot vettem át és abból Cleveland egyedüli keresztény magyar heti lapját alkottam meg.

1970 októberében költöztem át a mai nyomdahelyiségbe. 1973 márciusában vettem át a Detroiti Magyar Ujságot. Több, mint 300 magyar könyvet adtam ki 27 év alatt. Nem dicsekvésemből számolok be erről, mert a dicsőség mindig az Istené. Nekem csak a hála szava jut azért, hogy Isten alkotó eszköze lehettem.

Ketteler Vilmos, mainzi püspök, a németek Prohászka-ja mondta, hogy Szent Pál, ha ma élne, újságíró lenne. Ezt az elvet vallotta a zalaegerszegi apátúr, amikor Zalában napilapot adott ki, hogy a krisztusi elveknek nagyobb ereje legyen. Buenos Airesben Copello bíboros érsek urat is ezzel az érveléssel győztem meg, hogy engedélyt adjon a sajtóapostolkodásra, felmutatva a Mindszenty bíboros úr levelét: Szent Pál sátrát készítette. —

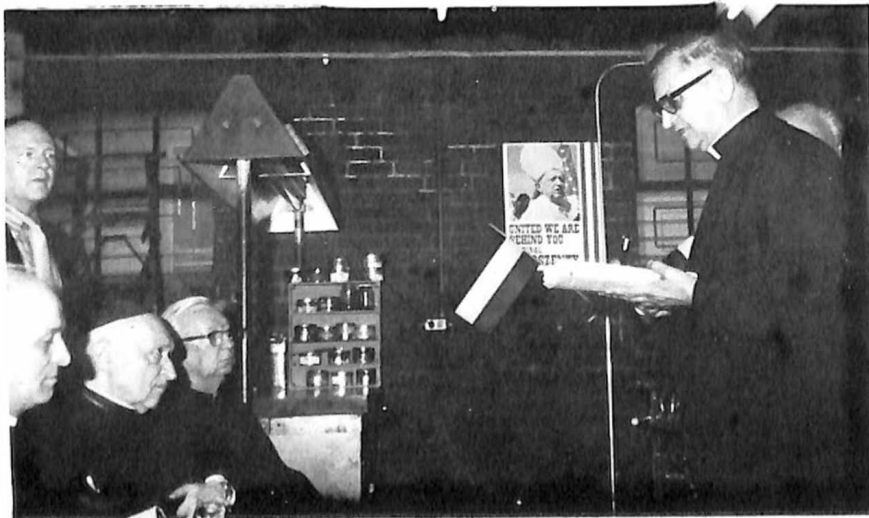
ami spanyol nyelven "carpa"-t jelent. — engedje meg, hogy én a magyarok számára "Kárpát"-ot készíthessek.

Ugyancsak Szent Pál mondta azt is: "Ha dicsekednem kell, szenvedéseimmel dicsekszem." — én is kétszer szenvedtem hajótörést, és gyakran voltam veszélyben a rossz testvérek között . . .

A harmadik újrakezdésem eredménye a mostani nyomdám és annak két új gépe, amelynek megáldására kérném fel Eminenciádat. Egyben azt is kérném, hogy ne csak a lélek nélküli gépeket áldja meg, hanem az áldozatos lelkű munkatársaimat, akik itt segítenek a sajtóapostolkodásban.

Tegnap a Szent Imre templomban egy percre megszűnt a villanyszolgáltatás és hirtelen sötétség borult az ünnepi hangulatra, a pap szava hallatlanná vált és aggodás fogta el a lelkeket. Ilyen — külsőleg nem látható — lelki áram kering körülöttünk, a Szent Lélek Isten nagy ajándéka: a kegyelem, amely világossá teszi lelkünket, a szavunk messzehangzó lesz és megértik az emberek. Kérem Eminenciádat, emlékezzék meg imáiban rólunk, hogy a magyar katolicizmusért minél többet tehesünk.

A Szent István Társulat nyomdáját Stephaneumnak nevezték. Nagyon kérem Eminenciádat, hogy a Kárpát Könyvkiadó Vállalat nyomdáját Mindszenty nyomdának nevezhessük, hogy ez a név emlékeztessen bennünket Eminenciára és olyan legyen munkánk, az Isten gondolata szerint: — Isten dicsőségére és Bíboros urunk örömére szolgáljon.

Kótai Zoltán dr. a beszámolóját tartja. A primás mellett ülnek: Ft. Kárpi Ferenc és Msgr. Szabó János pápai protonotárius.

A 27 ÉV MUNKÁJÁNAK BEMUTATÁSA

A könyvek és folyóiratok bemutatása.

"Köszönöm a hitből fakadó munkát"

SZÜZ MÁRIA ÉS SZENT JÓZSEF OTTHONBAN (Chagrin Falls, Ohio)

Kedves Katolikus és Keresztény Hallgatóim!

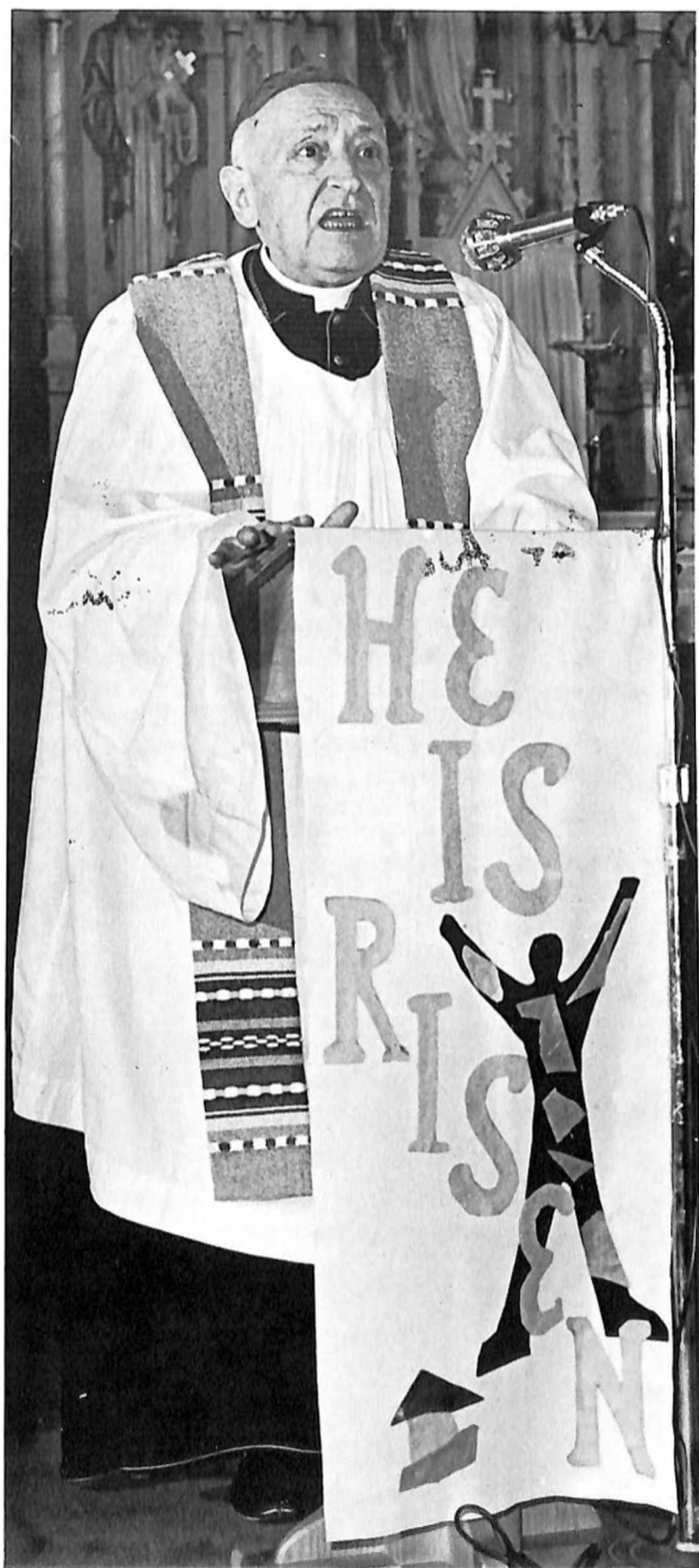
Örülök, hogy itt vagyok a Szűz Mária és Szent József Otthonban. Látogatni nemcsak fiatalokat jöttem ide Amerikába, hanem a becsületben és tisztességben megöregedettek is. Magyarokat és a magyarokon kívül az összes itt élő keresztényeket is.

Aldásomat adom a magyarokra és áldásomat adom az összes itt lévő keresztényre is.

Kérem, használják fel a lehetőséget, hogy itt ebben az otthonban vannak és készüljenek odaát, a Szentlélekkel, Szűz Máriával való találkozásra, a boldog örökkévalóságra.

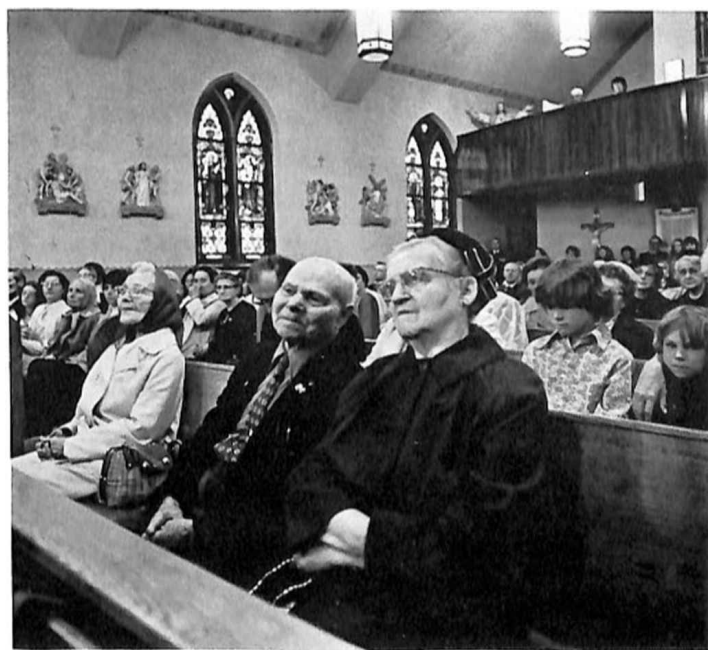

LORAIN, 1974. május 29

JÉZUS SZIVE EGYHÁZ ELYRIA, OHIO

Lorainba érkezése előtt a Biboros Úr felkereste a kihalófélben levő magyar egyházközséget Elyriában és a Titkár által bemutatott szentmise keretében szentbeszédet mondott az egybegyűlteknek.

SZENT LÁSZLÓ EGYHÁZKÖZSÉG, LORAIN, OHIO

Lorain déli részén találunk egy különös magyar templomot. Különös, mert az építmény öntött cementből van, amit a hívek maguk készítettek. A padlózatát egyszerű magyar emberek készítették, kik Isten házát nagyon széppé akarták tenni. Bizánci-román stílusban épült templom mása a Battyánban (Magyarország) lévő templomnak, magyaros motívumokkal díszítve. Egy érdekes képet találunk a templomban, mely a Mezőkövesd-i úrnapi körmenetet művésziesen ábrázolja. Itt van a Msgr. Köller Hallban az U.S.A. egyetlen magyar népművészeti múzeuma, ami a nemzeti múltunkhoz való végtelen ragaszkodás és szeretet megnyilvánulását látjuk a másod és harmad generációs lezármazottaknál.

Néhány szó az Egyházközség történetéből. 1900-tól a Szent István király plébánia végezte a lelki gondozást Msgr. Böhm Károly és más papok a Cleveland-i Szent Erzsébet templomtól.

1904-ben Ft. Szabó Károly lett a püspöktől ki nevezve a magyarok lelkigondozására.

1905-ben Msgr. Böhm és Msgr. Gallina Vilmos jelölték ki a templom helyét és ettől az időtől kezdve lett hivatalosan is Szent László a templom védőszentje.

1911-1914 között a következő papok működtek az Egyházközségnél: Egner Emil, Soltész István és Liktör András.

Msgr. Köller András 1914-1927-ig pasztorált. Tanított és ő építette az iskolát, zárdát és lelkészlakot.

1927-ben Rickert Ernő vette át a pasztorálást.

Isteni működése alatt a templom és környékét díszítette annyira, hogy más magyar templomoknak is például szolgált. A gazdasági válság idején eredménnyel törlesztette a fennálló adóságot és folytatta a szépítési munkálatokat. Tevékeny írói munkásságot fejtett ki a "Magyarok Vasárnapja" és a "Lorain Catholic Bulletin" kiadásában. Egy kiváló magyar volt.

Különböző időben káplánok voltak: Unger József Péter, Koczán Boldizsár, Viglás Gyula, Franko Ede, Ferencz György, Kárpi Ferenc, Denka Ferenc, Magyar József, Olejnyik György, dr. Záhorszky Gyula és Demetzky Sándor. Mindnyájan gazdagították az Egyházközséget és ezért köszönettel tartozunk nekik.

1947-ben Ft. Demkó Zoltán kiváló teológus, nyelvész lett a plébános. A hívek segítségével a tartozások ki lettek fizetve. Az ő missziós tevékenysége kiterjed a spanyol nyelvű katolikus hívőkre is, kiknek nyelvét megtanulta.

1968-ban Ft. Demkó nyugalomba vonult. Utóda, Ft. Demetzky Sándor lett, aki mint segédlelkész 1966-ban jött a Szent László Egyházközséghez.

Az elmúlt években épült és nyílt meg az "Our Lady of the Cape" kegyhely és a Magyar Népművészeti Múzeum.

Az iskola az Isteni Megváltó Nővérek vezetésével működik és egyénekenkénti tanítást végez. Sokan meglátogatják az iskolát, hogy a módszert tanulmányozzák.

Szerettel meghívunk mindenkit, hogy látogassa meg a mi "különös" templomunkat.

SZENT MIHÁLY G.KAT. EGYHÁZKÖZSÉG, LORAIN, OHIO

Szent Mihály bizánci szertartású katolikus egyházközséget 1903-ban a Magyarországból kivándorolt magyarok alapították. Lorainban letelepedettek Ung, Ugocsa, bereg, szatmár megyéből valók. Letelepedésük 1880-as években kezdődött. Számbeli gyarapodásuk következtében elhatározták, hogy egyházközséget alapítanak és templomot építenek.

Clevelandban élő Ft. Matyaczko bátorítása és segítségével sikerült elérni 1903-ban egyházközségük elismertetését. 1904-ben felépül a templom (E. 29th St.—Wood Ave.) és felszenteltetett. A plébánialak 1908-ban épült.

A templom és a plébánia adta a biztosítékot a kis közösségnek az Újvilágban, hogy hitben és nemzeti hagyományainak ápolásában éljen.

1944-ben Ft. Petrick István ideje alatt a templom teljesen át lett építve. A külső fa-rész téglaszerű anyaggal lett borítva, a belseje pedig művészién ki lett festve és díszítve; a régi paplak helyére pedig új épült.

Úgy látszik, hogy ezzel nagy külső változással az egyházközség élete biztosítva van. A fiatalabb generáció a külvárosokba kezd húzódni és ez ismét gondba ejti a vezetőséget.

1961-ben Ft. Skinta István O.S.B.M. atya lesz az új plébános. Ő világosan látta a helyzetet, hogy a jelenlegi helyen nem tartható fenn. Az egyház-

község. Ezért vezetésével egy bizottság alakult, hogy új, megfelelő helyet keressen az átköltözésre. Szorgalmas körültekintéssel a Meisted Rd. és Reeves Ave. sarkán azt meg is találták, melynek megvételét az egyház tagjai jóváhagyták.

Tervező és gyűjtő bizottság alakult.

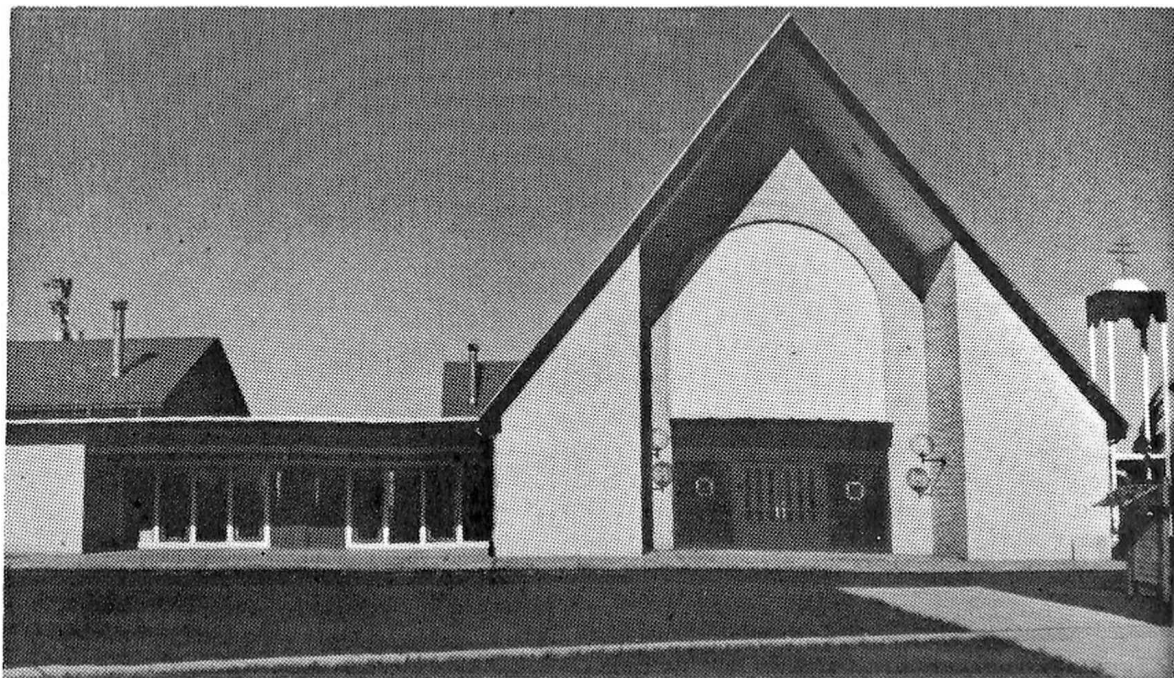
Ft. Skinta 1966-ban elhagyja Loraint, utóda Ft. Rakaczky Bazi! O.S.B.M. atya lesz, aki előde terveit és annak kivitelezését folytatja.

Unger Vilmos építész terve lett elfogadva a templom és a mellék épületek felépítésére. A városi építészeti hivatal jóváhagyásával. Ezután megindult az építkezési alap előteremtése.

1969-ben Ft. Németh Imre lett kinevezve Mihály J. Emil parmai püspök által plébánossá. Folytatta elődei tervét és 1970 május 18-án megkezdődött az építkezés. 1971 szeptember 19-én a templom és a hozzátartozó épületeket megszentelték és hivatásuknak átadták.

1972 januárjában Ft. Paytós Bertalan, S.A. atya veszi át az egyházközség vezetését.

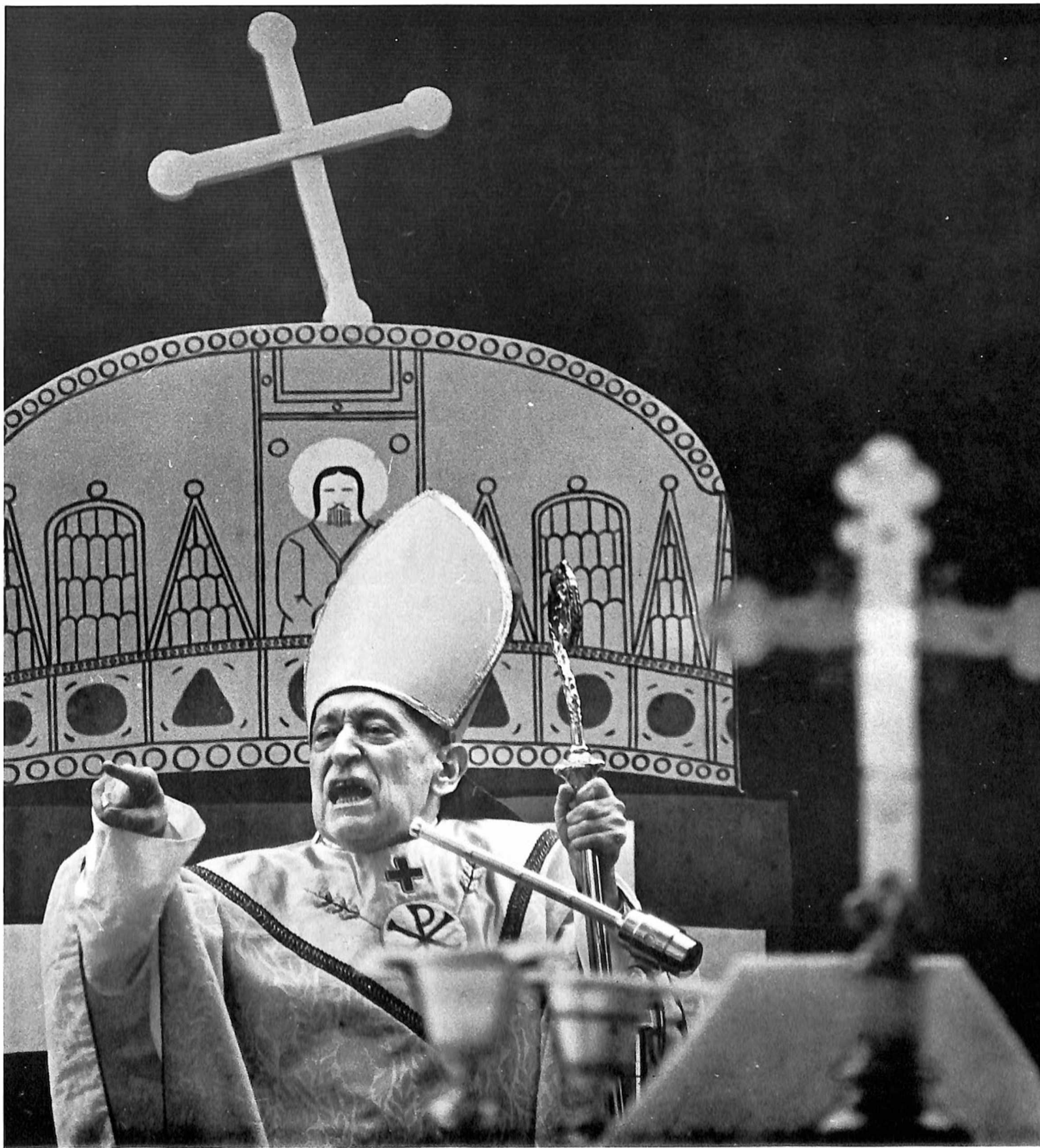
Mihály J. Emil püspök úr 1973 november 18-án meglátogatta a közösséget és ez alkalommal Huszti Mihály és feleségének fiát Huszti Mihályt az egyházi rend alacsonyabb rendjébe felvette. Ő az első papnövendék az egyházközségünkben. A jó Isten segítse, hogy 1976-ban pappá szenteljük.

Szentmise a Szent László templom melletti térségben.

Szentmise a Szent László templom melletti térségben.
Prímás Demeczky Sándor plébános és Mészáros Tibor dr.
titkár között.

Az egyházközség népművészeti múzeumának
megtekintése.

A vendégek könyv aláírása.

A Szent László Iskola növendékeinek bemutatója.

Dr. Demkó Zoltán, nyugalmazott plébános
meglátogatása

Mindszenty játszótér megáldása

BARBERTON, 1974. május 30

SZENTHÁROMSÁG EGYHÁZKÖZSÉG, BARBERTON, OHIO

Barberton vidékén a századforduló körül kezdett a magyarság letelepedni. Az első magyar család 1900-ban jött Barbertonba: Szemán János és neje. Őket gyors egymásutánban követte más magyar család.

Az első magyarok földmiveléssel próbálkoztak, de amikor megnyílt az első nagyobb ipari vállalat, a gyufagyár, sokan ott nyertek állást.

A barbertoni magyarok száma gyorsan szaporodott. A szaporodással felmerült a szervezkedés gondolata és szükségessége. A szervezkedési munkának első gyümölcse a "Szent Erzsébet Betegsegélyző Egylet" volt 1907-ben. Ezt követte hamarosan a "Szent István Egylet" 1909-ben, mely később az "Amerikai Magyar Katolikus Egylet"-be olvadt. Egy évre rá már három segélyegylet állt a magyarok szolgálatára, mivel 1910-ben megszervezték a "Szent József Egylet" is.

A barbertoni magyarok nagytöbbsége római katolikus vallású volt; hamarosan gondolni kellett a megszervezett egyházközségi életre is. A "Szent József Egylet" valójában már egyházközségi szervezet volt. A nyáj tehát együtt volt, csak a lelkipásztor hiányzott. Már templomot is vettek 1911 januárjában. Nagy volt az igény lelkipásztor után, hogy megkezdhessék a rendszeres templomi szolgálatot.

Az első ideiglenes lelkipásztor Föt. Szilágyi

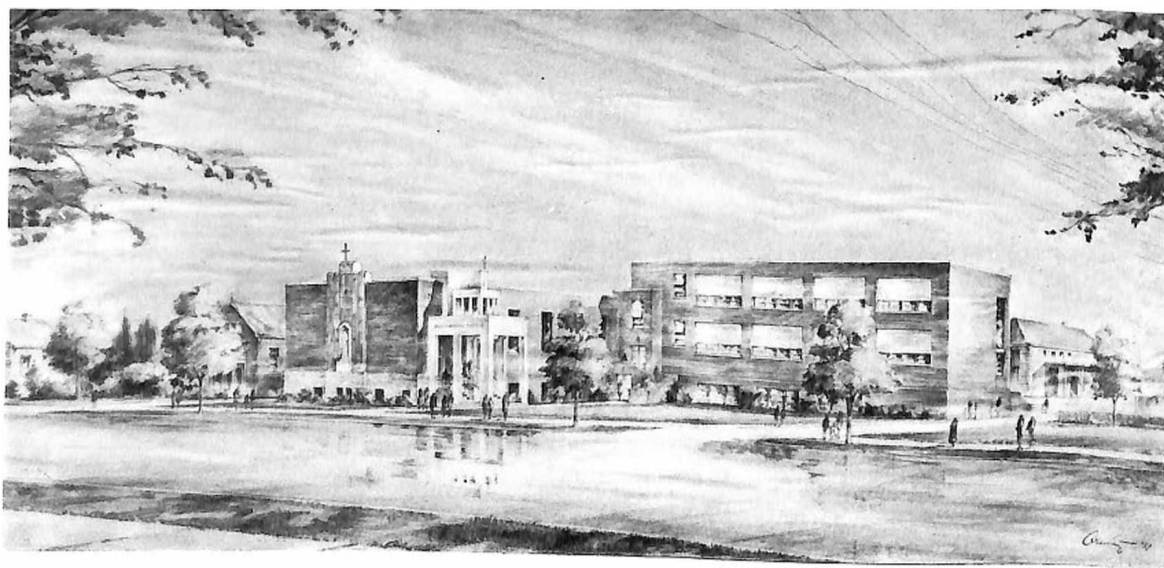
Oszkár volt, aki Clevelandból járt ki időközönként szentmisét szolgálni a hívek számára. Utána Föt. Egner Emil, fairporti plébános járt át Barbertonba misézni és az egyházközségi gyűléseket levezetni. 1914-ig. Tulajdonképpen ebben az esztendőben lett az egyházközség hivatalosan is felállítva.

1915-ben állandóbb lett a lelkipásztori szolgálat. Föt. Solymos Oszkár, akroni magyar plébános elvállalja Barbertont is és rendszeresebb lesz az istentisztelet. De ő is csak fele idejét tudja a barbertoniak gondozására fordítani. Utána a helybeli görög katolikus lelkész, Föt. Popovich Péter szolgálta a híveket, de neki is meg kellett osztania idejét a saját és a magyar egyházközség között.

Végre 1920-ban helyben lakó lett a plébános Föt. Dénes Ferenc személyében. Ám ő is csak egy pár évig maradt, mivel személyi ügyei miatt visszatért Magyarországra.

1922-ben ismét az akroni magyar plébános vállalta el a barbertoni hívek gondozását, de akkor már Föt. Pupinszky Nándor volt az akroni plébános. Őt követte Föt. Tóth József ferencrendi atya rövid ideig.

Végre 1924-ben az erdélyi ferences atyák vették át a plébániát a clevelandi püspök megbízása alapján. A püspök úr Erdélyből kért magyar papot és amikor Föt. Biró Lőrinc atya megérkezett, őt nevezte ki a barbertoni Szent Háromság egyházközség

plébánosává. Lőrinc atya három évig vezette a plébániát. Az ő áldásos működésének eredménye a plébánia megerősödése. A hitélet fellendítésére Lőrinc atya megszervezte az egyházközségi egyleteket, a kis templomot megszüpítette. Valójában őt tekintik az egyházközség igazi megalapítójának.

Bíró atya 1927-ben South Bend, Indiánába távozott, de mielőtt elhagyta volna Barbertont, gondoskodott róla, hogy a hívek jó plébánost kapjanak. egy másik erdélyi ferences, Főt. Kovács Athanáz atya személyében.

Kovács atya nagy buzgalommal folytatta Főt. Bíró munkáját. Első feladatának tekintette új templom építését, mivel a kis fatemplom már nem tudta befogadni az időközben megszorodott híveket. Birtokot vásároltak a Wooster Road északi szakaszán és 1952-ben megtartották az új templom és iskola első kapavágo ünnepélyét. A következő év március 15-re már készen állott az egyházközségi nagyterem, melyet a márciusi nagy szabadságharc megünneplésével avattak fel. Nemsokára ezután a templom alag-része is elkészült, úgy hogy még azon év Feketevasárnapján megtarthatták az első szentmisét. Ettől kezdve egészen 1958-ig ez

volt az ideiglenes templom. Az egész épülettömböt 1935 május 30-án szentelte fel ünnepélyesen McFaddan, clevelandi segédpüspök.

Kovács atya 1952. december 28-án bekövetkezett haláláig volt lelki atya a plébániának. Tőle Főt. Dengl Miklós, szintén erdélyi ferences atya vette át a lelki munkát. Miklós atya főfeladatának a templom és iskola felépítését tartotta. Erre 1958-ban sor is került, és 1959-ben már kész is volt az új templom, és megnyílt az iskola egyelőre négy kettős osztállyal és ovodával. A tanerőt az Isteni Megváltó Leányai rend nővérei képezték, egy világi tanítóval.

A növendékek számának rohamos szaporodása szükségessé tette az iskola kibővítését. Dengl atya be is indította a négy új tanterem építését, de a befejezés már utodjára, Főt. Vitéz Baánra hárult. Baán atya szintén ferences, aki a 1956-os Szabadságharcokban vezető szerepet vitt Budapesten. Baán atya az iskola kibővítésén kívül, új zárdát is épített a Nővérek számára. Kilenc évi eredményes munkája után Főt. Mészáros György vette át tőle a plébánia vezetését 1975- őszi. György atya ferences elődjei szellemében folytatja a Szentháromság Hitközség további fejlesztését.

HERCEGPRIMÁS ÚR BESZÉDE:

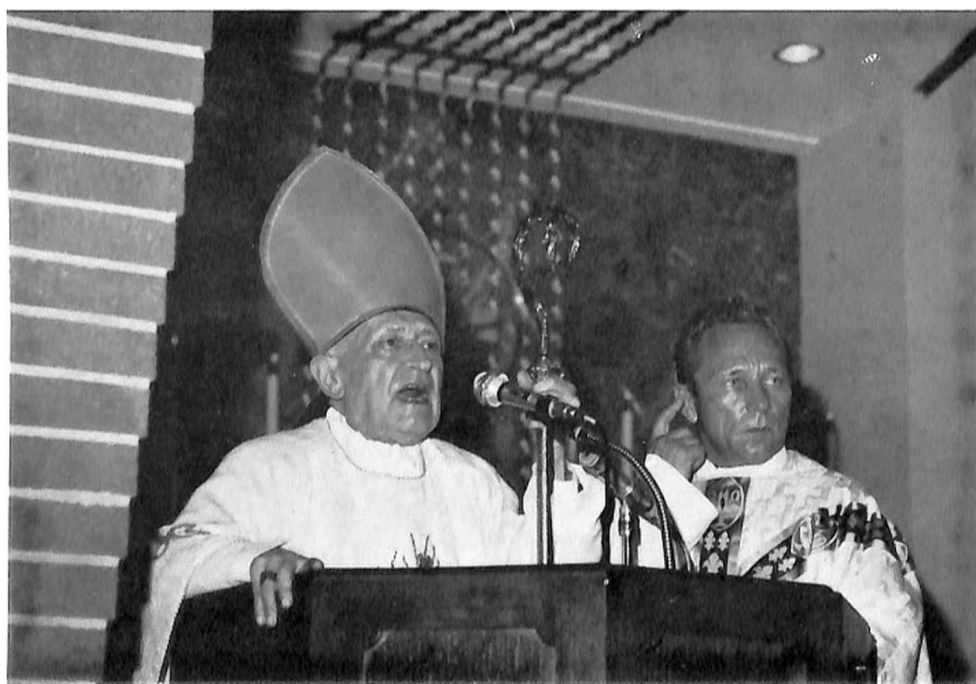
A teljes és örök Szentháromságnak itteni védettjei, kedves magyar véreim!

Három héttel ezelőtt indultam el erre az útra. New Yorktól tihozzatokig mindenütt találtam az első magyar kivándorlókat, a XIX. század közepétől kezdve a magyar szentek védelme alatt álló plébániai közösségeket, de nemcsak a magyar szentekről neveztek el a ti elődeitek, az első kivándorlók a nagy számban felállított templomokat és plébániákat, hanem a kinyilatkoztatásnak a szent titkairól is elneveztek egyes helyeket. Ilyen a ti plébániátok a teljes és örök Szentháromságról elnevezve ez a terület és a hívőknek ez a közössége és ti valamennyien ennek a Szentháromságnak a hívői, pártfogoltjai vagytok és az ő védelme alatt álltok. Meg vagytok keresztelve az Atyának és a Fiúnak és a Szentlélek Istennek nevében, úgy, hogy ti a fundamentumon éltek itt és ezt a fundamentumot hittel és tudással jól kell ismernetek.

A XVIII. századtól, amikor a török már pusztulóban volt otthon, legyőzve, megkezdődött az országnak otthon az újjáépítése. Ez egy rendkívül nagy feladat volt négy és fél század török ideje után. Maga a magyar történelem sem foglalozik kellően ezzel az újjáépítéssel. És akkor ráterelődött a hívők figyelme a teljes Szentháromságra, mert a közép- és újkor közötti időben léptek fel Szentháromság-tagadók is Európa földjén és ezért, erre

való visszahatásképpen, mivel a kereszténységnek az élő lényege függ a Szentháromságban való hit-től, azért a Szentháromságnak a tisztelete, imádása nagyot emelkedett és azért vannak a magyar városokban mindenütt a Szentháromságnak a szobrai, mert a hívőknek a szeme elé állította az Egyház a Szentháromságot.

Ebben az időben minden plébániában megalakították a Szentháromságtársulatot. Kicsi falusi plébániákon, nagy városi közületekben. Minden egyes hívő belépett, minden egyes családtag is, aki a plébániának tagja volt, az azért egyszersmind tag lett, s nézzétek, különös: évente 3 krajcárt fizetett tagdíjat minden egyes tagja a Szentháromság társulatnak, ne gondoljátok, hogy ez egy kicsi dolog volt. Ebben az időben a krajcár nagy érték volt még. Azután jöttek a pénzromlások, utána már a forintok is gyakran nem értek annyit, mint akkor a krajcárok. És évente befizettek ezt egy külön perselybe. Az év végén összegyűltek a Szentháromság társulat tagjai, összegezték azt, amit a hívek összeadtak, és azután a plébánia elnöke alatt megalapították, hogy mire fordítsák. Hát különös dolog, hogy mire adták ők: a 3 krajcárokat összetették, mivel egy plébánián nem lehetett vele célt érni, ha az kicsi volt, ezért több plébániát egyesítettek összeg szerint és az egyetlen plébánia, amely megoldotta a feladatot, az magában maradt. Ebből az

összeből új esztendő után az illető területről kiválasztották a 3 legerkölcösebb, de legszegényebb leányt és férjhez adták, mert a házasság szentségi állapota tiszteletben állott, mint ahogy a Szentháromságot is tiszteletben tartották és a legszegényebbeket hozzásegítették a házassághoz. Kikeresték a kicsi vagy nagyobb területen a 3 legszegényebb, de legtehetségesebb tanulót, ezeket vitték városi iskolákba és így emelték meg nemcsak a középosztályból, de a jobbgyságból is a tehetségeknek érvényesülését.

Egyes történészek leszólják a XVIII. századot, hogy az nem volt eléggé hazafias, azután a néppel sem törődtek. Sok tekintetben a XX. század nem állt ott a társadalmi kérdés terén, mint ahogy a XVIII. században Magyarországon állott. És így ez a terület építette meg az újjáépült Magyarországot, amelynek a munkája párját ritkítja más népek életében, de a magyar nemzet életében is. Hát tudjátok azt, hogy Zala megyében 78 plébánia volt az Anjouk idejében a török előtt. Mikor elvonult a török pusztulás, 3 országrész pusztulása, akkor felépítettek nagy küzdelmek árán 25 új plébániát. A 25 plébánia aztán idővel felemelkedett 18-cal és megindult a hitélet. És azután a szegény tanulóknak, a tehetségeseknek a felemelése a nemzeti érdek, a szegény, de erkölcsös leányoknak a megmentése és felemelése — az is nemzeti érdek. És amit tett az őskereszténység idejében Szent Miklós a veszedelembé jutott lányok körül, a XVIII. századi Magyarország ugyanezt tette meg. Nézzétek, a Szentháromság programjában benne van a kereszténység, benne vannak a szentségek és benne van a társadalmi kérdés is, a XVIII. század felfogása szerint. És gondolnak az elesettekre, gondolnak a szegényekre. És méltó a Szentháromság társulatnak a nevezetéhez.

Hát hogy vagytok ti, a Szentháromságnak itteni hívei és védettjei. Először is a ti anyakönyveteket is, mert ez már nekem régi szokásom. Akarom ismerni annak a plébániának az arcát, amelyikben szószóckra lépek. Onnét tudtam meg, hogy 687 híve van ennek a barbertoni plébániának, a Szentháromság-plébániának, tehát ezren alúl van a hívek száma. És később, 1956-ban az akkor levált szabadságharcnak a harcosai jöttek ide és megemelték a számot a hívők körében. Ebben az időben szépen működött plébánia, templom, iskola, egyéb intéz-

mények, gondos volt a kivándorló elődök között a hívek kezelése.

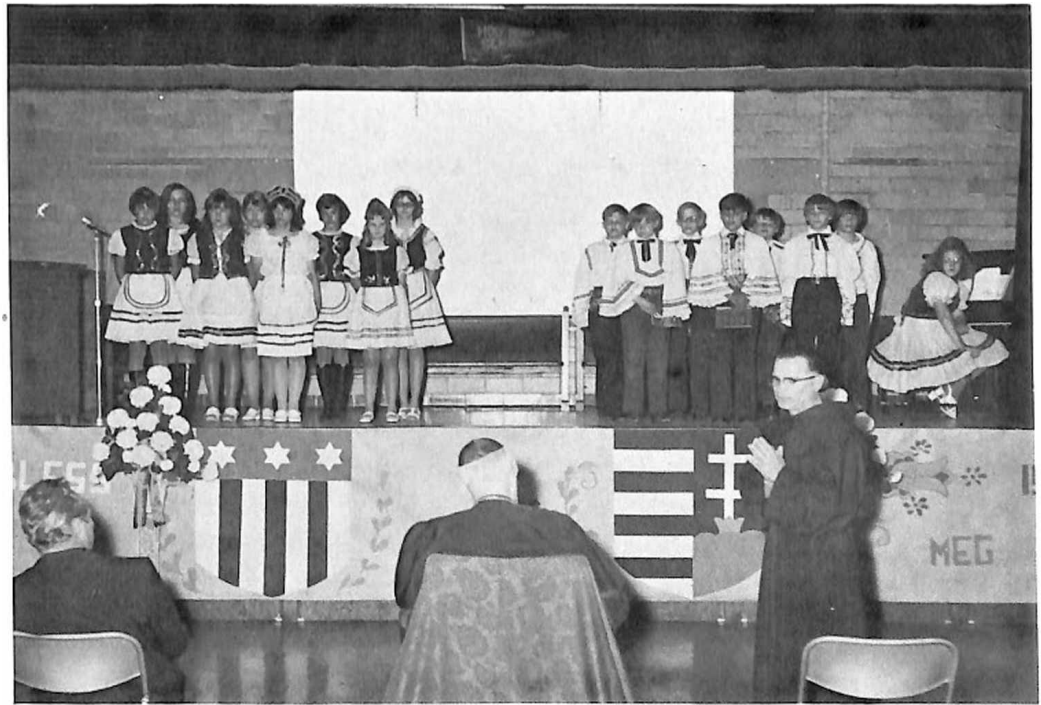
Egy időben csúszott be néhány vadházasság is ide, bizonyára a ti gondos lelkipásztorotok ezeket is gondozásba fogja venni és megérteni velük, hogy keresztény ember nem élhet ilyen együttesben, hanem csak szentségi házasságban. Innét a kimutatásokból tudom azt is, hogy 1973-ban 25 volt a keresztelés, ill. születés és 15 volt a halálozás. Ami New Yorktól idáig kevés helyen van így, itten 10 volt egy esztendőben a szaporodás a magyarság számára. A felnőtt halottak mind részesültek a halottak szentségeiben. Ez is ritka dolog. És dicsérem érte az itteni szülőket, dicsérem a lelkipásztorotokat, mert ez szép dolog. Senki ne menjen át az örökkévalóságba szentségek nélkül.

Volt továbbá nektek iskolátok is és hetenként a magyar gyerekekkel is foglalkoznak magyar nyelven. Ez is hiányzik több helyen, itt és mindenütt sürgettem. Nálatok megvan, tartásotok tovább, de a magyar gyerekek száma így is mintha kevés volna. Nagyon fontos az, hogy a házasesetben az elfogadott és gyakorolt jogok mellett a teremtő Isten által a jogokkal összekötött köteleességek is teljesüljenek a házasesetben. Szülő nem lehet a Teremtő akaratának az útonállója. Ha élünk a joggal, teljesíteni kell becsülettel a köteleességeket is. Magyar újjáépítés csak a gyermekeken keresztül történhet meg. Ez nagyon fontos.

Jó az, hogy láttam a gondosságot a hívek körül, szépen megy az ének és lelketekre kötöm továbbra is a vasárnapi és ünnepnap magyarszentmisét. Lehet, hogy egyiketeknek, másiktoknak egy nem magyar szentmise közelebb van, de a magyar szentmise kétszer, ötször, tizszer olyan távolságra is inkább keresendő, mintsem elhagyandó. Itt van a magyar hívő-közösség ebben a magyar szentmisében. Jöjjetek és legyetek egyek Jézus Krisztusnak az áldozatával. Aztán a családban ne legyen olyan fáradt az apa, ne legyen olyan fáradt az édesanya, hogy este ne legyen egy kis csevegés a gyerekekkel. Mert egész nap másutt beszél és nem magyar nyelven, a szülőknél kell kipótolni azt, ami a gyermeknél hiányzik. Ha ezt megteszitek, akkor joggal viselitek a teljes Szentháromságnak a nevezetét és kívánjátok a Szentháromság egy Istennek az oltalmát és üdvözítő segítségét. Amen.

A BARBERTONI MAGYAR ISKOLA

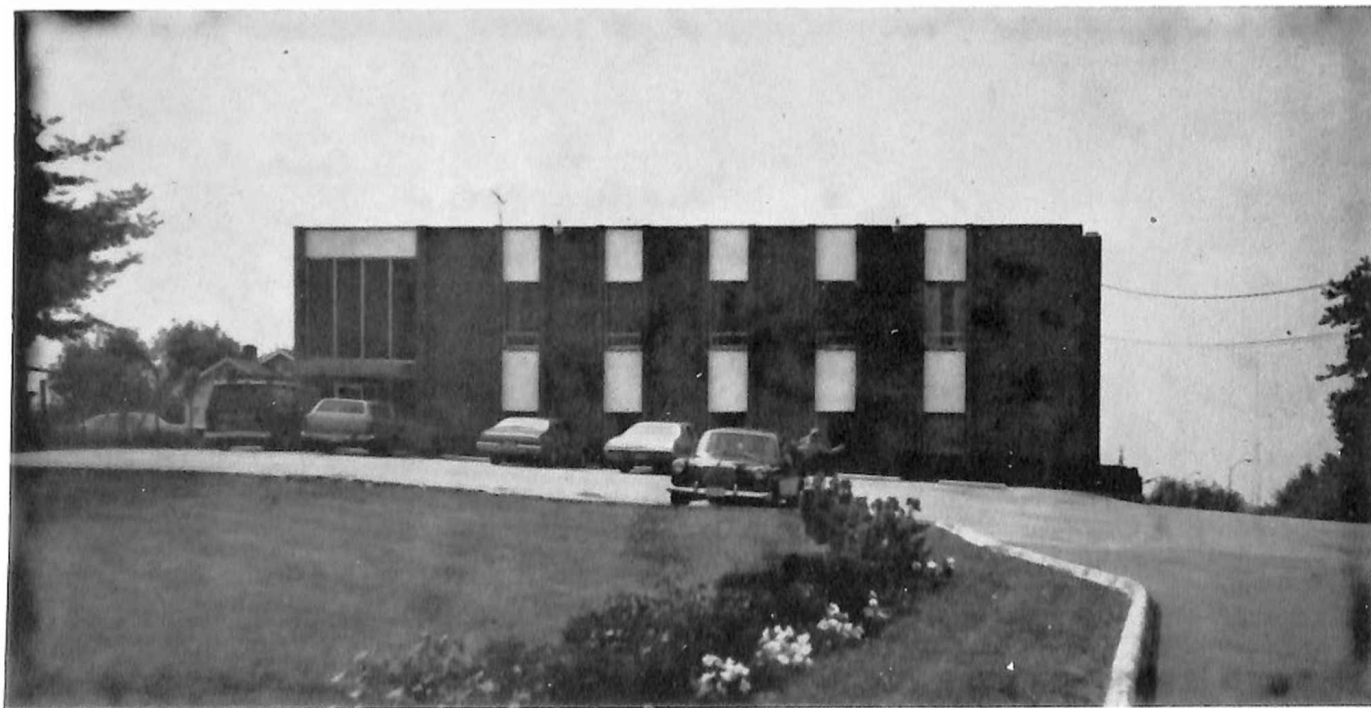
AZ AKRONI MAGYARHÁZ

Az "Akroni Magyarház" 1923 május 23-án alakult meg. A bejegyzését igazoló okmányt ("charter"-t) Ohio állam 1923 október 28-án adta ki. Első otthona a régi Közművelődési Egylet helyiségében, a 112 East Thornton Streeten volt, ahonnan — miután a város az épületet kisajátította — 1966-ban költözött át jelenlegi, korszerű, új székházába, amelynek címe: 694 Waterloo Road. Az "Akroni Magyarház" azóta hivatalosan "Hungarian American Club, Incorporated", de továbbra is régi nevén ismert. A "Magyarház" épületének értéke 250.000 \$. Adóssága mindössze 8000 \$, amelyet a vezetőség még 1975-ben szeretne teljesen kiegyenlíteni.

Az 1923-ban megválasztott első tisztikarban elnök *Ivory J. József*, alelnök *Belányi Mihály*, titkár *Gyarmathy Mihály*, pénztárnok *Schlaker Pál*, ellenőr *Treml István*, *Babinszky Mihályné*, *Tompa Lajos*, *Boldish István* és *Lányi Józsefné*, pénzügyi bizottsági tag *Bank P. János*, *Vaszary István* és *Kerkovics Antal* lett. A megalakulás előkészítésében *Tarnócy Árpád* költő, az "Akroni Magyar Hírlap" szerkesztője is elévülhetetlen érdemeket szerzett, lapszerkesztői elfoglaltságára való tekintettel azonban tisztséget nem vállalt.

A jelenlegi vezetőségben elnök *Nagy János*, alelnöke és vígalmi elnök *Gyökér István*, pénztárnok *Meidlinger József*, pénztári titkár *Rabb Jánosné* és *Meidlinger Józsefné*, jegyző és háznagy *Ladics Ernő*. A kulturális bizottságban *Bank P. Jánosné*, *Adler Simon*, *Miller Henryné*, *Bakonyi József*, *Horváth László*, *Baum William* és *Bank P. János* foglal helyet. Az utóbbi a lap tudósító szerepét is betölti.

Mindszenty József bíboros érsek-prímás látogatása a Magyarház több mint félévszázados történetének különösen kiemelkedő, nagy eseménye volt. A magyar egyházfejedelem illő fogadásáról külön bizottság gondoskodott, amelyben *Nagy János* elnök, *Bank P. Jánosné*, a női osztály elnöke, *dr. Banda Árpád* egyetemi tanár, *Meidlinger József* pénztárnok és *Bank P. János* sajtótudósító működött közre. A fogadáson nagyszámú közönség vett részt: az asszonyok, leányok, fiatal emberek és gyermekek közül igen sokan magyar népviseletben jelentek meg. A bíboros úr beszéde a Magyarház több mint félévszázados magyar munkásságának sokáig emlékezetes, kiűntető elismerése volt.

Dr. Kótai Zoltán felkéri a Prímás urat, hogy pár szóval üdvözölje az akroni és barbertoni magyarokat

John Ballard Akron polgármesterc, Nagy János a Magyarház elnöke, dr. Harangozó Ferenc, Bank P. János a Magyarház sajtótudósítója

Kovács József

Varga Károly

Keszey Zoltán és Steve

Murányi János

Dr. Banda Árpád

TEMETŐLÁTOGATÁS AKRONBAN

A magyar papok és hívek sírjainál

AKRON, 1974. május 31

FÜGGETLEN MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ AKRON, OHIO

Az egyház 1933 augusztus 6-án alakult meg Nt. Dr. Papp Géza vezetése alatt. 1937-ben a lelkész visszatért Magyarországra és 1939-ig beszolgáló lelkészek végezték az istentiszteleteket. 1939-ben Nt. Kovács István lett a gyülekezet lelkésze. Az első évek a nehézségek évei voltak. A gazdasági helyzet, a munkanélküliség és a gyülekezet kicsiny volta majdnem lehetetlenné tette a növekedést és a megerősödést az első években. A 7.000 dollárért megvett templom fizetése is csak kölcsönökkel volt törleszthető. A 40-es években kezdett erősödni és fejlődni a gyülekezet. 1944-ben már parókiát vesz a gyülekezet 3.600 dollárért. 1945-ben minden adósság kifizetésre kerül. 1948-ban csinos tornyot építenek a templomra és megújítják a templom belsajét 6.000 dolláros költséggel. 1963-ban a gyülekezet új templomhelyet vásárol 17.500 dollárért, amelyen 1964-ben megkezdődik a gyönyörű új

templom megépítése. 1965 nyarán felavatásra kerül az új templom 135.000 dolláros költséggel. 1966 márciusában Nt. Dömötör Tibor veszi át a gyülekezetet és nemsokára meglesz az akroni egység: egyesül a Független Magyar Református Egyház és az Első Magyar Református Egyház. Az új templom 1968-ban teljesen kifizetésre kerül. 1971 júniusában a gyülekezet megszavazza egy 100 ágyas öreg-otthon és ápoló-otthon megépítését. 1972-ben elkészülnek az új otthon tervei és 1973 október 11-én megkezdődik a Lorántffy Otthon építése. Az új otthon 1974 október elsején kezdi meg működését az első 10 öreg magyar testvér befogadásával.

Isten segítségével csodálatos eredményeket ért el 40 esztendő alatt a gyülekezet. Hisszük, hogy Isten segítségével további nagy eredmények következnek.

Nt. Dömötör Tibor
fogadja a vendéget

Az épülő Lorántffy Öregotthon előtt

Ebéd Nt. Dömötör Tiboréknál

NT. DÖMÖTÖR TIBOR KÖSZÖNTÉSE:

Főméltóságú Hercegprimás Úr!
Főtiszteletű és Nagytiszteletű Urak!
Ünneplő Gyülekezet!

Szívem teljes szeretetével köszöntöm templomunkban Magyarország Hercegprimását, a magyar történelem legnagyobb szenvedőjét, a magyar szabadság és igazság legelszántabb harcosát!

Templomunk talán az egyetlen magyar református templom, amelyben ott van a kereszt. Ez a kereszt az Úr Jézus Krisztus keresztje, a másokért szenvedő és életét áldozó Krisztus szimbóluma. Ez a kereszt a mi összetartozásunknak szent jele. Mi magyarok egyek vagyunk az anyanyelvben, egyek vagyunk az Úr Jézus Krisztusban és egyek vagyunk a szenvedésben. Ez a kereszt a szenvedő magyar nemzetnek a keresztje, amely emlékeztet bennünket azokra, akik éltek, szenvedtek és meghaltak a magyarságért, a szabadságért és a függetlenségért.

Főméltóságú Hercegprimás Úr egész élete krisztusi keresztviselés. Istenért, Hazáért, Egyházért! Tiltakozás a Hazánkra törő mindenkori ellenséggel szemben, vállalása a magyar sorsnak, elfogadása a Nemzet keresztjének!

Főméltóságú Hercegprimás Úr élete krisztusi önfeláldozás. Vállalása a magyar mártírok sorsának, a magyar vértanúk hivatásának és a magyar próféták küldetésének!

Őszinte elismeréssel hajtjuk meg hálánk zászlaját Főméltóságú Hercegprimás Úr előtt Magyarország szenvedő népe, a magyar szabadságharcok hősei és mártírjai és a szabadföldi magyarok nevében.

Adjon az Úristen erőt és egészséget Főméltóságú Hercegprimás Úrnak, hogy a magyar Nagypéntek hosszú éjszakája után megérje a magyar feltámadás győzelmes és dicsőséges napját.

MINDSZENTY JÓZSEF BIBOROS VÁLASZA:

Nagytiszteletű Esperes Úr!
Akroni Keresztény Magyarok!

Hálás szívvel köszönöm a meghívást, örülök, hogy itt lehetek, örülök, hogy láthatom az amerikai magyar életnek egyik csodálatos megnyilvánulását az épülő Lorántffy Otthont és az akroni magyar református templomot. Ma minden jó magyarnak össze kell fogni egymással, hogy fenntarthassuk magyarságunkat és megőrizhessük hitünket. Építenünk kell, hogy tettekkkel bizonyítsuk be meggyőződésünket és láthatóvá tegyük hitünket. Építsetek! Ejtsetek magyar iskolákat, magyar templomokat, magyar öreg-otthonokat! Hozzatok áldozatot a jövődőért! Tanítsátok gyermekeiteket magyarul. Isten így fog majd továbbra is megáldani benneteket! Én is Isten áldását kérem további munkátokra.

JÉZUS SZENTSÉGES SZIVE EGYHÁZKÖZSÉG, AKRON, OHIO

Jézus Szent Szíve magyar egyházközség története 1915 őszén indult el, amikor Ft. Solymos Oszkár engedélyt kapott Cleveland akkori főpásztortól, Farley püspöktől, hogy az Akron környékén letelepedett katolikus magyarok számára új egyházközséget alapítson. Ft. Solymos csak három évig vezethette új nyáját. Utána Ft. Boehnlein Ferenc került egy évig az egyházközség élére.

Ft. Boehnlein utóda Ft. Dénes Ferenc lett 1920-ban, de ő is csak rövid ideig volt az egyházközség vezetője. Tőle Ft. Pupinszky Nándor vette át a pásztori hivatalt, melyet odaadó hűséggel viselt élete végéig. Father Pupinszky nagy lendülettel vetette bele magát a lelkipásztori munkába. Alatta az Akron és vidéki katolikus magyarság száma annyira megszorodott, hogy a huszas évek elején a barbertoni csoport új, független egyházközség felállítására gondolhatott. Így alakult meg 1925 tavaszán a barbertoni Szentháromság egyházközség.

Közben az anyaegyházközség Akronban tovább gyarapodott s a tágas új templom felépítése mind sürgősebbé vált. A megalakulástól egészen 1925-ig a hívek az akroni Szent Bernát templom nagytermében hallgattak szentmisét vasár- és ünnepnapokon. Hétköznapokon a lelkipásztor lakásán volt az istentisztelet. Végre 1925 szeptember 13-án Schrems József érsek, az egyházmegye akkori főpásztora felszentelte az akroni katolikus magyarok új templomát. A nagy nap jelentőségét emelte az, hogy az ünnepi szentmisét az amerikai katolikus magyarság fáradhatatlan, nagylelkű úttörő-aposto-

la, Ft. Böhm Károly, a clevelandi Szent Erzsébet egyházközség plébánosa, később pápai prelátus, végezte.

A lelkes hívek önzetlen áldozatosságának eredménye az 1933-ban épült egyházközségi nagyterem.

Ft. Pupinszky hosszú lelkipásztorkodását 1950 április 10-én bekövetkezett halála után hosszú éveig hűséges segítő társa, Ft. Holbay R. Kasszián, premontrei kanonok folytatta átmenetileg. Őt követte a jelenlegi lelkipásztor, Ft. Bartók J. Alajos, előzőleg az elyriai Szent Szív egyházközség plébánosa, aki 1939 július 1-én került az akroni plébánia élére.

1960-tól kezdve Ft. Dr. Kótai Zoltán a lelkipásztor készséges segítője.

A hívek folytatatlan áldozatossága lehetővé tette a templom belsejének újradíszítését 1963-ban. A következő évben a tágas parkoló hely és utak építésének, valamint a nagyterem újrafestésének költségeit fedezték a jó hívek.

Nagy arányú a tagok számának feltartóztathatatlanságának apadása, legjobban érzékelteti az, hogy míg 1925-ban 202 volt a bérmeándók száma, addig 1965-ben csak 34-en bérmeándóztak.

A sok nehézség ellenére az egyházközség 519 lelket számláló kis hívő-csoportja a jó Isten kegyelmébe vetett bizodalommal néz a jövőbe és rendületlen elkövetéssel akarja folytatni a lelki munkát abban a hitben és reményben, hogy a Jézus Szíve magyar templom még sok évet megér.

Megérkezés a Jézus Szíve plébániára

Ft. Bartkó Alajos plébános, Katalin és Mária szociális testvérek

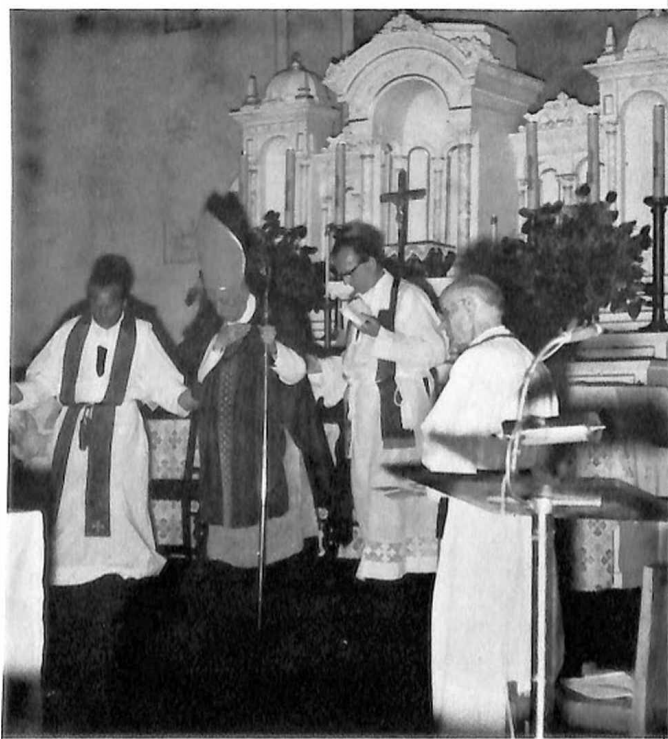
A Szociális Testvérek otthonában:
a vendégekönnybe írás és áldás a kápolnában

HERCEGPRIMÁS ÚR BESZÉDE:

Kedves akroni hívek, Jézus szentséges Szívében, kedves magyarjaim és kedves keresztény hallgatóim!

Amerikai utamon New Yorktól tihozzátok értem el és dicsérem a ti kivándorló őseiteket, akik a múlt század második felében Jézus szentséges Szíve tiszteletére ajánlották önmagukat és késői utódaikat is. Ők megértették hitünknek azt a nagy talapzatát, Jézus szentséges Szívét és örömeire szolgált, hogy verítéket, pénzáldozatot és gondot hoztak azért, hogy ők is és ti is joggal bizzanak Jézus szentséges Szívében. Ő bérháldozó is van itt, és mutat egy keresztiséget a Szentlélek Istenben. A Pünkösöd közelgő ünnepe a nagy egységet hirdeti minékünk. Amikor az Úr Jézus elköltötte az utolsó vacsorát és mondotta a búcsúbeszédet övének, akkor így fohászzkodott fel: Enyéim egyek legyenek, mint ahogy Te, az Atya és én egyek vagyunk. Ez az alapvető imádság kötelez mindannyiunkat, hogy törekedjünk mindabban, amiben Isten rendelte, egységre és együttességre. Egyébben is kell lenni egységnek, és pedig azért együtt van bennünk a mi halhatatlan lelkünkkel az Isten lelke. De a testünkben érezzük a gyengébb törvényt és ez a kettő tusakodik egymással. És nincs más hiva-

tásunk, mint az Isten lelkét a mi lelkünkben szüntelen erősíteni, hogy így a rendetlen ösztönök felett urrá legyen a halhatatlan lélek Jézus Krisztussal.

Még inkább kell lennie a családban az egységnek. A házasság szentsége az a megkötéstől egyikenek sirtávonulásáig tart. A házasság szentsége nem ismer válást, a házasság szentség, csak sirtig tartó hűséget és szeretetet ismer és egységnek kell lenni a szülők és gyermekek között is. Az egyház a szentségek vonalán nem ismer el karkülönbségeket. A mostani nehéz, sokszor meggabalyodott világban is a szülőknek és a gyermekeknek egynek kell lenniük. És a szülői tekintély mindenkor megmarad, de megmarad a gyermek értéke is, maga Jézus Krisztus ott Betlehemben kicsike gyermek és ott volt az ő méltósága vele, mint ahogy a boldogságos Szűznek a méltósága is egy sátorban, ott van minden tisztaságának a homlokán és Szent Józsefnek, a nevelőatyának a méltósága éppen úgy, mint a mennyei Atyának a méltósága egy sátorban ott van az édesapának a homlokán. Ezt ne felejtjük el a világ divatjában, hanem itt is legyünk azon, hogy a család egysége meglegyen és mindig Isten terveit kell látnunk a családban.

A világ divatozhat, azonban nem szabad visszafordítani a Teremtő szándékaival, nem szabad a Teremtőnek útonállója lenni és mindenféle mesterkedés a családban az súlyos bűn és ha bűnbánat nélkül hal meg az illető, az a lélek elveszett. Ha valakit vádol a lelkiismeret, tartson bűnbánatot, térjen Istenhez és térjen a családi szentélynek a szentségéhez és úgy élje tovább az életét.

Vannak aztán más viszonylatok is. Itt van pl. a nemzetnek a viszonylata. Odahaza áll a mi gyöttrődő hazánk, vigyázzunk, abban is a hitbeli és az érzelmebeli egységet meg kell őriznünk, de a világot sem azzal a rendszerrel, amely a sátánnak a hordájában pusztítja azt a nemzetet és a halhatatlan lelkeket. Mi azért a mi népünkért szüntelenül imádkozzunk, hogy legyen erejük ebben a gyötrelében, és az Isten irgalma vegye el egyszer már népünk fölött ezt a rettenetes keresztet.

De kérdezzük, hogy ez az egység megvan-e a Jézus Szíve plébánia hívei között. Nekem az a gyakorlatom fiatal pap korom óta, hogy ha én valahol a hívekhez szólok, akkor betekintek az anyakönyvbe és a hitéletnek az eseményeibe. Mert ez a legjobb tükör, hogy hányadán állunk.

Tudom azt, hogy 490 hívó van együtt ebben a plébániában.

Tudom azt is, hogy magyar iskola hosszú ideje

nincs már itt, és ezek sebei az itteni magyarságnak, amely hozta az áldozatot ezekért az intézményekért. De megtárgyaltuk az ügyet a ti lelkipásztorokkal és ezentúl a következő hét egyik napján folytatólag ugyanazon a napon a következő heteken is jön a tanév végéig. Aztán pedig az új tanév kezdetén állandóan hétről hétre lesz, kb. 60-ra tehető magyar gyermeknek a katolikus hittanja magyar nyelven. Szerencsére éppen van itt a plébánia területén 2 magyar szociális testvér, akik úgy tudom, hogy oklevéllel rendelkeznek és ahogyan eddig tanították az angol nyelvű hittant, most ezentúl, a magyarok innét eltávozva, egy külön napon magyar hittant fognak kapni.

Most a szülőkhöz szólok. Úgy látom, hogy a szülők kissé könnyedén vették ezt a magyar nyelvű hitoktatást. Mert nem bírták volna ki több mint másfél évtizedig ezt az állapotot. Ez a szülőknek hibája, hogy olyan könnyedén belenyugodtak abba. A második Vatikáni Zsinat hozott határozatot, és pedig a kisebbség jogainak érdekében.

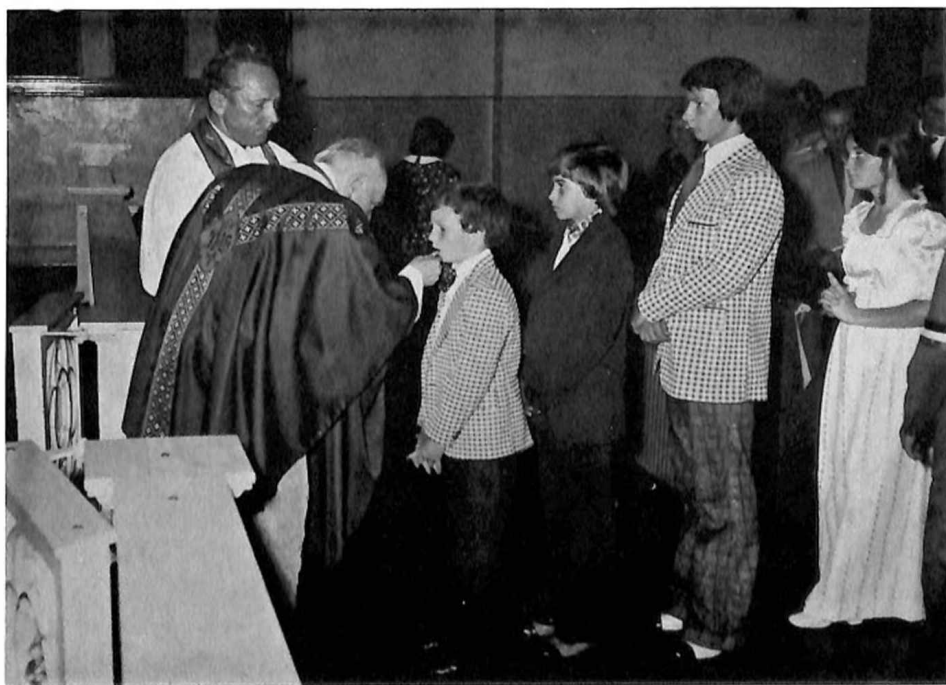
Itt megvan a lehetőség, minden szülő küldje a magyar katolikus hittan-órát minden héten a gyermekét. Ha azt tapasztalnám, hogy a szülők ezt nem értik meg, hát akkor én nem kedvező következtetést vonok le az itteni szülőkről.

Egyébként a következő adatok vannak: Az elmúlt esztendőben 8 gyermek született és kapott

kereszttséget és 20 volt a halott. Ez sem jó kép. Pusztul a nép itten és úgy látszik nemcsak a magyarok, de a többi kisebbség is, amely később jött ide, az is pusztul és elvész.

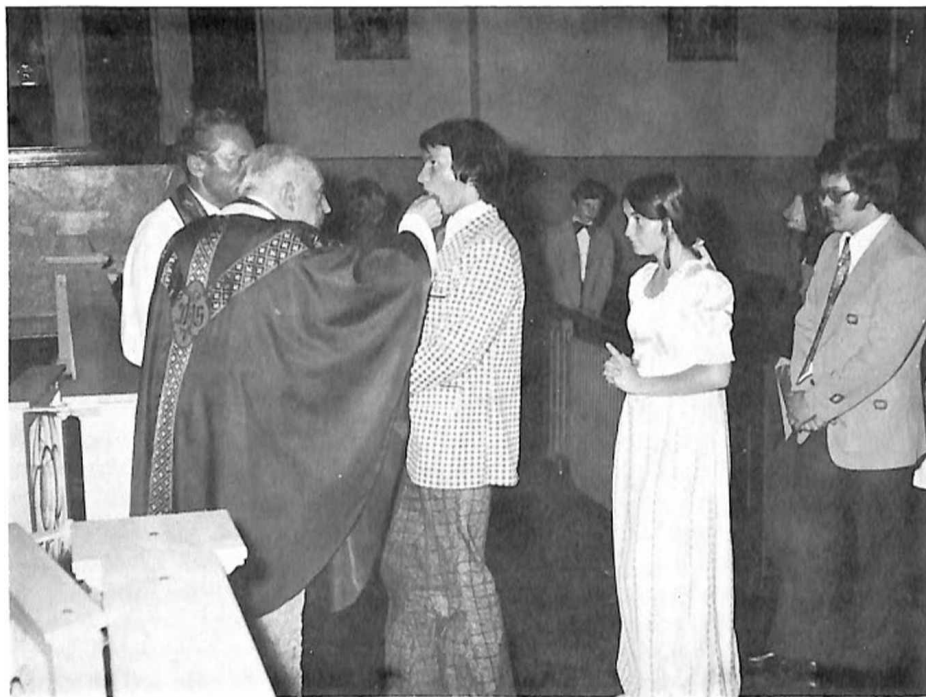
Igy tehát nagyon komolyan kell rászólnom a lelkeknek: Ez az út nem a feltámadáshoz vezet, sem nemzetnek, sem egyénnek a boldog feltámadásához, hanem a pusztulásához és kárhozatahoz.

Vannak aztán örvedetesebb tételek is ebben, itt van, hogy két felnőtt belépett a katolikus egyházba. Vajh ha valamennyi, aki elhagyta az egyházat, az mind közöttük volna és a lelkekért sírnia kell a lelkeknek. Egy másik, hogy 2 házasságot, ami nem volt rendben, nem szentségi házasság volt, sikerült rendbehozni. Az évi szentáldozásokból 20 esik egy főre egy esztendőben 1973-ban. Persze ezeknek jelentős száma a 2 kedves testvérré esik, akik naponta járulnak a szentáldozáshoz. Úgy látszik, hogy az egyesületi élet jobb, és legyenek buzgók az egyesületi tagok. Ajánlanék számukra imaszándékot: azt, hogy a házások értsék meg a Teremtő rendelkezését, a szülők ismerjék és tudják, hogy nekik lelkiismereti kötelesség nyílik fel a gyermekeiknek a nem magyar katolikus hitoktatásával és imádkozzanak messze világtájuk üldözöttjeiért és itt is, ott is újuljon meg a föld színe a Szentlélek kegyelemjárásában. Amen.

**A SZENTMISÉN
BÉRMÁLKOZTAK:**

Horváth György
Keszey Róbert
Nagy Róbert
Nyeste Zsuzsanna
Szakmeister Mihály
Varga Irén

Áldoztatás a szentmisén

Rövid pihenő a plébánián

JÓTÉKONYCÉLU NŐI NAGYBIZOTTSÁG, CLEVELAND, OHIO

Ez a jótékonycélu egyesület 1952 március 12-én tartotta első összejövetelét az Első Magyar Presbiteriánus Egyház, Buckeye Road 12604 számú helyiségében. 27 asszony volt jelen azzal a célkitűzéssel, hogy embertársaikon segítsenek.

A következő céljuk volt a tagszerzés, melynek eredményeként 1974-ben már 370 taggal rendelkeztek. Az utolsó 15 évben minden karácsonykor 1000 \$-t osztottak szét a nélkülöző egyének és családok között. Mellékesen adományokkal — 500-800 \$ — segítették a Lander Rd.-i róm. katolikus kegyhelyet. Minden év szeptemberében meglátogatják a Ligonier, Pa. protestáns öregotthont és árvaházat, melynek 1000 \$-t szoktak ajándékozni. A társaság örömmel végzi ezt a munkát és az anyagiakat sorsjátékból és rendezvények jövedelméből hozza össze.

1974 január 13-án a Szent Margit Egyházközség nagy termében tartott banketten több mint 1000 dollárt nyújtottunk át Ft. Rosko László plébánosnak a Lander Rd.-i kegyhely javára. Úgy hisszük, munkásságunkkal ismét bebizonyítottuk, hogy hitek maradtunk a 42 évvel ezelőtt lefektetett célkitűzésünkhöz. Azon szerencsések közé tartozunk, kiknek egyesületi taglétszáma nem fogy, mert fiatalabb véreink csatlakoznak hozzánk. Ezért nagyon hálásak vagyunk a Mindenhatónak.

Mi igyekszünk továbbá is segíteni magyar testvéreinken és hisszük, hogy az új és a jövőbeli tagok értékelik munkánkat és azt tovább fogják folytatni.

Élő alapító tagok: Balogh Istvánné, Nt. Csutoros István, Csutoros Istvánné, Demcsak Péterné, Jurias Lajosné, Kara Andrásné, Knoll Pálné, Kocsányi Mihályné, Kulcsár Lajosné, Ladd Györgyné, Lengyel Lászlóné, Muskocky Józsefné, Nyitray Jánosné, Olsen Vilma, Pecsök Mária, Stashel Mártonné, Stofcso Bertalanné, Szokola Fábiánné.

1974 januárjában a következő választott tisztikar működött:

Ludescher Imréné, elnök;
Hartman Gyuláné, alelnök;
Sárosi Ernőné, kincstárnok;
Tóth Lajosné, pénzügyi titkár;
Galvány Sándorné, fogadó bizottság elnöke;
Rätz Margit, titkár;
Kovács Lujza, levelező-titkár;
Livák Ferencné, vigalmi elnök;
Frankhauser Józsefné, Vas Gézáné, Újlaki Emma és Harmati Anna számvizsgálók.
Ludescher Imréné és Galgányi Sándorné az Egyesület képviselői.

Hartman Gyula és Hartman Gyuláné, helyettesek.

MINDSZENTY HERCEGPRIMÁS ÜZENETE A BETEGEKHEZ:

Milyen sok beteg magyar van szerte-széjjel. Akik azonban testi erejük fogytán nem tudtak hozzám eljutni a templomokba, én pedig idő fogytán nem tudtam őket felkeresni. De tudom, hogy ez a hely volt fiatal küzdelmeiknek a helye és én most itt minden magyarnak küldöm áldásomat betegségükben, gyengeségükben, és az áldás mellett lelkükre kötöm, hogy gondoljanak az örökkévalóság nagy útjára, amely előtt állanak. Biztosítsák maguknak a keresztekkel teli földi élet után az örökkévalóságot és ajánlják fel szenvedésüket gyarlóságaik kiengesztelésére és ajánlják fel örök üdvösségük elnyeréséért és hogy a szenvedés értékes legyen, ajánlják fel magyar hazájukért is. Ezzel az üzenettel minden magyar betegnek küldöm áldásomat.

(Ezt az üzenetet hangszalagról közvetítette az Észak Ohio Magyar Hangja rádió.)

KELETOLDALI AMERIKAI NŐI SEGÉLYEGYLET

Clevelandban működik egy kicsiny, de jószívű szervezet. A Keletoldali Magyar Női Segélyegylet. Nagyon büszke az 50 éves fennállására és munkásságára, mely a szükségét szenvedők megsegítésének hálás köszönetével lett jutalmazva. Az Egylet fő problémája: "Mit tehetünk embertársaink egészségéért és boldogságáért?" Az 1929 évet követő gazdaságilag nehéz időkben ruhát, gyógyszert, élelmet és más szükséges cikket küldtünk az Óhazában nélkülöző véreinknek. Ezek közül sokan rokonaink vagy barátaink voltak, de több az idegen. Sokan a tagjaink közül napokon át dolgoztak, hogy segély akciónkat folytathassuk és hogy a szükséges pénzalapot megteremtsük. A végtelen munkaóráért senki sem zúgolódott, mert tudta, hogy otthon valaki nagyon rászorul arra.

Néhai elnökünk, Kolozsváry Kálmánné 28 éven át vezette egyesületünket. Az ő buzdításával értük el, hogy a Női Segélyegylet hatásosan működött és ezért örök hálával adózunk emlékének. Nem szabad megfeledkeznünk Demchák Péterné titkárról sem, akinek munkássága egész U.S.A.-ban ismertette egyletünk nevét. Még nagyon sok nevet kellene felsorolni ahhoz, hogy lelkes tagjaink névsora teljes legyen.

Juttatásaink eljutottak a Veteran's Hospital, árvaházak, öreg otthonok, rákbetegek és más szegény és betegek otthonába. A szükséges anyagiak pedig kártyaparti, sütemény eladás, lunchök és tárgysorsjátékok rendezésével lettek előteremtve. Több-

ször rendeztünk körutazásokat az Egylet javára. A szervezetünk rendezte az ismert Magyar bálakat, melyek annak idején a legnagyobbak voltak. 1943-ban vendégünk volt Hajmássy Ilona, ez alkalommal több mint ezren vettek részt a bálunkon.

Egyesületünk minden évben karácsonykor különféle szervezeteknek anyagi támogatást nyújt a segélyreszorulókat támogatására. Nekünk pedig teljesen elegendő egy köszönet. 1974 őszén ünnepeltük egyesületünk megalakulásának 50. évét egy bankett keretében és hódoltunk elhunyt tagjaink emlékének.

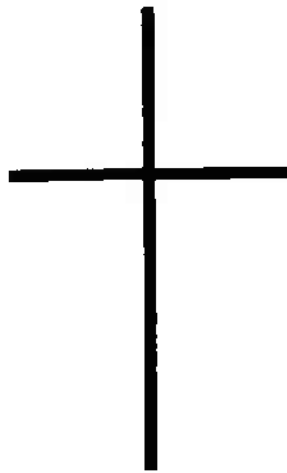
Tovább akarjuk folytatni munkánkat, a rászoruló és szükségét szenvedők támogatásával. Legyen munkánk eredménye másoknak öröm és boldogság.

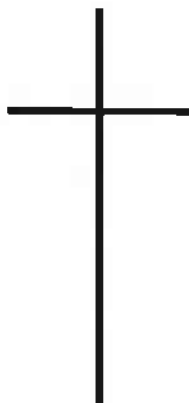
Köszönetet mondunk mindazoknak, kik támogatnak bennünket, bátorítottak, a tisztikarnak, a tagoknak, akik lehetővé teszik ez a nemes munkánkat.

JELENLÉGI TISZTIKAR:

Karnya Kálmánné, elnök;
Barta Katie, alelnök;
Rázt Ferencné, titkár;
Tóth Lajosné, kincstárnok;
Kovács Margit, pénzügyi titkár;
Makransky Sándorné, jegyző;
Kinkopf Betty, vigalmi elnök;
Bendjoch Lajosné, fogadó bizottság elnöke;
Galko Lőrincné, számvizsgáló és
Boros Istvánné, tiszteletbeli elnök.

"Amitől féltünk, bekövetkezett." — (Mikes Kelemen)

**Halottas ágy az Irgalmas Testvérek kórházában
1975. május 6-án délután 2:15 órakor.**

„Elveheti a világ tőlünk ezt vagy amaszt,
de nem veheti el tőlünk Jézus Krisztusban
való hitünket.”
(Mindszenty)

Mint Bécs érseke megrendülve tudatom, hogy Krisztus, az örök főpap,

MINDSZENTY JÓZSEF

BÍBOROST
MAGYARORSZÁG PRÍMÁSÁT
ESZTERGOMI ÉRSEKET

kedden, 1975 május 6-án 14.15-kor, a szentkenet szentségével megerősítve, magához vette.

Mindszenty József bíboros Csehírmindszenten született ¹⁸⁹²~~1922~~ március 29-én. 1915. június 12-én szentelték pappá és 1944. március 25-én Veszprém püspökévé. 1945. október 2-án nevezte ki XII. Piusz pápa esztergomi érsekké és 1946. február 18-án emelte bíborosi méltóságra.

Mindszenty József bíboros megalkuvás nélkül hirdette a keresztény hitet és reményt; életét és munkáját az Isten, az Egyház és népe iránti nagy szeretet hatotta át.

Holttestét a bécsi Szent István Dómban ravatalozzuk fel pénteken, május 9-én, és a déli óráktól kezdve lehet tőle búcsút venni. Az ünnepélyes gyászmise ugyanott lesz szombaton, május 10-én, 12 órakor.

Mindszenty József bíboros holttestét csütörtökön, május 15-én szállítják át, kivánsága szerint a Máriacell-i bazilikába. Az ünnepélyes requiem és temetés 11 órakor kezdődik ugyanott. Mindszenty bíborost a bazilika Szt. István kápolnájában helyezük ideiglenes nyugovóra.

Bécs, 1975. május 7.

FRANZ KÖNIG BÍBOROS

IGY ÉLT BÍBOROS ATYÁNK A PÁZMÁNEUMBAN

Hosszú és küzdelmes élet után az Úr magához szelította hű fiát. Életéről, munkásságáról, harcairól, szenvedéseiről, emberi nagyságáról nekrológok százai számolnak be avatott szavakkal. Ezekben a szerény sorokban Mindszenty József atyánk bécsi hétköznapijainak emlékét idézzük fel.

Pázmáneum-beli primási "rezidenciája" az épület második emeletén mindössze néhány szobából állt. A tágasabb fogadóteremből nyílt a dolgozószobája, puritán egyszerűséggel berendezve, még a szükségesnél is kevesebb bútortattal. Értékes könyvtárának még jutott hely könyvszekrényben, de kéziratának nagyrésze — megfelelő szekrény hiányában — íróasztala körül a padlón halmozódott. Ha munkája közben egy-egy darabra szüksége volt, görnyedeznie kellett idős és megtört testével, amíg a keresett papírt az irathalmazban megtalálta.

* * *

Kis házikápolnájában mindennap kora reggel misézett, egyik titkára segédkezésével és a primási otthont vezető nővérek részvételével. Vendégek csak gyér számban vettek részt ezeken a hétköznapi miséken, a nagyszámú bécsi magyar katolikusoknak nem volt idejük rá . . .

Feledhetetlenül szépek voltak ezek a csendes latin misék. Bíborosunk a miseszöveget nemcsak elmondta, hanem annak minden szavát mélyen átélte és vele együtt átérték a hívek is. Rövid szentbeszédei pedig egyszerű szavakkal és szuggesztív erővel szóltak hozzánk.

Reggeli után délig munkába merült dolgozószobájában és csak akkor tartott szünetet, ha audienciára jelentkezett híveket fogadott a nagy szalonban. Olyankor mindenkihez volt néhány kedves szava, különösen a messze földről jöttekhez, akik térdelve fogadták főpapi áldását.

A Pázmáneum épülete. A második emelet volt a primás úr lakosztálya.

Külső megjelenésével nem sokat törődött. Főpapi nyaklánc, keresztje és gyűrűje rézből készült, nem aranyból. Viseltes reverendájának bíbor szegélye színét vesztette, piros gombjai megkoptak, sőt amikor a pápa megfosztotta primási méltóságától, a környezete enyhe nógatására rendelt új reverendájára már nem is engedett bíborszegélyt varratni.

Csak a maga személyére volt igénytelen. A támogatásért hozzá fordulókat bőkezűen segítette, olykor olyanokat is, akik visszaéltek bőkezűségével. Az anyagi javakhoz nem ragaszkodott.

Ebédjén rendszerint két titkára és a Pázmáneum rektora ült az asztalánál a puritán egyszerűségű ebédlőben. Olykor munkatársait is vendégül látta ebédre, de a légkör olyankor is feszelen volt. A bíboros kedélyesen beszélgetett, sőt tréfálkozott is vendégeivel. Az ebéd három egyszerű fogásból állt: leves, hús, tészta, melyet egyik nővér szolgált fel. A kommunista Magyarországhól importált bor vagy egyéb nem kaphatott helyet a bíboros asztalán.

Ebéd után rövid imára vendégeivel együtt a házikápolnájába vonult át, azután lepihent, majd három órakor lement a Pázmáneum kertjébe félórai sétára. Ilyenkor egyik titkára vagy valamelyik vendége is vele volt. Naponként mindössze ennyit töltött szabad levegőn, így szokta meg tizenötévi önkéntes fogsága alatt a budapesti USA nagykövetségén . . .

Dolgozószobájába visszatérve, késő estig dolgozott, főleg nagy történelmi művén, melyben az Egyház szerepét és érdemeit méltatta Magyarország ezeréves történelmében. Közben napi levelezését is

clintézte, több levélre sajátkezűleg válaszolt. Munkáját csak vacsoraidőben szakította meg, azután tovább dolgozott és csak éjfél felé tért pihenőre.

* * *

Nem engedett meg magának semmi kényelmet, még éjszakai pihenésében sem. Szerzetesi cellához hasonló puritán hálószobájában nem az ágyban, hanem a padló szőnyegére terített ágyneműn aludt. Nehezen jött álom a szemére, az ÁVO-s kínzások gyötrelmeinek emlékeit az éjszakai egyedüllét felújította és felfokozta, a testi bántalmazások nyomai is mindvégig megmaradtak elgyötört, törekény aszkéta-testében. Éjjel fokozott súllyal nehezedett rá az egyedüllét félelmes vigasztalansága. Olyankor bensőséges imával tartotta magától távol a sötét gondolatokkal telt szörnyű emlékeket.

Sohasem látszott fáradtnak. Saját kényelmére egy percre sem gondolt. Egyik világrészről a másikba való utazás, amely a legtöbb embernek hetekig tartó előkészületekkel jár, nála csak annyiból állt, hogy magára öltötte felöltőjét és kézbevette kalapját azzal, hogy indulhatunk. De lelkiileg nagyon is felkészült távoli útjaira, mert mindegyikre a messze földekre szétszóródott magyarság összetartásának és lelki megerősítésének nemes vágya indította.

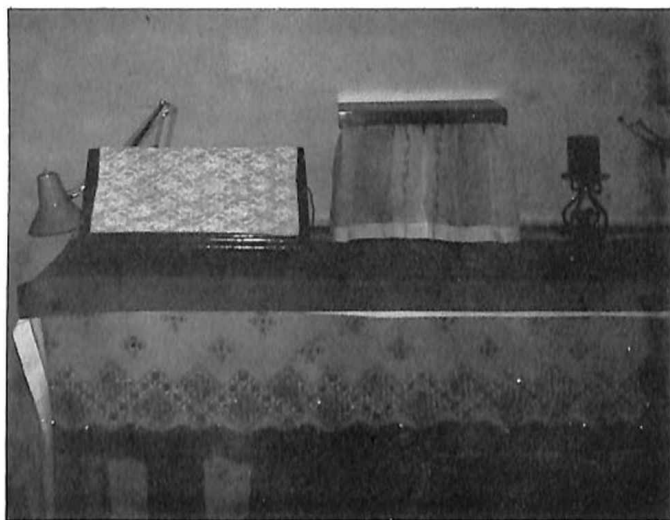

Amikor pedig többletes, kimerítő külföldi útjáról visszatért pázmáncumi otthonába és kísérői ki-dőlték az álmatlanságtól-fáradtságtól, ő — mintha csak egy rövid sétájáról érkezett volna haza — azonnal leült íróasztalához és kezdte átnézni a távolléte alatt érkezett postai küldeményeket.

* * *

De saját maga iránti aszkétai szigorúsága olykor rosszabbá tette egészségi állapotát. Eltűkolt fogfájás vagy egyéb hántalmak nem egyszer komoly orvosi beavatkozást, sőt kórházi kezelést tettek szükségessé. Valószínű, hogy utolsó apostol útjára, a délamerikai útra is már betegen indult el, de ezt eltűkolta környezete előtt, bár mindkét titkára nyomalkósan óvta a hosszú úttól. Az ottani szokatlan adottságok: klíma, étkezés, fokozott testi-lelki igénybevétel is hozzájárult teljes testi leromlásához ezen az utolsó útján. Visszaérkezése után kórházba kellett vonulnia, ott május 6-án megoperálták, de a kimerült idős szív nem bírta már tovább a gyötrelmeket. Néhány órával az operáció után utolsót dobant és szeretett híborosunk lelke, sokat szenvedett földi porhüvelyét elhagyva, az Égek Urához költözött, ahol bizonyára még hathatósabb szózólója lesz elárvult magyar néptünk igaz ügyének, mint földi életében volt.

Egyéni sorsa egyben az összmagyarság sorsa is. Mint ahogyan egyedül áll néptünk a világban, magára hagyatva, barátok nélkül, ellenségekkel körülvéve, idegen uralomtól elnyomva, úgy maradt magára Esztergom érsek-prímása is. A kommunizmussal tárgyaló Vatikán elfordult tőle, papjainak egy-része, a békepapok, elhagyták, szülőhazájának

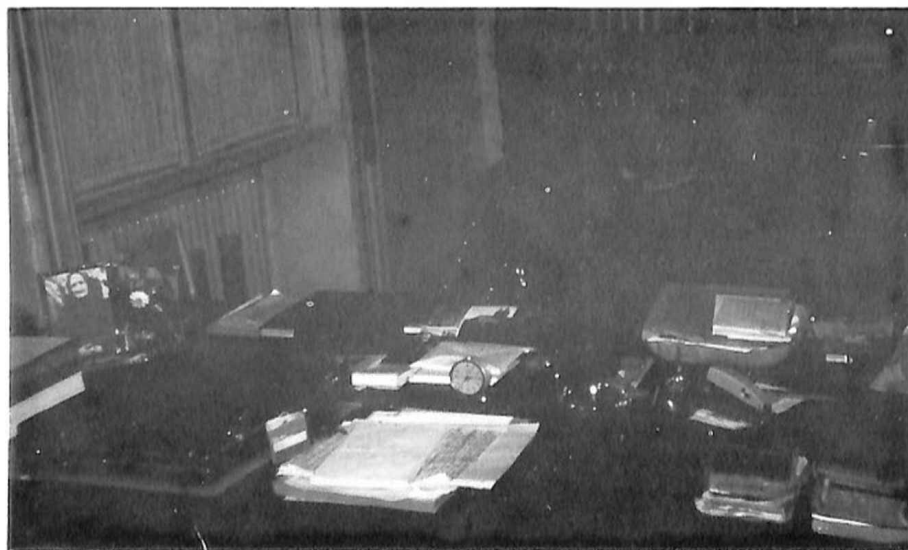

A magánkápolna, ahol reggelenként misézett.

kommunista vezetősége még a hamvainak sem ad helyet ősei földjén, hívei szétszóródtak, sokan el-pártoltak. Idegen földön, teljes számkivetésben, magára hagyatva halt meg. Esztergom érsek-prímá-sának kihűlt teste nem pihenhet hazájában, az esz-tergomi érseki kriptában, nagy elődei nyugvóhelyei-nek sorában.

Teste visszatért a földbe, melyhöl vététt, de szelleme, tanítása és példája töretlenül él hennünk, árva ittlmaradottakban, erőt ad az élet gondjainak elviseléséhez és harcunk folytatásához a szebb ma-gyar jövőendőért.

Dr. Bíró Béla

Az elárvult íróasztal. Bal sarkon Édesanyja képe.

Az íróasztal melletti asztalkán a szintén mártírsorsú Stepinac bíboros halotti maszkja.

MINDSZENTY BIBOROS LEVELE A 90 ÉVES RAVASZ LÁSZLÓ REFORMÁTUS PÜSPÖKHÖZ

Kegyelmes Uram!

Nem mintha negyed százada nem gondoltam volna Excellentiádra, történt is ama gyászos november 4-en, kértem is a nagy kifutás ellenében, a teljesítés sem maradt el, ahogy kívántam; mégis most a 90 év megállított és elgondolkoztatott. Amikor a katolikus lapok — ahol csak tehetik — közlik Excelleniád évfordulati megemlékezését.

Az Idők tanújához ír a valamivel későbbi, de szintén idők tanúja. Együtt mondja a hosszú élet adójának, Istennek a dicséretét. Eszközei lehettünk nemzetünknek és intő terveiben. A földiekből senki sem adhat ilyen szerepet, csak az Úr. Nem is visel senki akkora felelősséget, mint mi. A mi hosszú időnkben lett a nemzet 32%, a veszítettünk el szintisza magyarságunk 1/3-át; korábban és újabban 1/2 milliót adtunk, mikor pedig sohse volt elég a magyar, engedtünk az 5 világrésznek, nem tudtuk elhárítani a sátáni uralmat, bár lengyelt, zsidót sikeresen védtünk, de szinte semmit a Felvidéken, Erdélyben, a 80.000 kárpátaljai férfit, Tito karraitól a Dunán leűsztatott magyarjait, Nyugatmagyarországot. Istenünket kérjük, vegye figyelembe más országok, nagyhatalmak csúcs-embereinek érzéketlen és értetlen közönyét, gyámoltalanságát vagy gyávaságát is. Nem eléggé küzdöttünk a nemzet előidéző bűn-sebei: kívándorlás, szegénység, földtelenség, a családot aláásó törvénytelen egyke ellen.

Esendő emberek kiténtető szerepben is érzik fogyatékosságukat, hallják a prófétáknak jutó elégedetlenséget. A próféták igyekezetével lekéslelően csillapítjuk az Úr neheztelését. Nincs forróbb vágyunk a nagy ki-és elszakaszkodás idejére, mint Isten kegyelme birtoklása.

Megújítja az évfordulón a jókívánásokat, testi, lelki jólétet, tökéletes földi véget, köszönti Kegyelmességedet

egy 1971-es, daru költözése
idején költöző magyar.

1975 elején kerültem Kolumbia fővárosába, Bogotába magyar menekülteket keresve. Azt gondoltam, a II. világháború után lett ismertté a magyarság Bogotában.

Tévedtem. A bogotai hatalmas érseki székesegyháznak régi ereklyéje már a XIII. századból, Árpádházi Szent Erzsébethől való. Az első itteni székesegyház 1572-ben épült. Ugyanakkor érkezett ide a szent ereklye is. Cardinal de Lapata, első bogotai bíboros érsek hozta magával, mint Joanna királyné, II. Fülöp spanyol király felesége ajándékát az új spanyol világnak Dél-Amerikába.

Azóta a székesegyházat megújították. De annak is birtoka a Szent Erzsébet-ereklye és díszes oltára.

Árpádházi Szent Erzsébet 4 éves korban elhagyta hazáját, Warburgba vitte a hajó, emigráns eszmény bogotai ereklyéjével is a magyaroknak, a kis- és nagy leányoknak, jegyeseknek; 13-14 évvel feleségnek, édesanyának, 20 évesként 3 árvás özvegynek, 24 évvel az örökkévalóságba költözőként és 3 és fél év múlva már szentté-avatott. Apja, II. Endre király még magyar földön imádkozhatott szent leányához. A szent magyarok segítenek legtöbb-et nemzetüknek.

Mindszenty József bíboros primás utolsó kézirata, amelyet Caracasban jegyzett le az éjszakai olvasás után. A kéziratot legévelték és azt még maga kijavította május 5-én, a halál előtti napon.

1975 elején Venezuela fővárosában magyar emigránsokat keresve vendéglátóm könyvtárából kivettem H.G. Wells' Pocket History of the World /New York 1941-45, 1938-ig terjedő/ 430 oldalas művét.

A magyarok Európában megjelenése, honfoglalása /896/ nem talál benne említésre; Szent István és Szent László, III. Béla /Bizánc és Franciaország ismertje/, Nagy Lajos, kora és Európa legnagyobb uralkodója, nem említettnek.

A tatárokkal kapcsolatban Hungary és Romania említettnek, noha Románia csak fél évezreddel később születik meg. 1566-ban /251.1./ a szerző is szerepelteti a Dunától délre Walachia néven - helyesen.

1456-ban Nándorfehérvár /Belgrád/ és Hunyadi János, akárcsak 1686-ban Buda visszafoglalása a töröktől nem említettnek. Pedig ezuttal Európa is kitett magáért.

1334-1791 közt Magyarország harcolt a 3 világrész-hirtokló török világhatalommal. A Leonidást felülmúló Zrinyi Miklósról /Szigetvár 1566/ és dédunokájáról, gr.Zrinyi Miklósról és a Magyarorszáért egész diplomáciai és pénzerejével kiálló XI. Boldog Ince pápáról, ^{mindig} nem ~~vész~~ tudomást.

1911-ben Roosevelt Tivadar elnök a magyar országgházban méltatta az ezer éves magyar nemzet civilizáció-és kultura-védő szerepét Európáért és méhében az új világért. Elmondotta ezt, mint történelem-ismerő, művelt ember.

Wells-nél Magyarország sorsa nem fontos, miután hiányzik Magyarország történelem-ismerete világviszonylatilag is. Pedig szerepelt a magyarság a XVIII.században is az örökösödési és 7 éves háborúban az emberiség jövőjére kihatóan. A XIX-XX. században a Monarchia nagyhatalomnak volt Magyarország a jelentősebb része és jelentős részese volt az Egyesült Államok sorsalakulásának is a XIX. században katonáin keresztül.

*minden a valós és világ miatt levezetése
fejlesztés, szellemi fejlődés után*

AZ UTOLSÓ KÖRLEVÉL

Amióta 1971. szeptember 28-án el kellett hagy-
nom nekem is hazámat, azóta kisebb-nagyobb
megszakítással járom a világot és keresem az egész
földgolyón szétszóródott magyarokat — Torontótól
a Fokföldig, San Franciscotól Új Zélandig.

Most eljutottam Dél-Amerikába is. Miért teszem
ezt 83 súlyos esztendővel a vállamon?

Azért, mert erre kényszerít a világon legárvább
népem szolgálata, amit elvállaltam akkor, amikor
boldogemlékü XII. Pius pápa 1945. szeptember
16-án, hazánk legújabb történelmének talán legne-
hezebb esztendejében, kinevezett esztergomi érsek-
nek és ezzel Magyarország hercegprímásának is.

Mi a célja ezeknek a látogatásoknak? Az, me-
nekült magyar testvéreim, hogy a számkivetés im-
máron, 30. esztendejében hitet és reményt öntsek
a lelketekbe, ha már csüggednétek. Hitet, hogy
nem volt hiábavaló eddigi küzdelmetek, ha hívek
maradtok a számkivetésben is apáitok és őseitek
szent örökségéhez, amit Szent István király hagyott
reánk végrendeletében. És ez a végrendelet így szól:
hűség az Úr Istenhez, Krisztushoz, a Nagyasszony-
hoz, Egyházatokhoz és magyar hazátokhoz. Sze-
rettem volna mindnyájatokat felkeresni, de a szét-
szóródottságban lehetetlen mindenkit elérnem. Ezért
írom ezt a körlevelet, hogy írott szavam elérje a
kisebb magyar csoportokat, sőt az összes magyar
családokat is. Arra kérek, arra figyelmeztetek ben-
neteket írásban, amire kérem előszóval azokat,
akikhez személyesen el tudok jutni: Ha le is szakí-
tott nemzetünk életfájáról és messze világrészekbe
sodort ez a legnagyobb történelmi vihar, ne váljunk
örökre elhalt rügyei, elszáradt levelei ennek az
annyira megtépzot magyar életfának.

De mit tegyünk? Mit tehetünk mi — kérdezitek
— ebben a nagy idegenségben?

Az első, amit meg kell tennetek az, hogy öntuda-
tosodjatok! Hogy ráeszméljete, rádöbbenjete arra,
hogy Szent István, Szent László, Szent Erzsébet,
Hunyadi János, Rákóczi, Zrínyi és Széchenyi Ist-
ván népe vagytok! Ezért ne haljon el nyelveteken
a magyar szó! Ne felejtsetek el születek nyelvét!
Ha egyedül vagy, imádkozz legalább este magya-
rul. Ha olyan szerencsés vagy, hogy magaddal
vitted az otthoni imakönyvet, vedd elő és forgasd
legalább ünnepnapokon. Írj magyar levelet haza
vagy barátaidhoz. Olvass magyar lapot, újságot és
könyvet. Magyar házastársak beszéljenek egymás-
sal magyarul! És ti, magyar szülők, ne vonjátok el
gyermekeitektől az édes magyar anyanyelvet! Nem
hiába kaptátok születeken át a jó Istentől. Kincs

az, amit át kell adnotok gyermekeiteknek is! Meg
kell tanulni az új haza nyelvét is, tudom, de nagyon
szépen megfér együtt őseitek nyelvével. — Ahány
nyelv, annyi ember; de az első helyen az anya-
nyelvnek kell állni!

Magyar édesanyák, imádkozzatok gyermekei-
tekkel magyarul! Bármilyen fáradtak is vagytok
este, csevegjete velük magyarul, meséljete és éne-
keljete velük magyarul. Édesapák, gondoskodjatok
arról, hogy a gyermek megtanulja a magyar betűt
is; tanítsátok meg magyarul olvasni. Olvassatok
nekik a magyar történelemből, a magyar földről.
Alkalmas könyveket most már nagyobb magyar
központokból lehet szerezni.

Találjunk egymásra a szétszórtságban és fog-
junk össze, mert nem csak "őset", de testvérei is
vagyunk egymásnak. Ne csak anyagilag segítsük
egymást, de lelkiileg, szellemileg is, megmaradni
magyarnak. Az, aki magyarságában erős és kép-
zett, segítse azt, aki már ingadozik. Hozza vissza
a magyar közösségbe!

Ahol már van 10–15 magyar család, fogjon
össze és teremtsen meg a hélvégi magyar iskolát, ha
csak 4 vagy 5 magyar gyermekről van is szó, meg
kell tenni!

Ha kevesen vagytok ahhoz, hogy önálló magyar
istentiszteletet és szentbeszédet követelhetnétek,
szervezzétek meg legalább a nagyobb egyházi és
nemzeti ünnepeket úgy, hogy kérjete magyar pa-
pot, vagy menjete szervezeten a nagyobb magyar
közösségekbe magyar misére. A nagyobb magyar
központokat kértem és mindig kérem arra, hogy
segítsenek nektek ebben, hogy nyújtsák ki felétek a
segíteni akaró magyar kezét, de ti a felétek nyújtott
kezet ragadjátok meg!

Fontos, hogy tudjunk egymásról, ezért le kell
fektetni mindenhol — még ott is, ahol nincs külön
magyar pap — a magyar katasztert. — Hány ma-
gyar család, hány magyar gyermek van a körzet-
ben, mennyi a magányos?

Mennyi mindent kellene és lehetne itt tenni, ha
több lenne bennünk a magyar lélek, magyar szív és
öntudat!

Ez csak a kezdet, a felrázás, a magyar lélekéb-
resztés! A többi azután jön. Fajtánk bátor, találé-
kony és életrevaló. Miért nem tud az lenni a ma-
gyarság vonalán is?

Aldásommal

† Mindszenty József

Halála előtt 23 órával kezelő orvosával beszélget.

Nemsokkal Bécsbe telepedése után, 1972 tavasán, felkeresi a máriacelli kegytemplomot és a bencés perjellel megbeszéli temetésének körülményeit, amelyet végrendeletében lerögzít.

REQUIEM A BÉCSI STEPHANSDOMBAN

Mindszenty József bíboros-primás május 6-án du. 2.15 órakor bekövetkező haláláról Titkársága azonnal értesítette König bécsi bíboros-érseket. A magyar bíboros-primás ugyanis végrendeletében azt kérte, hogy temetését az az egyházi főhatóság intézze, amelynek területén befejezi földi életét.

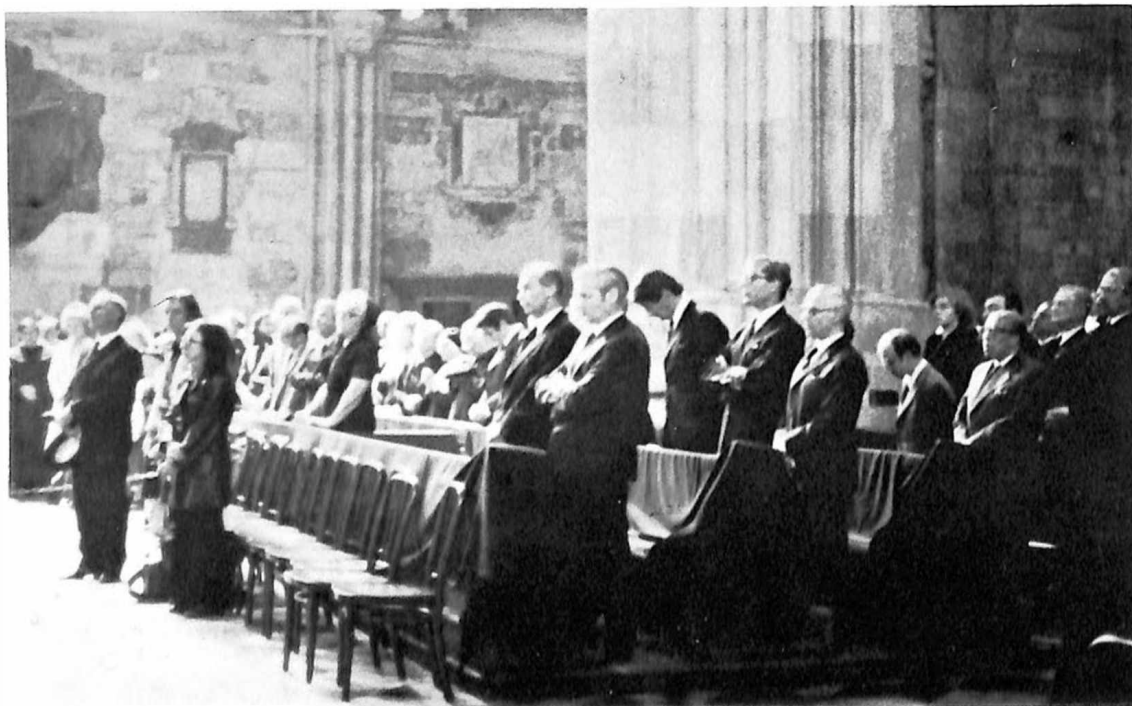
König bíborost, aki két nappal előbb meglátogatta és kielégítő egészségi állapotban találta Mindszenty primást a kórházban, mélyen lesújtotta bíborostársa halála, akinek helyzetével és ügyeivel több mint egy évtizede személyesen foglalkozott. Meleghangú sajtókönyveményben hozta a fájdalmas hírt a világ tudomására s az szinte percek alatt végigszárguldott az öt világrészen az éter hullámain.

VI. Pál pápa, aki Mindszenty bíborosnak az operáció előtti napon a bécsi nuncius által különleges áldását, az operáció napján pedig távirati jókívánatait küldte, a halál másnapján, az általános pápai audiencia kezdetén, hosszabban emlékezett az elhunyra és többek közt ezeket mondotta: *A mai audienciát a gyász szavaival kell bevezet-*

nünk. Gyászolunk, mert a halál kioltott a földön egy fáklyát, amely az utóbbi évtizedekben fényével világított az Egyházban.

Mindszenty primás földi maradványait május 6-án este átvitték a bécsi Wilhelminen-Spítal ravatalozójába, ahol megfelelő előkészületek után kettős ércoporsóba helyezték. Május 9-én szállították át a Stephansdomba. Itt a szentély előtt felállított koporsóját a nap folyamán ezrek látogatták meg, hogy kifejezzék gyászukat és mindenekelőtt tiszteletüket és nagyrabecsülésüket a 20. század e nagy magyar hitvallója és mártírja előtt.

Az ünnepélyes gyászmisét május 10-én 12 órakor König kardinális pontifikálta a bécsi káptalan, számos magyar, valamint osztrák lelkész s mintegy 5000 hívő jelenlétében. A Stephansdomban Msgr. *Opifio Rossi* apostoli nuncius képviselte a pápát, akinek König érsekhez intézett táviratát is felolvasták a gyászmise alatt. Szövegét magyar nyelven közöljük:

Előkelőségek a szentmisén.

KÖNIG BIBOROS BESZÉDE

VI. PÁL PÁPA TÁVIRATA

Az általunk mindig nagyrabecsült Mindszenty József bíboros váratlan elhunytával Önnek, Bíboros Úr, valamint a jelenlevő magyar papságnak és híveknek kifejezzük mélyen érzett részvétünket.

Az elhunyt bíboros rendületlen bátorsággal és erős hittel tett meggyőző módon fényes tanúságot Krisztusról a legnehezebb időkben is.

Önnek, Bíboros Úr, valamint a bécsi magyar kollégium vezetőségének őszintén köszönjük mindazt a támogatást és segítséget, amit az érdemes egyházfejedelemnek nyújtottak.

Miközben imáinkban megemlékezünk róla, külön, szívből jövő apostoli áldásunkat küldjük Önnek, a papságnak, az összegyűlt hívőknek és számunkra mindenkor drága magyar népnek.

Evangélium után a bécsi bíboros-érsek Magyarország primását az itt idézett beszéddel húcsúztatta:

Mindszenty József bíborostól búcsúzunk, mielőtt elindul Máriacellbe utolsó zarándok-újtjára. Koporsójára — mély gyásszal, de keresztény reménységgel — ráírjuk a Szentírás szavait: "Ha a búzaszem nem esik a talajba, és el nem hal, egyedül marad; ha azonban elhal, bőséges termést hoz."

Ajka elnémult; a ragyogó szónok szavai azonban, aki népe történelméből merítve hazájában hatalmas tömegeket ragadott magával, tovább hangzanak. Meggyőződése volt, hogy az eleven egyházi élet családnak és hazának azzal tesz értékes szolgálatot, hirdeti a vallásban gyökerező igazságok rendező szerepét, hogy az Evangélium üzenete, mint a kiengesztelődés és a béke üzenete, megtalálja az utat az emberek szívéhez.

Keze, amellyel azokat a pásztorleveleket írta, melyekben a keresztény alapelveket, az Egyház szabadságát, az emberi méltóságot védelmezte egyházmegyéjében és az országban, elhidegült. Defunctus, adhuc loquitur. Halott, de tovább beszél hozzánk. Emlékiratait olvassák az egész világon és azok megindítanak sok embert.

Cserkészleányok díszorsége a Stephansdomban.

KÖZI HORVÁTH JÓZSEF BESZÉDE

Szíve, mellyel Egyházát, hazáját és hitét mindenekfelett szerette, összetört. Ez a szív nyitva állt mindenkinek, akik szükségét szenvedtek és segítségre szorultak, vallási és politikai hovatartozás nélkül. Egyik látogatásomkor véletlenül tudtam meg, hogy minden adományt, amit különböző külföldi országokból kapott, szétszótott finom tapintattal szükségben élő fővárosi családoknak. Neki magának semmije sem volt, és spártai igénytelenségben élt. Tudok arról, hogy éveken át állandóan ugyanazt az egy reverendát hordta, míg végül is valaki ráerőltetett egy újat. — Defunctus, adhuc loquitur.

"A világ — mondotta ő maga — elveheti tőlünk ezt vagy amazt, de nem veheti el tőlünk Jézus Krisztusban való hitünket." A világ valóban sok mindent elvett tőle: hosszú éveken át főpásztori tisztje gyakorlásának szabadságát, az emberi és a lelkipásztori kapcsolatot egyházmegegyével és népével, fizikai és lelki ellenállóerejét a kirakatperben. Senki sem kételkedik ártatlanságában s ennek ellenére nem rehabilitálták.

Amit a világ elvett vagy visszatartott tőle, mint mag, a földbe hullott, hogy elmúlásával sokszoros termést hozzon. A világ nem veheti el tőle, hogy mártír és hitvalló lett, amint ezt maga a Szentatya megállapította: Mindszenty alkudozás nélkül képviselte hitének és Egyházának érdekeit és kész volt azokért minden áldozatot magára vállalni. Minden belső nehézség ellenére engedelmességet tanúsított Szent Péter utódjával szemben, hogy — amint ezt nekem mondotta — a fenntartás nélküli engedelmességre példát adjon.

Mártír volt, aki csodálatos helytállással viselt el testi és lelki szenvedéseket Egyházához és népéhez mindvégig kitartó hűségében. Korszakunknak, egy olyan korszaknak a vértanúja, amelyben új mártírtípust teremtett az ideológiai és politikai okokból támadt vallásüldözés. Erre a hitvallóra és mártírra illik a Szentírás szava: Ha a mag nem hal el, egyedül marad, ha azonban elhal, bőséges termést hoz.

Tisztelettel és nagyrabecsüléssel hajlunk meg ez előtt a modernkori vértanú előtt. Megharcolta a jó harcot, bevégezte a pályát s a hitet megőrizte, késsen van számára az igazság győzelmi koszorúja (Tim. 4. 7). Élete végére bizonyosan az Örök Bíró írta a szavakat: Te jó és hű szolgám, lépj be Urad örömébe!

A búcsúzás eme fájdalmas órájában vigasztaljon és erősítsen bennünket a közös hit és Krisztus Urunk ígérete: Ha a mag nem hal el, egyedül marad; ha azonban elhal, bőséges termést hoz.

Kedves Testvéreim!

Bíboros Atyánk egy hónap múltán, június 12-én ünnepelte volna pappászentelésének 60. évfordulóját. A halál azonban közbeszólt. Gyémántmiséje helyett a requiemjére, gyászistentiszteletére gyűltünk össze.

Magától értetődik, hogy fájló szívvel mondunk búcsút ennek a nagy és nemes főpapnak, akit valaki a magyarság lelki fejedelmének, összehozó, erősítő, bátorító vezérének nevezett. Mégis azt hiú szem, sokkal helyénvalóbb, hogy éppen a koporsója mellől nem a Circumdederunt panaszával, hanem a Te Deum hálaadásával fordulunk az Egek Urához: a köszönet meleg szavával, hogy Mindszenty Józsefet magyarnak teremtette és 60 esztendőn keresztül segítette a magyar haza és a magyar nép szolgálatában.

Egyház- és nemzet-szolgálatát mint a vas megyei kis falu, Felsőpaty káplánja kezdte el és mint a világ apostola fejezte be. A náciizmussal és a kommunizmussal szemben való bátor helytállásának ragyogó példájával a nemzeti önrendelkezésért, a lelkiismereti szabadságért és az emberi jogok védelméért vállalt vértanúságával az emberiség legnagyobb egyéniségeinek a sorába emelkedett. És ez az emberiség, az egész művelt világ joggal és türelmetlenül várja, hogy a vele szemben elkövetett igazságtalanságok formálisan jóvátétesse.

Hogy a Mindszenty név milyen fogalommá vált az egész világon, azt azok bizonyítják a legjobban, akik elkísérték európai, amerikai, afrikai és ausztráliai útjaira. Egyházi és világi vezetők és az egyszerű emberek százezrei úgy fogadták ezt a szegény, megkínzott, hazájától és rangjától megfosztott magyar száműzöttet, mint az igazság apostolát és a szabadság bajnokát. Ő azonban a legnagyobb ünnepek között sem feledkezett meg jelmondatáról, amelyet selymes veszedelem idején így fogalmazott meg: Állok Istenért, Egyházért, Hazáért, mert ezt a kötelességet rója rám a világon legárvább népem történelmi szolgálata.

Amerre járt, mindenütt elsősorban a magyarokat kereste. Mégpedig seleketezi hovatartozandóságára, politikai pártállásra való tekintet nélkül. Öregén és törekeny egészséggel gyakran órákat utazott, hogy egy-egy idegen környezetben magányosan élő beteg magyar férfit vagy asszonyt meglátogasson.

Buzdító szavainak a hatása alatt új élet indult a magyar egyházközösségekben, egyesületekben és számos helyen hétvégi magyar tanítás kezdődött a gyermekek számára.

Kedves Testvéreim, VI. Pál pápa, amikor a bíboros atya betegségéről értesült, Rossi nuncius úr útján küldte neki üzenetét, jókívánságait, áldását.

A hitvallók meghalnak, a vértanúk eltávoznak közülünk, amit azonban a Szentatya mondott, amikor meghallotta halála hírért, az örök igazság marad: "Mindszenty bíboros fáklya volt az Egyház számára az elmúlt évtizedekben". Ez az igazság a jövőre is áll, mert a vértanúknak és a hitvallóknak az életét a halál kiolthatja, de az a fáklya, amelyet hordoztak, égni fog mindörökké. Tovább fog élni és tovább fog hatni Mindszenty Józsefnek, az embernek, a papnak, a püspöknek és Magyarország primásának hitvalló, vértanú és szabadsághős példája is.

A magyar emlékekben gazdag Máriacell-i bazilikában lévő sírja zarándokhelye lesz mindazoknak, akik az Egyház szabadságát, a népek önrendelkezési jogát, az emberi méltóságnak kijáró megbecsülést nemcsak a szájukon hordják, hanem annak megvalósításáért dolgozni, áldozni és küzdeni is hajlandók. Amen.

* * *

A gyászmisét követő beszentelés előtt a templom közönsége a "Boldog Asszony Anyánk" ősi Mária-énekünket énekelte, a székesegyház kórusa pedig az "Ave Maria"-t. Amikor a szertartás befejezést nyert, Mindszenty József bíboros, esztergomi érsek, magyar primás koporsóját a Hitzing-i temető ravatalozójába szállították. Innen május 15-én reggel hajnalban indultak vele Máriacellbe.

Útban Máriacell felé.

GYÁSZISTENTISZTELET ÉS TEMETÉS MÁRIACELLBEN

Mindszenty József bíboros prímás végrendeletében temetéséről így intézkedett: "Ha számkivetésben halok meg, temessenek el ideiglenesen a máriacelli kegytemplomban. Ha azonban Mária és Szent István Országá föléll a hitetlenség csillaga, vigyék testemet az esztergomi bazilikai sírboltba."

A magyar bíboros eme végső kívánságának tett eleget König bécsi bíboros érsek, amikor ötnapos Fatíma-i útjáról hazasietett, hogy május 15-én Máriacellben is maga pontifikálhassa a misét és végezhesse a beszentelést.

A kegyhely határában a koporsót a hatóság nevében a polgármester vette át, és innen hozták a templom bejárata elé. Már 8 órakor ott volt Mindszenty prímás koporsója a kegyoltár előtt. Ezrek vonultak el előtte itt is imádságos tiszteletadással. Közben 9.15-kor a magyar lelképásztorok egy csoportja gyászmisét koncelebrált, mely alatt a hívek közül sokan járultak a szentáldozáshoz.

10 óra után a koporsót a Wienerstrasse végére vitték, ahonnan Mindszenty bíborost König és Döpfner bíborosokkal az élen, több főpap, mintegy 300 pap és több ezer hívő kísérte harangzúgás közben a kegytemplomba. Ez volt a számkivetésben meghalt magyar hercegprímás utolsó zarándokútja.

A koporsót most a főoltár elé vitték, amelynél a gyászmisét a kardinálisok László István eisenstadti és Johannes Weber grazi püspökkel együtt mutatták be. A latin nyelven bemutatott misén az olvasmányokat és az evangéliumot magyar és német nyelven olvasták. Evangélium után P. Werenfried van Straaten búcsúztatta Magyarország számkivetésben elhunyt nagy primását. A nagyhatású beszédből helyszűke miatt csak az alábbi részeket közöljük:

A koporsó fogadása Máriacell határában.

P. WERENFRIED VAN STRAATEN BESZÉDE

A Szűz Anyának azon a kegyhelyén vagyunk együtt, ahol Ő 800 esztendő óta anyai szeretettel hajol le a keresztény Európára ahol elődeinknek vigaszt nyújtott szomorúságukban, erőt adott nekik a küzdelemre és meggyógyította lelki és testi bajait; ahol az előző nemzedékek sokszor mondták ki vele a "fiat"-ot Krisztus újabb és újabb megtestesüléséhez a keresztény Nyugaton.

És ha ma mi is kimondjuk a mi "fiat"-unkat szeretett bíborosunk, Mindszenty Józsefnek az örök hazába történt távozásához, hisszük, hogy ez az értékes magyar búzaszem, amely most Mária kertjének földjébe hull, nem marad egymagában, hanem bőséges gyümölcsöt terem. Hiszen ennek az Igaznak a lelke Isten kezében van s Isten, aki próbára tette, őt magához méltónak találta.

Egy olyan keresztúton vezette végig, amilyent bíboros eddig aligha járt meg. Példás hűséggel ment végig ezen az úton anélkül, hogy ellenségeit gyűlölte volna; de nem is tért ki előlük, amikor megalakuvással vagy meneküléssel életén könnyíthetett volna. Hűségesen követte az Urat, hiszen ahol Krisztus volt, ott kellett lennie az ő szolgájának is.

Kimondhatatlanul sokat szenvedett. Senki sem tudja elfelejteni, aki 1949. február 5-én hallgatta kirakatperének a rádióban közvetített részleteit, azt az elhaló hangot, amely ismételtén csak annyit mondott: Igenis, igenis, úgy van. Ez nem az igazi Mindszenty hangja volt, hanem a meghamisított-nak öntudatlan dadogása, akit irtalmatlan kínzások közepette akaratától megfosztott nyomorékká tettek. "A balgák szemében szinte halottnak tűnt."

De még inkább szenvedett, amikor az ún. békés együttélés korszakában az ő világító alakját csalárdul megszöött ferdítésekkel és rágalmakkal rendszeresen elhomályosították, úgyannyira, hogy Krisztusnak ez a szemrehányása: Jeruzsálem, Jeruzsálem, mely megöli a prófétákat és megkövezed azokat, akiket hozzád küldtek — a mai egyházra is alkalmazható. Így vesztette el életét ezen a világon és őrizte meg azt az örök életre.

Még nagyobb volt a fájdalma az alatt a kereszt alatt, amelyet ő maga élete legsúlyosabb keresztjének nevezett, amikor néma tiltakozásának feladására és szeretett hazája elhagyására kényszerült. Isten megpróbálta őt és magához méltónak találta.

Sokat szenvedett a Magyarországból jött levelek, mint pl. ennek az alábbi levélnek a tartalma miatt: "Isten színe előtt írom e sorokat. Magyar pap vagyok, aki kész arra, hogy életét Egyházáért feláldozza. Aggodalommal tölt el, hogy a katolikus Egyházban vannak papok és püspökök, akik a mi megaláztatásaink mélységével nincsenek tisztában.

Az Egyház nálunk a kommunista állam cselédjévé lett. A valóságban azt nem a püspökök, hanem a rendszer megbízottai kormányozzák, akiket a kommunista párt nevez ki. Az általuk ellenőrzött egyházkormányzat nem más, mint az ateista rendszer végrehajtószerve. Isten színe előtt és az egész katolikus Egyház színe előtt tanúsítom, hogy Krisztus fenséges jegyesét itt nálunk nemcsak az egyházüldözés által, de még kiválasztott fiai egy részének árulása révén is az istentagadók rabszolgájává alacsonyították le." Eddig a levél.

Mindszenty bíborost mélyen lesújtotta, mikor látta, hogy Krisztus szava, mely szerint, "aki szereti életét, elveszti azt", Magyarországon is többszörösen igazolódik. És ebben az összefüggésben nehezedett annyira rá a pápa döntése, mellyel felmentette hivatalától. Mint az aranyat az olvasztókemencében, úgy tette őt próbára az Isten és mint égő áldozatot fogadta el. Mindszenty bíboros nem engedett annak a kísértésnek, hogy a nyilvánosság előtt hangoztassa igazát, hanem vállára vette azt a keresztet is, amely onnan jött, ahonnan legkevésbé várta — ez volt nagy életművének megkoronázása a hit szemével nézve.

Keserű sorsa emlékeztet bennünket arra, hogy minden erőleszítés, mellyel a veszélyben lévő Egyházat menteni akarjuk, hiábavaló marad, ha nem párosul vele a névtelenek imájának kegyelmi áradata és a névtelen szentek néma keresztthordozása. Mert az Egyház ezekből meríti életerejét. Így tekintve azt, ami a bíborossal történt, egyszer majd az a Szent Kereszt győzelmeinek bizonyul. Ez valójában az az ok, amiért Isten azt megengedte.

Éppen ezért, az ő példáját követve, gondosan ügyelnünk kell arra, hogyan nyilvánítsuk véleményünket a Szentatya döntéséről, mivel arról, amit a hit fényében látunk, nem lehet vitatkozni. Pusztán ésszel felfoghatatlan, hogy Krisztus engedelmes volt a keresztváltáig. Meg kell azonban hajolnunk az előtt a bölcsesség előtt, amely az értelem előtt értelmetlenségnek látszik. Kételyeink és aggodalmaink ellenére sem tartjuk felelőtlennek a pápa engedékenységet az ateistákkal szemben, akiknek kívánságára Mindszentyt letette érseki székéről. Sokkal inkább akarunk az üldözött egyház érdekében azért imádkozni, hogy bárcsak a kibontakozás igazat adna a pápának. És ha mégis másként történne, ha a pápa reménye nem válnék valóra, akkor szilárdan megmaradunk az elhunyt bíborossal együtt abban a meggyőződésben, hogy a döntéssel a Szentatya a jelen pillanatban még megfoghatatlan, üdvösségünket szolgáló isteni akarat végrehajtó eszköze volt.

A szónok ezután a szenvedés üdvtörténeti értelmét fejtette ki, mely szerinte "Krisztus isteni stratiégiájának egyik része. Jézus Krisztus és a vértanúk, akik osztoztak a Mester sorsában, megelőzték Mindszenty hiborost a rögsz úton . . . Ez az az út, amelyet minden kor szentjei jártak. Őket is éppúgy megfosztották jogaiktól, mint Isten egyszülött fiát, aki felvette a szolga alakját s engedelmes lett a halálig a keresztfán. Ez az engedelmisség keresztje s ez a kereszténység alaptörvénye . . . Az egyháztörténclem ilyen óriás alakja, mint Mindszenty hiboros alávetette magát ennek a törvénynek, ami nagy életszentség jele és példakép mindazok számára, akik az egyházi engedelmisség gyakran súlyos és olykor felfoghatatlan keresztje alatt roskadoznak."

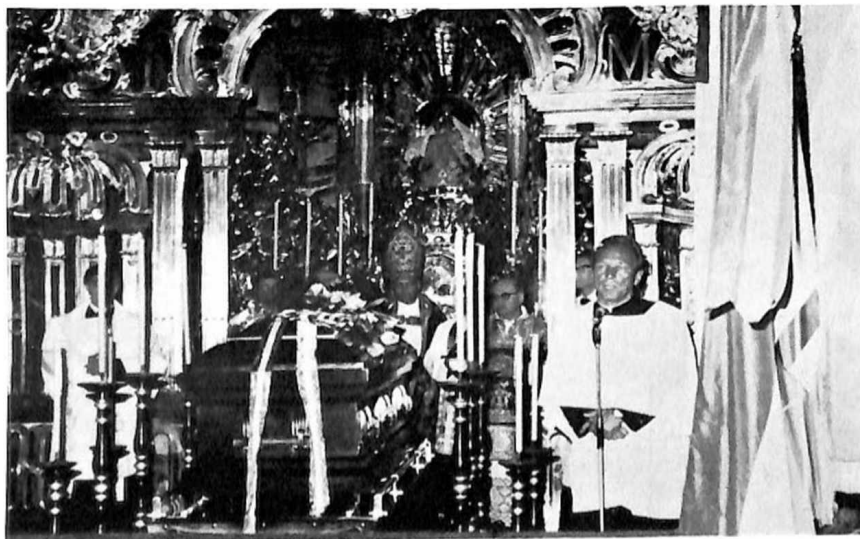
(P. Werentfried beszédének második részében Mindszenty hiboros egykor elmondott beszédeiből és körleveleiből idézett aktuális részeket annak az állításának igazolására, hogy "ő nem halott", mert továbbra is tanít bennünket. Kiemelte mély Mária-tiszteletét és azt a vágyát, hogy minél több keresztény figyeljen a Fatimából elhangzott üzenetre és imádkozza a világ megmentéséért naponkint a Rózsafüzért. Azután így folytatta:)

"Szentől-szembe állunk az örökkévalóságba költözött hiborossal, aki mindenkinél jobban felismerte az egyházat és az emberiséget fenyegető ve-

szedelmet. Testvéreim, hallgassatok rá! Ebredjen fel végre a kereszténység! Az Egyház vérzik. Százával gyilkolták le a főpásztorokat, megölték vagy börtönbe vetették, száműzték vagy Isten ellenségeinek szolgálatába kényszerítették őket. Tízszérvél tiltottak el papokat és szerzeteseket a pasztorációtól, űzték el a templomokból, zártak ki a szeretetszolgálatból és az evangélium hirdetéséből . . . Keresztény szülők gyermekeit a mennyei Atya iránti gyűlöletre nevelik százmilliószámra . . .

Egyetlen kicsi hídfő maradt meg nekünk, a szabad Nyugat, de itt is leírhatatlan zürzavar uralkodik: testvérharc folyik, visszavonás uralkodik és lázadnak minden tekintély ellen. Ki tudja azok számát, akiket csontjuk velejéig megront a materialista szellem! Megvetik Isten törvényeit s kigúnyolják az Egyház parancsait. Félrevezetik és megrontják az ifjúságot. Sárba taposnak mindent, ami szent. Szándékosan készítik elő a teljes káoszt. Emberi szemmel nézve a helyzet reménytelen. Ismerjétek el, hogy ember által nincs kiút, egyedül Isten lehet a megmentőnk."

Itt kifejtette a keresztény remény teológiáját s befejezésül hozzánk, magyarokhoz fordult: "Te árva magyar nép, népe annak a nagy lelkipásztornak, akit itt Mária kegytemplomában nyugovóra helyezünk, fordulj Te is velem, a nagy főpásztorral, Máriához."

Koporsó a kegykápolnában.

A FŐLELKÉSZ BUCSUZTATÓJA

A gyászmise végén *Msgr. Dr. Ádám György* európai magyar főlelkész a magyar nép és papság nevében búcsúzott el Mindszenty bíborostól.

A magyar papság és hívek nevében a világ minden részéből jöttünk el erre a nagy magyar temetésre.

A halottól búcsút szoktak venni. Mindszenty Prímástól nem lehet búcsút venni, mert élni és hatni fog halála után is. Egyénisége, törekény embersége ellenére óriásként magasodik a XX. század történelme fölé.

A mai világban, amikor az emberek csak az anyagi előnyöket nézik és a pillanatnak élnek, ő egész életében a szellemi és erkölcsi értékeket kereste, terjesztette és szolgálta.

Az Egyház, és az Egyház által hirdetett igazságok, a Magyar Haza, és a Magyar Nép volt 60-esztendőös papi életének tengelye és legfőbb gondja. Ezekért a szellemi és erkölcsi ideálokért akkor is kiállt, amikor az életveszélyes volt és reménytelennek látszott. Ezért vállalta a náciizmussal, a bolsevizmussal szemben a harcot, ezért járta a világot, öregen és betegen is, hogy a világ minden népének, de elsősorban a magyaroknak, hirdesse ez ideálokat.

Ha már egyszer egyelőre nem pihenhet hazai földben, akkor földi hamvai számára méltóbb helyet nem találhatott volna az egész világon, mint ezen a magyar ősök búcsújárása és imádsága által megszentelt Máriacellben.

Biztosak vagyunk abban, hogy a világ magyarsága ebben az órában a szívével van jelen Máriacellben.

Máriacell eddig is a legnagyobb magyar búcsújáróhely volt Nagy Lajos óta.

Itt pihen egyik esztergomi érsek és prímás elődje, aki mellé végső akarata szerint koporsóját elhelyezzük.

Szelepcsényi idájében is súlyos helyzetben volt országa és népe. Háromfelé szakadt az ország, amelynek nagy része török uralom alatt volt; de ő még megírta, hogy Bécs alól a töröknek vissza kellett fordulni és Esztergom is felszabadult.

A felszabadulásnál nagy szerepet játszott nagy vagyona, amelyet kifejezetten erre a célra fordított.

Anyagiakat tekintve, Mindszenty volt a magyar történelem legszegényebb prímása. Viszont a különféle elnyomásokkal szemben tanúsított ellenállásával és vértanúságával olyan elpusztihatatlan

erkölcsi tőkét hagyott a magyar népre, amely bizonyosan hozzá fog járulni ahhoz, hogy országunk és népünk a tatárjárás és török pusztítás után a harmadik keleti veszedelemtől is megszabadul.

Az a nép, amelyből egy Mindszenty származik, nagy népnek nevezhető s ezt a népet, amelynek a Gondviselés egy Mindszenty primást adott, azt szereti az Isten.

A fa törvénye, hogy minél mélyebbre ereszti gyökereit a földbe, annál magasabbra nő, így lesz vihartálló és útmutató. Mindszenty prímás működésének titka a fa törvénye. A kétezeréves Evangélium és az ezeréves magyar múlt volt az a gyökér, amelyből forrásozott ereje. Népének lelkiismerete akart lenni és vissza akarta vezetni azokhoz a forrásokhoz, amelyekből a magyar szentek formálódtak és amelyekből ezer éven át élt és táplálkozott ez a nép: a Szent István-i hagyományokból, a keresztény és magyar két elválaszthatatlan össze-

Franz König bécsi híboros érsek kíséri halottunkat.

forrásából. Az Evangélium és a magyar történelem volt az a talaj, amelyből egyénisége táplálkozott és ez volt erőforrása küldetésének.

Ahogy ő mondotta: "A múltnak tanulságai útmutatói a jövőnek. Egyént, családot, nemzetet nem engedünk testünktől, lelkünktől idegen gondolatokba beöltöztetni. Ragaszkodunk tépett hazánknak a múltból örökölt, a jövőben hűen őrzendő, kipróbált nagy történelmi alapjaihoz s akár titokban, akár nyíltan, ápolni fogjuk fenntartó erőinket."

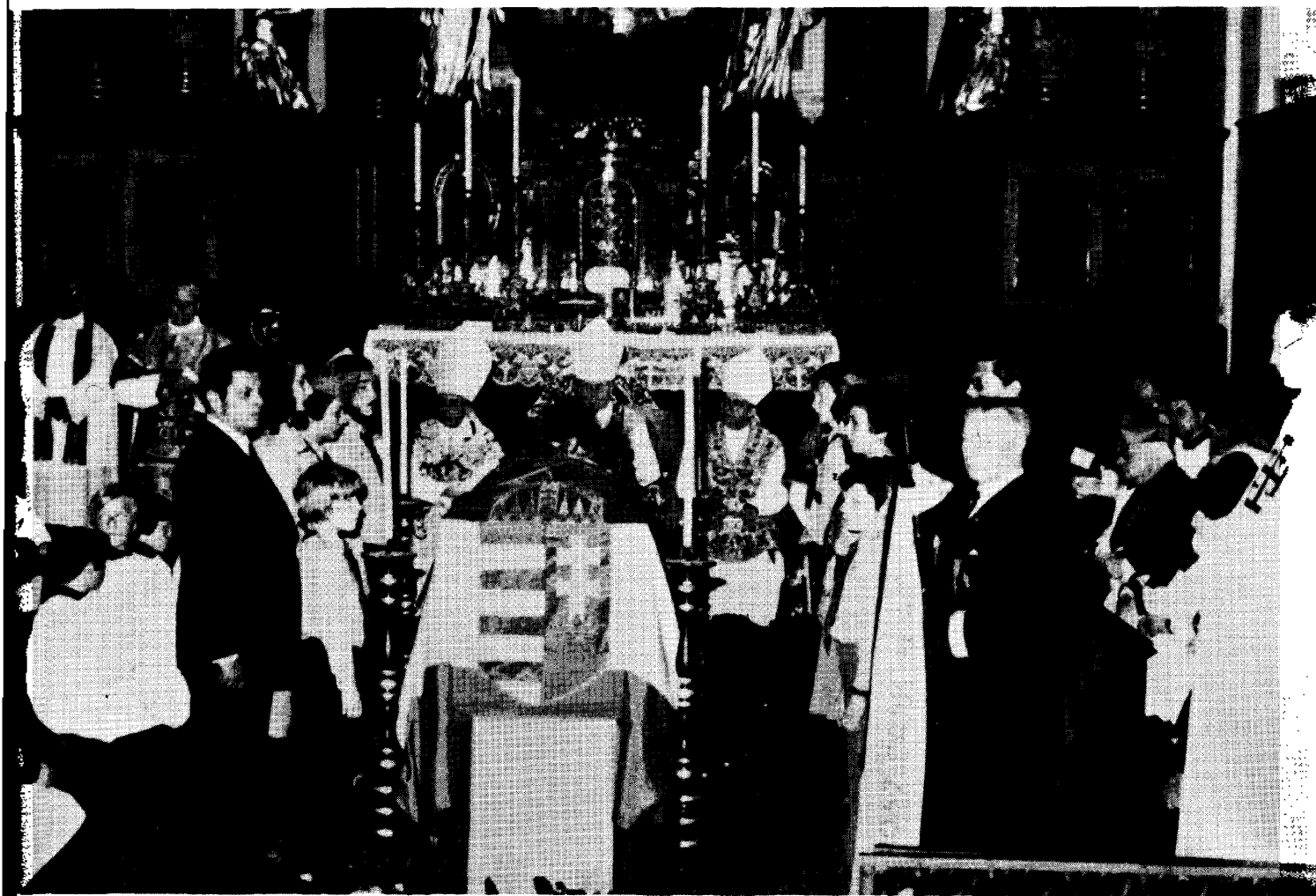
"Akarok lenni népem lelkiismerete, hivatott ébresztőként kopogtatok lelketek ajtaján, a föltetsző tévelyek ellenében az örök igazságokat közvetítem népemnek és nemzetemnek. Ébresztgetem nemzetünk megszentelt hagyományait, amelyek nélkül egyesek talán igen, de a nemzet nem élhet."

A hit és bensőséges imádság embere volt. Az élő hit szemével nézte a mindennapot és történelmi eseményeket. Maga hirdette: "mindaddig amíg a magyar népben él a hit, ez a hit nagy erőt ad a nemzetnek a tapraálláshoz."

Gyermeki bizalommal tisztelte a Magyarok Nagyasszonyát, mint mennyei édesanyját. Az ő lelki hazája az Egyház volt, népe pedig a Nagybaldogasszony népe, a magyar szentek népe.

Lelkipásztor volt a szó igazi értelmében. Saját életének és népe életének az értékmérője az Evangélium volt. Azt mondotta magáról: "Ami az én szerény személyemet illeti, nem tekintem magam egyébnek, mint nemzetem és népem szolgálattelvőjének. Ezt a szolgálatot teljesíteni akarom, akár milyen árat követeljen is. Tinektek pedig azt mondom: "az Egyházhoz való ragaszkodásban, az erkölcsi elvek tiszteletben tartásában és a magyarsághoz való ragaszkodásban legyetek rendületlenek."

Élő hitéből következett, hogy rendületlenül védte Isten jogát, az emberi méltóságot, mint Isten adományát, minden zsarnoksággal szemben. Ahogy mondja: "Az alapvető emberi jogok, azok sérelme, népünk gyötrelme nem napi politika. A nép nem mondhatja el fájdalmát, nem tárhatja fel sebeit. Az Egyház kötelessége hűveit védeni, ha ezt esetleg

Szentmise a főoltár előtt.

felre is értik." Történelmünk folyamán magyar még nem tett annyit népéért, mint Mindszenty. A világ legutolsó sarkáig ismerték nevét és rajta keresztül népünk sorsát.

Amikor elítélték és börtönbe csukták, egy világ imádsága kísérte a börtönbe. Amikor életé legnehezebb keresztjét vette magára és hazáját elhagyta, egy világ lett az egyházmegyéje. A próféták ihletettségével és elszántságával hirdette Egyháza és népe ügyét és emelte magasta az emberi méltóságot.

Prófétasors volt az osztályrésze is.

Nem akart óriás lenni, nem kereste a hírnevet, a dicsőséget, a vértanúságot. Vállalta küldetését. Istenbe vetett gyermeki hittel és bizalommal, az Évangélium iránti törhetetlen és megingathatatlan hűséggel, egyszerű, tiszta, átlátszó szolgáló lelkülettel, amit Egyháza és népe és a lelkek java megkívánt tőle. Ezekért az eszmékért állandó készenlétben volt életét is odaadni.

Kemény volt önmagához, azonban megkönnyezte és meghatott szívvel hallgatta idegenben a magyar gyermek ajkán a magyar szót, a verset vagy éneket.

Az ő életében népének sorsa ismétlődött meg, annyira eggyé lett népével. Szent István és a magyar szentek, a magyar történelem nagyjai voltak útmutatói, cselekvésének befolyásolói. Ő volt a jó Pásztor, akinek szavára a legnagyobb veszély és akadályok ellenére is százezren követték.

Törékeny emberi hangját felerősítette a küldetés tudata, Egyháza és népe iránti szeretete. Ezért volt hatalmas a szólásban, figyelmeztető jel némaságában és útmutató a példaadásban.

Amikor járta a világot, az országokat és kontinenseket, — bár nem értették a nyelvét, — de jövetelének hírére világszerte zsudulásig megteltek templomok és katedrálisok.

Amikor koporsóját elhelyezzük itt a máriacelli bazilikában, hálát adunk a Gondviselésnek, hogy nekünk adta mint jövőnk zálogát. Ami földi volt, visszaadjuk a földnek. A lelke a Teremtőjénél, aki jutalom és koronája hűséges szolgájának. Szelleme tovább él köztünk mint útmutató csillag a magyar égen. Imádságunk kíséri utolsó földi útjára, hogy a szabadság napja minél előbb eljöhessen és a legnagyobb magyar hősnak a tetemeit hazavihessük végrendelkezése szerint az esztergomi bazilikába.

Cserkészek a temetésen.

A lehelyezett koporsó a Szent László kápolnában.

Szent László kápolna a temetés után.

AZ IFJUSÁG FOGADALMA A SIRNÁL

A FIUK FOGADALMA

Az elmúlt napokban megemlékeztek mindenütt a világban a második világháború befejezéséről . . .

Amikor 30 évvel ezelőtt elhallgattak a háború borzalmas fegyverei, magyar népünk is reménykedve tekintett a jövő elé: új élet, szebb élet, boldogabb élet fakad édesapáink hős vérével itatott magyar földünkön.

Amikor bíboros hercegprímás úr látta, hogy hazánkban egyre inkább korlátozzák, gúzsba kötik az ember legelemibb jogait, amikor szabadságában, emberi méltóságában, világnézeti elveinek gyakorlásában gátolják, sőt kifejezetten üldözik, akkor Egyházának és hazájának ez a nagy és hűséges embere nem hallgatott, nem lett megalkuvó, nem félt: harcolt népe és egyháza jogaiért a magyar hazában.

Szent imahadjáratot hirdetett — a Nagyasszony oltalmát kérte hazája, népe számára. Bejárta az országot s százezrekkel és százezrekkel ostromolta a Mindenhatót irgalmas segítségért.

A magyar ifjúsághoz, mint a magyar jövő letéteményeséhez, hordozójához szólt — és szerte az országban hűséget fogadott ez az ifjúság: hűséget keresztény hitéhez, hűséget nemzetéhez.

A bátor és elvhű főpásztor ellen megindították a harcot. Parancsszóra kivezényelték a népet, a munkásságot, az ifjúságot, hogy tüntessen ellene. Ugyanakkor, amikor bíboros hercegprímás urunkat meghurcolták, megkínózták, amikor rabságának kálváriaútját járta, ugyanakkor folyt szerte az országban szegény népünk kínzópere is. Együtt szenvedett az Atya népével.

Amikor 1956 őszén a szabadság reménycsillaga újra kialudt édes hazánkban, sokan lettek földönfutóvá. Mindszenty hercegprímás úr, mint élete talán legnagyobb keresztjét ezt a sorsot is megosztotta népével.

Felkeresett minket mindenütt az emigrációban. Előtt közénk, hogy felhívja figyelmünket: a magyar haza, a magyar nép sokat vár tőlünk. Nekünk kell képviselnünk kint a szabad világban minden honfitársunk minden ügyét. Nekünk kell harcolnunk az otthoniak jogaiért, népünk szabadságáért.

Mindszenty hercegprímás úr nem halt meg számunkra: itt él közöttünk, mint magyar történelmünk egyik legnagyobb harcosa, mint egyházának bátor hitvallója. Itt él tovább és lelkesít azzal az erkölcsi erővel, azzal a fenséges példaadással, amit életében mutatott nekünk; fészolít minket, a magyar ifjúságot, de felszólítja a világ minden tájára szét-

szórt honfitársunkat is, akik a rabságból és elnyomásból menekülve a számkivetés keserű kenyerét eszik, hogy az ő küzdelmes élete nemzete szabadságáért és népe tiszta erkölcsiért kell, hogy a mi sorsunk is legyen. Szent testamentum nekünk ez a hősies élet — és útmutatás a szabad és szebb magyar jövő felé. Az elválás órájában azt szeretnénk megfogadni, hogy Isten kegyelmében bízva méltók akarunk lenni erre a hivatásra — s biztosak vagyunk abban, hogy Mindszenty József bíboros hercegprímás úr szószólónk marad továbbra is: közbenjár nemzetéért a Mindenhatónál, akitől népünk, nemzetünk sorsának jobbra fordulását reménykedve várjuk.

A LEÁNYOK IGÉRETE

Mi a Kastli Magyar Gimnázium növendékei úgy állunk itt Mindszenty József hercegprímás úr koporsójánál, mint a gyermek a szeretett atya ravatala mellett. Ő, aki annyira szerette a magyar ifjúságot, nagyon közel állt hozzánk. Kétszer eljött közénk a Magyar Gimnáziumba — és szíve egész odaadásával buzdított minket a szent hitünkhöz való hűségre, magyar népünk, magyar nyelvünk, magyar sorsunk szeretetére. Meglátogatott minket az iskolában is, eljött az órákra, mert látni akarta, hogyan készülünk az életre, s mert jelenlétével is fel akarta hívni figyelmünket a ránk váró felelősségre népünk, édes hazánk sorsa iránt.

Gyászjelentésén olvasott szavai szinte bátorítanak minket: "elveheti a világ tőlünk ezt vagy am azt, de nem veheti el tőlünk Jézus Krisztusban való hitünket". Élete példája igazolja szavait — s bátorít fel minket élethivatásunkhoz, világnézetünkhöz, magyarságunkhoz való hűségre.

Szeretnénk még egyszer itt a válás pillanataiban megígérni mi, az ő gyermekei: hűségesek akarunk lenni ahhoz az élet-ideálhoz, amit ő megvalósított, azokhoz az eszményekhez, melyekért ő minden áldozat árán harcolt.

Ugyanakkor — tudatában annak, hogy mint a magyar jövő hordozói — milyen nagy hivatás, de mily nagy felelősség is vár ránk, s hogy ennek hűséges vállalása igen nehéz lesz számunkra szét-szórva a nagyvilágban — kérni is szeretnénk Öt: kérni, hogy segítsen nekünk. Nem búcsúzunk; hanem boldogan adunk hálát a Teremtőnek, hogy Öt nekünk adta, hogy élete példáját tündöklő útmutatónkul rendelte — s reménykedünk: imádkozik értünk bíboros hercegprímás urunk az Isten trónjánál, hogy szent hitünk és szeretett hazánk hűséges gyermekei maradjunk.

KIÉRT SZÓLNAK A HARANGOK?

HERCEGPRIMÁS ÚR EMLÉKIRATAINAK ANGLIAI VISSZHANGJÁRÓL

A londoni Sunday Telegraph múlt évi szeptember 15-i számában, amikor elkezdte a Hercegprimás Úr emlékiratainak egyes részeit közölni, bejelentette, hogy az Emlékiratok 1975 tavaszán fognak Angliában megjelenni a Weidenfeld & Nicolson kiadóvállalat gondozásában. Ez 1975 márciusában így is történt. Nagycsütörtöki postámban megkaptam a Sunday Telegraph, az Observer Review és a Sunday Times virágvasárnapi számait, mindháromban terjedelmes méltatás az emlékiratokról. A közel hatszáz soros szemle Marczali Henrik 18. századbeli Magyarország címmű angol nyelvű munkáját és ez elé Harold W. V. Temperley bevezető essay-jét juttatja eszembe, mely a Millénnium verőfényének a magyarság történelmi küldetéséről és helytállásáról a legkiemelkedőbb értekezése. Harry Elmer Barnes, hazánk első háborús felelősségével oly hecsületesen foglalkozó és csak alig egy évtizede elhunyt, világviszonylatban elismert amerikai hisztóriografus az említett Marczali könyvet úgy ítélte meg, hogy nem volt még egy európai történész, aki ilyen mindent átfogó, egységes, tudományos történelmi szemlélettel egyesítette volna mély patriotizmusát. A könyvet a Cambridge-i egyetemi nyomda pár éve változatlanul újra kiadta.

A Hercegprimás Úr Angliában megjelent emlékiratainak méltatása akkor érkezett az Egyesült Államokba, amikor tetőpontját érte el a Notre Dame egyetemen elhangzott díszdoktori üzenet körüli vita az államfő ajkáról. "Tudjuk, — mondotta — bárhol szólnak a harangok a szabadságért, ezek értünk szólnak." S most engedjék meg, hogy az említett hatszáz sorból idézzek pár gondolatot.

Sunday Telegraph: Amikor a nyugati világ tartóssá vált, pillanatnyi elmezavarában elhatározta, hogy a nyugati civilizáció választóvonalát a budhista templomok sorában valahol Délkelet-Ázsiában vonja meg és ráhagyta az orosz deszpotizmusra azokat a nemzeteket, melyeknek kultúrája és történelme egyet jelentett a görög-római klasszikával és a nyugati kereszténységgel, Mindszenty bíboros felemelte a zászlót és megkongatott minden harangot nemcsak nemzete szellemi és lelki függetlenségéért és szabadságáért, hanem — mint az Observer Review folytatja — a bíboros mindig hangsúlyozta az őt ért sérelmek elleni tiltakozásban az egyetemes emberi jogok eltiprását és semmibebevését! Ma, 1975 húsvétján, Da-Nang eleste napján, ta-

gadhajta-e valaki, hogy mennyire a magyar bíboros mellett szólnak nemcsak a húsvéti harangok, de a szabadság harangjai is! Hiszen ezek kétezer év óta egyet jelentenek!

Mindenütt ott villámlik a kritika sorai között a korunk sekélyes, elporló s a tovaszálló pára értékére sem emelkedő közéletnek összehasonlítása a magyar főpap meg nem alkuvó ércalakjával. A Times megjegyzi, hogy a történelem folyamán az egyház és az állam közötti harcban lehettek magaslatok, lehetett valaki grandeur, de Mindszenty bíborosunk esetében ez nem áll fenn, amikor az egyik fél érveit gyilkos bunkóval hajtja végre!

A Sunday Telegraph biztos benne, hogy ma a magyar nép egy szabad választáson elutasítaná a Hercegprimás Úr felmentésével kapcsolatos eseményeket.

A könyv fedőlapján John Heenan bíboros, westminsteri érsek Mindszenty bíborost a vértanú és szent angol lordkancellárhoz hasonlítva, a *modern Mórus Tamásnak* nevezi.

S végül még pár szót a BBC-ről. Rómából David Wiley részletesen beszámolt az emlékiratokról. Közvetlen utalás nélkül, de a sorok között elítélte a Kádár kormány hétszáz oldalas ellenérvelését, mely a múlt év őszén ugyancsak Londonban jelent meg, de súlyosan elmarasztalja a hitehagyott angol jezsuita készülő művét is, melyben a magyar bíborossal szemben hosszútávon Casarollinak ad igazat.

David Wiley tudósítása új fejezet Fraknoi történelméhez, ítéletében a legnagyobbak egyikének. Gardinernek briliáns módszerével kiérdemelte az egyetemes magyarság elismerését és még az emigrációnak mellére kell tűzni az érmet. Beszámolóját Clevelandban virágvasárnap vigiliáján az Egyesült Államok egyik legjelentősebb zeneművészeti rádióállomása, a WCLV, ismertette, melynek segítségét a clevelandi magyarság Magyarország szovjet megszállásának harmincadik évfordulója alkalmából igénybe óhajtja venni.

Nos kiért szólnak a harangok?

És erre Gardiner talizmánján és varázsán túl 1975 húsvétján, a feltámadás allelujájában

"... ott fenn a keresztfán suttogja a szél:
kinyílik a rózsa, kihajt a levél." (Vajda J.)

dr. vitéz Ács Imre

"Áldásommal!"

BOLDOGGÁAVATÁSI BIZOTTSÁG – RÓMA

“A halott prímás többet tehet népéért, mint az élő”. (Mindszenty.)

Rómában megkezdte működését a boldoggáavatási bizottság.

Címe:

Rev. Hugó Márton, O.Praem.

Via Francesco Tamagno 38.

Rome, Italy, Europe.

MINDSZENTY MÚZEUM – MINDSZENTY ALAPÍTVÁNY

Mindszenty Stiftung

FL. 9494 Vaduz

Lichtenstein, Europe.

Library of Congress Catalog Card Number: 75-34837.

© 1975 Kárpát Publishing Co., Inc.